

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל עובדי הוראה
אגף התמחות וכניסה להוראה

מתמחים בסיפור ובכרזה

אסופת סיפורים וכרזות
של מורים חדשים ומתמחים בהוראה

עריכה: אורנה שץ-אופנהיימר, דיצה משכית, שרה זילברשטרום

תשע"ח - 2018

עריכה: ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, פרופ' דיצה משכית, ד"ר שרה זילברשטרום
אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
ריכוז התחרות: גב' בתיה מנדל, אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
תרגום מערבית: "משרד תרגומדיה"
עריכת לשון: נירית איטינגון
עיצוב גרפי ועיצוב שער: בלה טאובר, אורית לידרמן

חברי הוועדה השופטת

מתמחים בסיפור

פרופ' אביגדור שנאן, החוג לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים
גב' בלהה בן-אליהו, כרם - מכון לחינוך הומניסטי יהודי במכללה האקדמית לחינוך
ע"ש דוד ילין; אפרתה - המכללה האקדמית לחינוך
ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, משרד החינוך
ד"ר תומר פרסיקו, חוקר במכון שלום הרטמן; מרצה בחוג למדעי הדתות
באוניברסיטת תל-אביב

מתמחים בכרזה

מר דורון רבינא, אומן, אוצר ומרצה במדרשה לאומנות, המכללה האקדמית בית ברל
מר אריק כספי, מכללת סמינר הקיבוצים
פרופ' דיצה משכית, משרד החינוך
גב' בתיה מנדל, רכזת התחרות, אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

הוצאה לאור: גף הפרסומים, משרד החינוך
כתובת האתר של אגף א' התמחות וכניסה להוראה:
www.education.gov.il/staj

© כל הזכויות שמורות, אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

תוכן העניינים

דבר הסמנכ"ל ומנהל מינהל עובדי הוראה.....6

שער א - מתמחים בסיפור: אסופת סיפורים של מורים חדשים ומתמחים בהוראה

פתח דבר 10

סיפורים זוכים

בראשית | צליל קבבגי'.....16

כינים | תומר דבורה שור-קהת.....18

הרהורי לילה של מורה מתחיל | יניי בסוק.....22

המדרגות | שרון וינשטיין חסון.....26

פרפרים של נוסטלגיה | זהר ג'יבלי.....30

החתונה שלא רקדתי בה | שי איבלמן לוי.....34

בדרך | עמיר רנרט.....38

שיעור מהתנ"ך | עדן יהודה.....41

מורה זרה - בעיר זרה | שמאא סוסאן.....45

החכה | יוסי שלם.....48

סיפורים מצטיינים

כוס קפה | רעות אגא.....52

זיי אטרש פי זפה | אסתר דאלי.....54

צריך להתבשל | אהד נתנזן.....57

מורה - תלמיד - מורה | תומר לבנון.....59

63	פרדי ירוסלבסקי First Class
67	פעילות איתי באום
70	האם הכובע הזה הוא שלי? טל אשוואל
74	המורה שחוזרת בתשובה אביחי פלח
76	קלמר סגור קלמר פתוח משה גרוסמן
78	לשחות נגד הזרם... נעימה אלבידי
81	סיפור אישי חלאילה מייסם
84	القصة الشخصية
87	מורה לדורות מזל עדנה יוסף
91	סנוורים לימור ברוכי
94	בתחילת דרכי... ופא ריא
97	أنا في البداية...
101	שלוש כיתות בשעה וחצי שי סנדיק
104	מורשת קרב מאיה וולדרסקי
108	תובנות מיום עצוב שרון ונדר
112	אימא מצילה יסמין שרה בראון
115	שנה בחייה של גננת מתחילה ביילי פרדקין
119	אין ילד רע? חיה בוטמן

**שער ב - מתמחים בכרזה: אסופת כרזות
של מורים חדשים ומתמחים בהוראה**

125	פתח דבר
-----	-------	---------

כרזות זוכות

134	ניסים גדולים מתחילים בחינוך ירדן הס
136	א'-ב' של המורה המתמחה תהילה אשוואל
138	קולטים אחרת את המורים והמורות החדשים ירין רבן

140	זה בול בשבילי! גיא קופליק
142	בית צבר למתחילים אודליה-לילך כהן
144	רגעי האור דפנה רון
146	מורים שמים ♥ לפרטים הקטנים לאה אלמלם
148	השאירו משהו אנושי אחריכם ניסים חכם

כרזות מצטיינות

150	Loadibg... שירה קלמוס
151	מה קורה? אני מורה! לידר בן שטרית
152	שמים על שקט צורית כהן
153	עבודת כפיים ספיר טולדנו ביכלר
154	איך שלא תסובב את זה... חן אלמגור
155	שנה של שיווי משקל נועה חזן-רינצקי
156	אבודה - סיפורה של מורה בשנה הראשונה יפעת נגר
157	מורה חדש. תן לי צ'אנס דינה אבו גאנם
158	סטאז'... זה משחק הרכבה בלי גבולות פרח עבד אלקאדר
159	בחרתי להשתבח בהוראה נעמי קופרשמידט
160	אוראה ורד ברק
161	הוראה קשר לחיים מורן כרמלי
162	עורב חכם איאת אלגלאד

דבר הסמנכ"ל ומנהל מינהל עובדי הוראה

במסלול הקריירה של המורה יש לתקופת ההתמחות והכניסה להוראה חשיבות עליונה. היא מסמנת את המעבר לא רק מהתיאוריה למעשה, אלא מחיי הסטודנט לחיי העבודה המקצועית. המתמחה החדש בבית הספר חווה שינוי עמוק בכל אורחות חייו. לעיתים הדבר נסתר מעיני הצוות הוותיק, הממשיך בחייו השגרתיים לכאורה.

אגף התמחות וכניסה להוראה, בניהולה המסור של ד"ר שרה זילברשטרומ, מקדם ביצירתיות רבה תפיסה פדגוגית לקליטת המתמחים והמורים החדשים, ומציב בפני המערכת אתגרים מערכתיים חשובים:

- קליטה מיטבית של מתמחים ומורים חדשים בבתי הספר באופן סדור ושיטתי.
- הבניית תפיסת תפקיד מקצועית של החונכים והמלווים בשלב הכניסה להוראה.
- עיגון שכרם של החונכים במסגרת הסכמי השכר של "אופק חדש" ו"עוז לתמורה".
- תמיכה ומודעות של מנהלים, הכוללות שותפות ואחריות לתהליכי הערכה.
- תוכניות ייחודיות לקליטת קבוצות מתמחים בבתי ספר במדד טיפוח גבוה.
- סדנאות ליווי למתמחים, הניתנות על ידי יחידות ייעודיות שהוקמו בכל המוסדות האקדמיים להכשרת מורים.
- רפרנטים ייעודיים לטיפול במתמחים ובמורים חדשים בכל המחוזות.
- פרס קליטה מיטבית המוענק לבתי ספר הקולטים מתמחים בצורה ראויה לציין.

לצד הליווי המערכתי מופעלות יוזמות המזמנות למתמחים במה לבטא את עצמם: תחרות סיפורים, תחרות כרזות, תחרות סרטים ותחרות פזמונים. התחרויות מיועדות למתמחים בהוראה המצויים בשנת עבודתם הראשונה ולעובדי הוראה חדשים, והן מאפשרות "לשמוע" ממקור ראשון את "קולם" של עובדי הוראה המתחילים. הסיפורים, הכרזות, הסרטים והפזמונים משקפים תמונת מצב של איכות ההיקלטות במערכת החינוך: הציפיות, הקשיים וההצלחות.

תודתי העמוקה שלוחה לכל העוסקים במלאכה: רכזי יחידות ההתמחות והכניסה להוראה במוסדות האקדמיים להכשרת מורים, רכזי ההתמחות ורכזי עובדי ההוראה החדשים, חברי ענף ההתמחות והכניסה להוראה, מובילות התחרויות: גב' בתיה מנדל, ד"ר אורנה שץ אופנהיימר, פרופ' דיצה משכית, וכמובן - המתמחים ועובדי ההוראה החדשים. שאו ברכה!

איל רם

סמנכ"ל

ומנהל מינהל עובדי הוראה

שער א
מתמחים בסיפור
אסופת סיפורים
של מורים חדשים ומתמחים בהוראה

עריכה: אורנה שץ-אופנהיימר, שרה זילברשטרום

תשע"ח - 2018

פתח דבר

אסיף זה, "מתמחים בסיפור ובכרזה", הוא נדבך נוסף של אסיף סיפורים של מורים מתחילים המשתפים אותנו בחוויות משנת עבודתם הראשונה. מסורת היא שתחרות הסיפורים והכרזות שאנו מקיימים בכל שנה, ושבסימומה אנו מעניקים מלגות לזוכים, מניבה חוברת המאפשרת להתרשם מעולמם של עובדי הוראה חדשים. כותבי הסיפורים הם עובדי הוראה מתמחים מכל המגזרים ומכל הגילים. יש בהם מורים וגננות שיצאו לדרך מקצועית חדשה לראשונה, ויש שההוראה היא עבורם קריירה שנייה ומזמנת להם התנסויות חדשות. כל הכותבים הם ממוסדות החינוך להכשרת מורים: המכללות האקדמיות לחינוך והאוניברסיטאות. הסיפורים הכתובים הם פרי עטם של עובדי הוראה המלמדים בכל שכבות הגיל - בתיכון, בגן הילדים, בבית הספר היסודי ובחינוך המיוחד - ובתחומי דעת שונים: החינוך המיוחד, מתמטיקה, חינוך גופני, אומנות, מחשבים, קולנוע ועוד. במובן זה, הסיפורים והכרזות משקפים את כלל אלה הבאים לראשונה בשערי מערכת החינוך. כתיבת הסיפורים מבוססת על התפיסה הנרטיבית הרואה את האדם כיוצר סיפורים המספר את חייו לעצמו ולאחרים. באמצעות הסיפור האדם מוסר את מציאות חייו לאחר, אך בה בעת הוא גם יוצר מציאות. אחת ממטרותיו של הסיפור היא לאפשר לנו לבטא את עצמנו ובכך להבין את עצמנו טוב יותר. דרך זו מאפשרת לנו גם להעביר את הידע האנושי שלנו, ואף לחשוף כיצד הוא מאורגן (אלבז-לוביש, 2016).

הסוגה של סיפורים הנכתבים על ידי אנשים שלא מעולם הספרות התרחבה מאוד בשנים האחרונות. כרוכים בה היבטים פסיכולוגיים המבטאים את הפרט, והיבטים סוציולוגיים המבטאים את ההקשרים השונים והסביבות החברתיות והתרבותיות שהפרט חי בהם. הניסיון לחלץ ידע המבוסס על תובנות מהתרחשויות, מאירועים ומדמויות נפוץ במקצועות שונים. סיפורי רופאים (מטלון ואברהמי, 2011), נוסעים (אשכנזי 2012; גלעד, 2005), בנקאים (כ"ץ, 2015) ועוד. דוגמאות אלה מלמדות על היות הסיפורים מקור לביטוי אישי ולידע מקצועי.

סיפורים מקצועיים של מורים משמשים מקור להבנת הרכיבים המקצועיים, הפרקטיקות, האמונות והאידיאות של אלה העוסקים במקצוע, בזיקה למציאות החברתית והמערכתית שלהם (Clandinin, Murphy, Huber, & Orr, 2010). סיפוריהם של עובדי ההוראה המתחילים מזמנים ידע פדגוגי נרטיבי שיכול לעמוד לרשות קורסים וסדנאות בשלב הכשרת המורים ובשלבים המאוחרים יותר - לאורך חייהם המקצועיים של המורים (Schatz-Oppenheimer & Dvir, 2017).

תהליך בחירת הסיפורים בנוי משלבים שונים. בתחילה מופץ "קול קורא" המזמין את כל עובדי ההוראה שזו להם שנת העבודה הראשונה לכתוב את סיפורם, כפי שהוא נחוה מנקודת מבטם. בכל שנה נשלחים לתחרות מאות סיפורים, ונקראים באופן אנונימי על ידי ועדת שיפוט שחבריה הם אנשי אקדמיה ואנשי מקצוע. כל אחד מחברי הוועדה מדרג את הסיפורים לפי שיקול דעתו, ולאחר מכן השופטים מתכנסים ודנים במשותף בבחירת הסיפורים הראויים.

הדינים על אודות הסיפורים ואיכותם מונחים על ידי שני עקרונות: האחד - תוכנם של הסיפורים, המשקף את החוויות, המחשבות והערכים שהמורים המתחילים מתנסים בהם. האחר - הסיפור בבחינת ה"כלי" המעצב את המסרים, כלי אומנותי המשרת באותנטיות את הרעיון שהיוצר מבקש לבטא. מטרת התהליך היא לאפשר לכותב לבטא רעיון, ובה בעת לעצב את תודעתו של הקורא בדבר משמעותה של שנת העבודה הראשונה של המורה המתחיל.

הסיפור הכתוב הוא לרוב מובנה ומאורגן; יש לו רצף על פני זמן והוא סטטי, קבוע ולא נתון לשינויים לאחר שפורסם. כותבי סיפורים מודעים יותר לעצמם בעקבות תהליך הכתיבה, הן בהיבט העלילתי הן בהיבט הצורני. המודעות לתהליך הכתיבה מפחיתה מן הספונטניות שבו. אמנם ההתרחשויות יכולות להיות בלתי צפויות, אך הם מעוצבות כך בכוונה. השליטה בתהליך הדינמי הפנימי והצורך לשמור על ארגון, מבניות וקוהרנטיות מתגבשים לכדי תהליך כתיבה הכולל דיאלוג פנימי של הכותב עם עצמו ובכך מזמן לו אפשרות לכונן את זהותו תוך כדי הכתיבה (Riessman & Speedy, 2007). לסיפור שבכתב יש "קהל" השומע את הקולות, אך ה"קהל" הוא אנונימי, ומרחב הפרסום שלו נשאר עלום. המניע של כותבי הסיפורים הוא לתת פומביות לעולמם - למציאות החיצונית והפנימית שלהם - בידיעה שברגע שהסיפור יצא מרשות היחיד ועבר לרשות הרבים יתפרש אולי באופן שונה מכפי שהתכוונו. הסיפור הכתוב מאורגן אמנם על ידי החוויה הפנימית של הכותב כפרט, אך במודע ושלא במודע הוא גולש למרחב הציבורי, משתף אחרים בחוויותיו ואף מעביר להם ידע התנסותי (Wiese, 2016).

בסיפורים שהוצגו בפנינו חוזרות ועולות תמות שונות בעלות משמעות מקצועית: התלבטויות ומתחים של מורים מתחילים בין עולמם האישי לבין עולמם המקצועי; בין הזיכרונות האישיים שלהם מעברם כלומדים לבין רצונם כמבוגרים לממש את תפקידם על הצד הטוב ביותר; אתגרים של ניהול כיתה ככיתה, וניהולו של הפרט המורד או המסרב לשתף פעולה; משאלה להכרה חיצונית של הסביבה במקצוע ההוראה: המנהל, חברי הצוות, הילדים - כיצד הם רואים את המורה המתחיל? אירועים שבהם המורה המתחיל מעצב את זהותו המקצועית, בוחן ובודק את יחסי הקרבה שלו עם הלומדים; מתלבט מתי עליו לנהוג כמורה מלמד ומתי כמחנך לערכים; המשמעויות המקצועיות של הוראה בחברה רב-תרבותית ועוד.

גם השיח עם ההורים תופס מקום משמעותי בסיפורים השונים. המורים הצעירים פוגשים לראשונה בהורי התלמידים - דמויות מבוגרות המסמלות עבורם את הצורך שלהם להיפרד מחיי הנערות שלהם ולהפוך אף הם לבוגרים אחראים. עבודת הצוות גם היא מציבה אתגר מיוחד בשלב הכניסה, שבו המורים מתמודדים על מקומם המקצועי ומבקשים לשרוד במערכת החינוכית. צוות המורים יכול לשמש מעטפת תומכת, ובה בעת המורים הוותיקים עלולים לאיים על המורה חסר הניסיון. מצבים אלה מלווים ברגשות מורכבים, והפרשנות להם עולה מן הסיפורים השונים. הנושאים החוזרים ועולים בסיפורים השונים מלמדים ששנת העבודה הראשונה רוויית מתח בבחינת הגבולות שבין החיים הפרטיים והחיים המקצועיים. שלב הכניסה למקצוע דורש מן המורה מאמץ ומעורבות רבה בחיפוש דרך מתאימה, באיתור הזהות המקצועית שלו ובזיהוי הכוחות החיוביים הטמונים בו.

הסיפורים הזונים

הסיפור הפותח את האסופה הוא גם הסיפור הראשון שהגיע לתחרות, והוא מתחיל מבראשית. חוויית המורה המתחיל אנלוגית לבריאת העולם. תהליך הבריאה, בדומה לסיפור הפותח את התנ"ך, בורא מחדש בכל יום תחושות חדשות. "בראשית 1 בספטמבר נבראו החששות. ההליכה לכיתה הייתה ארוכה מתמיד וההרגשה הייתה תהו ובהו. כל צעד היה כבד, המחשבות היו נסערות". בהמשך הגיע האור, באנלוגיה לאור הפנימי, והשכיח את כל החששות ברגע אחד. לאחר האור נבראת האמונה, והתנסות נוספת בוראת את האומץ. התיאור רגיש, ומעביר את התחושה של מורה מתחיל הבורא את עולמו המקצועי האישי-הפנימי, ובך מאפשר להזדהות עם החוויה.

מורה מתארת כיצד ביום החופשי שלה היא יושבת במרחב פרטי שלה ובודקת מבחנים. היא חשה בתנועת כינים בשיערה ופולה אותן. היא משערת שנדבקה בהן מאחת הבנות היותר חלשות בכיתתה. "הבית שומם, שקט. הילד במעון. האיש בעבודה. הנה היא יושבת במטבח ופולה כינים משיערה, ועל ידה ערימת מבחנים". הכינה - חיה מיניאטורית, זעירה, מסייעת למורה לבחון שאלות גדולות ומהותיות בדבר מיצובה בהוראה ובמדרג המקצועי חברתי: "אני לא במקום הנכון [...] לא מעריכים אותי על הידע שלי, כי כל הזמן עסוקים במשמעת. איך הגעתי למקצוע הזה, בתחתית שרשרת המזון החברתית?" באמצעות הכינים היא בוחנת את הקרבה שלה לתלמידים, מהרהרת בדבר הגבולות הנדרשים בינה לבינם ותוהה מהו המרחק הראוי שיסייע לה לשמור על איזון נכון בין עולמה הפרטי לעולמה המקצועי. הסיפור הבא חושף הרהורי לילה של מורה מתחיל. מחשבות מתרוצצות בו ללא הרף ואינן נותנות לו מנוח ומרגוע. על עבודה ששכח להחזיר לתלמידה, על

הוראת התנ"ך. ספקות והתלבטויות. כל אלה, בדומה לשירו של ביאליק "הרהורי לילה", מקבלים משמעות לא רק ספרותית ואנושית אלא אף מקצועית. "שלוש בלילה. המחשבות על הכיתה שלי לא מפסיקות להטריד אותי. אני מתעורר מבוהל [...] פתאום אני לא בטוח... מה לעזאזל אני מלמד אותם??"

מחנכת עולה במעלה 37 המדרגות לכיתה. היא מתארת אירועים המתרחשים במהלך היום וגורמים לה להרגיש מושפלת ונכשלת בעיני הילדים ובעיני עצמה. "באחד הימים אחת התלמידות שלי, מאלו שאסרטיביות במיוחד, קמה מהכיסא ושלפה את הטוש מידי. הייתי המומה מכדי להגיב. היא התחילה לכתוב את המילים שלי על הלוח. בגסות. בגדול. 'את רואה?' הסתכלה בי במבט מתריס; 'ככה עושים את זה!' התלמידים צחקו בקול רם". ההשפלה מגיעה לשיאה כאשר המורה עולה במעלה המדרגות ובמדרגה ה-24 היא מועדת ונופלת על פניה נוכח כל התלמידים. ששה, המנקה, מושיעה אותה ומסייעת לה, בלי לגרום לה לחוש שהיא מורה חדשה. הדימוי של מורה המנסה לטפס במעלה המדרגות ומתמודדת עם כשלים וקשיים בכל מדרגה מאפשר לקורא להבין את הקשיים שמורים מתחילים מתמודדים עימם. מורה מתארת את התארגנותה לקראת היציאה ליום המרגש, יום ההוראה הראשון בבית הספר. במהלך הכנותיה היא נעה בין העבר להווה. זיכרונות מימי ילדותה על ימיה הראשונים בבית הספר בישראל כעולה חדשה ממוסקבה מעוררים בה פרפרים של נוסטלגיה. כשנכנסה לבית הספר חוותה את השונות שלה, הלבוש, השפה והחברים שלא משתפים. היא החליטה להצטיין בלימודים, אך ודווקא כישוריה הטובים עוררו עוינות כלפיה. "בכל יום אחרי בית הספר הייתה חבורה של תלמידים ממתנה לי בשער. חלקם משכו לי בשער ושברו לי את הקשת, האחרים זרקו עליי חול ושרטו אותי". היא מתארת את תהליך ההסתגלות שלה לחברת הילדים, ומחליטה שכמורה בוגרת תיקח עימה אמנם את זיכרונות העבר, אך תיכנס לכיתה בביטחון ותצליח: "היא לוקחת יד ביד את הילדה האבודה שהייתה [...] ובצעד גדול ברגל ימין הן צועדות ונכנסות יחד לכיתה. בטוחות שהפעם הן תצלחנה".

מורה המלמד בבית ספר שיש בו תלמידים מתקשים מתאר בלשון ספרותית רהוטה את ההתמודדות האישית והמקצועית שלו עם כל תלמיד ותלמידה. באחד הימים הוא מעביר מבחן בתנ"ך לתלמידים בכיתה ח'. אחד התלמידים, יוסי, מעתיק כל העת. המורה מעיר לו ומבקש ממנו לגלות הגינות בזמן המבחן, ולבסוף מתייאש ולוקח ממנו את המבחן. בערב הוא יוצא עם בת זוגו לחתונת חברים, רעב ועייף. הוא נגש לדלפק לשבור את רעבונו והנה הוא רואה שם את יוסי, תלמידו: "מאחורי הדוכן עומד ילד שחור צנום עם מבט כבוי, בן 13 לכל היותר. על ראשו המורכן כובע לבן מנייר, בידו סכין גדולה שחותכת את הבשר למנות קטנות. אני קופא

במקומי". לאור הגילוי הוא מבין את מה שהתרחש בבוקר בבית הספר ויודע: זו החתונה שלא רקדתי בה...

מורה מתחיל מתאר באופן ספרותי את עברו. בדרך עולים בו זיכרונות מהעבר: בר המצווה, הנישואין, הולדת בנו, אחד מהמורים שהיו לו. לאור הזיכרונות הוא מתחיל לתאר את יום העבודה שלו. הדיאלוג שהוא מנהל עם עברו וזיכרונותיו ובד בבד עם המציאות היום-יומית מאפשר לחדור לעולמו הפנימי, להכיר את הפערים שקיימים בינו לבין סביבתו ולהיווכח במאמץ שהוא משקיע כדי לגשר בין העולמות. "כבר הגיע ל'5, עוד שלוש דלתות הכיתה שלי. הוא הרים את הראש, זקף את הגב, וידא שהרוכסן סגור כנדרש, ששרוכיו קשורים ושהופעתו הכללית מניחה את הדעת. חיוך קטן של הקלה החל להסתמן בקצה פיו כאשר שלוש בנות מהשכבה, כל אחת מהן אווזת בסמסונג החדיש שלה, חלפו על פניו במקטע האחרון של המסדרון לפני הכיתה שלו. "בוקר טוב למורוש! איזה חמוד אתה, אתה המחנך החדש של '8, נכון?"

מורה חסר ביטחון מלמד שיעור מהתנ"ך ומתאר את ההתנהלות שלו בהוראה כשדה קרב. התלמידים מזלזלים בו, בלתי נשלטים, והוא מוצא את עצמו נלחם בהם: "היה מאבק כוחות, אבל לא כמו מלחמה קונבנציונלית אלא יותר כמו לוחמת גרילה". הסיפור של רחבעם ופילוג הממלכה משמש השראה למורה המתחיל, והוא מפרש את הסיפור התנכ"י בזיקה לכאן ועכשיו. מתוך תובנה זו הוא נוטל יוזמה, מקבל ביטחון ומחליט להתנהל מתוך שליטה. "למה אתם חושבים שרחבעם בוחר בעצת הילדים, מסרב לדרישות העם ומאיים עליו שיהיה קשוח כלפיו?"

מורה לערבית מתקשה למצוא עבודה במערכת החינוך הערבית. באחד הימים היא מוזמנת לבוא וללמד ערבית, מקצוע שהתמחתה בו, בבית ספר יהודי במרכז הארץ. היא מרגישה מורה זרה בעיר זרה, ומתמודדת עם קשיים שונים - נסיעה ארוכה, חדר מורים שונה - מתוך רצון להתערות. היא מבינה שהקשיים הראשוניים שהיא חווה דומים אולי לאלה של התלמידים. "למדתי כי כשם שאני חשתי זרה ובודדה בימי הראשונים בבית הספר, כך הם חשים זרים ובודדים כאשר הם ניצבים מול השונה מהם. אט אט גיליתי כי האינטראקציה שנוצרה ביני לבין התלמידים אפשרה לי ולהם מגע אחר; אפשרה לנו למידה הדדית, מוכנות לקבל תוך העלאת שאלות אמיתיות ומוכנות לבדיקה עצמית".

החכה הוא סיפור רגיש על יציאה לפולין. עבור המורה המתחיל המסע לפולין מזמן חוויה רגשית וחינוכית מורכבת. בסיפור הוא מתאר את הקשיים של התלמידים להתמודד עם המורכבות של המראות, המחשבות והרגשות שמעוררת השואה. בה בעת, המורה עצמו עובר תהליך מורכב. "אני מתבונן בהם ורוצה שהמשפט 'לאבד את המשפחה שלך' יישאר עבורם בלתי נתפס מבחינה רגשית, כפי שהוא

עכשיו. אני, לעומת זאת, בוכה בקלות במסע הזה, אבל החולשה הזו שתוקפת אותי כאן, בטרבלינקה, היא לא הכנה לבכי אלא משהו אחר".

בפתח הדבר מתוארים עשרת הסיפורים הזוכים. אולם בחוברת מופיעים עוד עשרים סיפורים מצטיינים, וגם הם מעוררים מחשבות. המסורת השנתית של התחרויות השונות מניבה חומרים דידיקטיים רבים, והם נגישים באתר האינטרנט של האגף להתמחות וכניסה להוראה. הסיפורים משמשים אותנו ככלי דידיקטי לסדנאות השונות ולהעמקת התודעה בדבר חשיבותה של הקליטה המיטבית של עובדי הוראה חדשים. יש לקוות שהסיפורים, למרות הקשיים וההתמודדויות שעולים מהם, יהוו עוגן ראשוני להתמדה בעתיד במקצוע ההוראה, וליצירת תחושת מחויבות ומעורבות במערכת החינוך.

מקורות

- אלבז-לוביטש, פ' (2016). מחקר נרטיבי ביוגרפי בחינוך ובהוראה. בתוך נ' צבר-בן יהושע (עורכת), *מסורות וזרמים במחקר האיכותני* (עמ' 145-161). תל-אביב: מכון מופ"ת.
- אשכנזי, ש' (2012). נוסעת רחוק: מסע ומעבר כמחוללי כתיבה נשית פוסטמודרניסטית ורב-תרבותית. תל-אביב: רסלינג.
- גלעד, מ' (2005). נוסעים גדולים: 28 מסעות בעקבות מגלי עולם. תל-אביב: מסע אחר.
- כ"ץ, ח' (2015). סיפורים מהכספת. תל-אביב: צבעונים.
- מטלון, א' ואברהמי, ע' (2011). סיפורי רופאים: הומניזם ברפואת המשפחה. תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב, רמות.
- Clandinin, D. J., Murphy, M. S., Huber, J., & Orr, A. (2010). Negotiating narrative inquiries: Living in a tension-filled midst. *The Journal of Educational Research*, 103, 90-81.
- Riessman, C. K., & Speedy, J. (2007). Narrative inquiry in the psychotherapy professions. in D. J. Clandinin (ed.), *Handbook of narrative inquiry: Mapping a methodology* (pp. 426-456). Thousand Oaks, California: Sage.
- Schatz-Oppenheimer, O., & Dvir, N. (2017). Novice mathematics teachers. *Teacher Development*, 19-1. <https://doi.org/10.1080/13664530.2017.13101080>
- Wiese, C. (2016). Teaching and personal educational knowledge: Conceptual consideration for research on knowledge transformation. *European Journal of Teacher Education*, 39(5), 588-601.

ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, ד"ר שרה זילברשטרום

בראשית

צליל קבבגי | אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

בראשית.

בראשית 1 בספטמבר נבראו החששות. ההליכה לכיתה הייתה ארוכה מתמיד וההרגשה הייתה של תוהו ובוהו. כל צעד היה כבד, המחשבות היו נסערות, חום הגוף נסק מעלה, המבט קפא, וכן, היו חששות שלא הניחו. איך מקבלים את פניהם של שלושם ושלושה תלמידים? האם להתחיל במשחק? האם כדאי לספר על עצמי?

לחשוף את גילי? האם כדאי להשאיר את הכללים לסוף המפגש? כמה זמן לחכות עד שיתארגנו לשיעור? להקריא שמות? לתאם ציפיות? לשאול מי הביא ספר תנ"ך? זהו. הגעתי, ט'3. לקחתי נשימה עמוקה ופתחתי את הדלת.

בראשית השיעור הראשון נברא האור. לא היה זה אור פיזי ממנורות התקרה, ולא הייתה זו השמש החמה שהאירה מבעד לוויילונות. היה זה אור פנימי. אור שהשכיח את כל החששות ברגע אחד. חיוך אחד גדול, מבטים מבולבלים (היא תלמידה או מורה?), לחישות, קולות צחוק, אנחות, טלפונים סלולריים, ואור.

בראשית השיעור השני, בכיתה ט'4, נבראה האמונה. מיד עם כניסתי לכיתה החלטתי להתחיל בתיאום ציפיות. עיני התלמידים הביטו בי בחוסר רצון. הרי אחרי שמונה שנים במערכת ודאי שלא תחוללי שינוי. התעקשתי בנימוס להקשיב לחששותיהם ולאפשר להם לבטא את עצמם. התסכול לא איחר לבוא: "השפה בתנ"ך לא ברורה", "לא למדתי ארבע שנים תנ"ך", "אני לא מבינה למה צריך ללמוד תנ"ך", "אני חלש", "אני כבר ויתרתי", "המורה לתנ"ך תמיד קראה לי דיסלקט", "תביני זו כיתה מיוחדת, לא יצא מכאן כלום".

בין כל האמירות פילח לפתע את האוויר קול קטן וכבש את החדר: "חשוב לי שתקראי לאט". דממה. בבת אחת ניתקה ליהי את החששות, התסכול, הלחץ, האתגר וחוסר הביטחון ובראה את האמונה. האור יצר את האמונה וזו בראה את התקווה, את שיתוף הפעלה, את האושר, האהבה, ההצלחה, השמחה והסיפוק.

בראשית ההפסקה הגדולה נוצר האומץ. מאה וחמישים מורים, מכל המינים והסוגים. השאלות בראשי אינן פוסקות. היכן אפשר להתיישב? איך מגיעים ל"א8? איך מזינים שמות במש"ב? האם אפשר לשאול מחשב למשחק הקהוט? מהו מדרג

התגובות? מי זה דני, שמחר אני והוא תורנים יחד בהפסקה? והיכן הקיוסק? והאם לאפשר לתלמיד שמבקש להירגע לצאת? מה לעשות בתלמידה שקיללה תלמיד אחר? מה בדבר התלמידים שכתבו "שליף" בתוך ספר התנ"ך? והתלמידים שהחלו לפצוח בשירה? שוב. לקחתי נשימה עמוקה, חששות גדולים, שאלות רבות, אך אזרתי אומץ, התנצלתי על הפרעה ושאלתי.

בראשית סוף יום, כיתה י"א8. ביקשתי מהתלמידים לפתוח ספר תנ"ך, בראשית פרק א', פסוק 1. בראשי התנגן לו השיר "החגיגה נגמרת" מאת נעמי שמר:

"לקום מחר בבוקר עם שיר חדש בלב, לשיר אותו בכוח, לשיר אותו בכאב, לשמוע חלילים ברוח החופשית, ולהתחיל מבראשית.

מבראשית את עולמך בבוקר תמיד לברוא: האדמה, העשב וכל המאורות מתוך החשכה אנחנו מבקשים - לקום מחר בבוקר ולהתחיל מבראשית".

בראשית.

בראשית כל יום נבראו החששות, הלחצים והאתגרים. לצידם נבראו האור, ההתרגשות, התקווה, האהבה ובעיקר האמונה. האמונה בכל ילד. בכל יום מחדש.

כינים

תומר דבורה שור-קהת | כרם - מכון לחינוך הומניסטי יהודי
במכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין

היא הושיטה יד וגירדה קלות בראשה. הבוקר כבר נשפך בהיר ועצבני על הסדינים שהתרופפו וחשפו חלקת מזרון לבנה, ועל המיטה של הילד, שכל הלילה בכה בה בכי זועם. שוב עלו בה דמעות אין אונים לזכר הבכי הזה.

מהמטבח עלה ריח חביתה, והיא קיוותה שיישאר להם זמן לשבת יחד לפני שיצא לעבודה. להפתעתה

הוא ישב ליד צלחת אחת ובה חביתה בודדת, ראשו רכון אל מסך הטלפון. "הי מותק, איך את מרגישה?" עיניים אוהבות הורמו אליה בדאגה.

"חשבתי שנאכל יחד, לא?"

בהלה עלתה בעיניו.

"לא ידעתי מתי תקומי, לא רציתי להעיר אותך אחרי הלילה הזה. וחשבתי שחבל להכין".

"מה השעה? אתה חייב לצאת כבר, לא?"

היא לא תראה שהתאכזבה מארוחת הבוקר היחידה הזאת. הבית הפוך והוא מבזבז את הזמן עם הטלפון. בחיים היא לא תגיד לו את זה אבל זו דעתה. הוא התעכב כשנכנסה למקלחת ועשה כל מיני רעשים מהמטבח במקום לצאת. הוא יאחר ויש לו היום ישיבה. בעיה שלו. היא לא תטיף לו על זה שהוא גמלוני וחסר אחריות. די.

היא החלה לבכות רק כשסוף סוף יצא מהבית. יבבות קצרות, קטועות, כמו של חיה משונה, כמו השועל שבלילות חורף מתחבא במדרון מאחורי הבית ובוכה בכי אפור. מותר לבכות על חביתה מדומיינת ועל ילד שבכה כל הלילה ללא הפסקה בעודך מוטלת על המיטה בחלוק ויד אחת שלך כבר מסדרת את גומי הסדין. מותר לבכות על היום החופשי שלך שנפרס שומם ולבן בבית שחפציו מתרבים במהירות רבה מכדי שתוכלי לסדרם, כשעל השולחן מתגבהת ערימת מבחנים לבדיקה.

שוב גירדה בראשה, הפעם בחוזקה. התנועה המוכנית נעשתה מודעת, והבעת תמיהה וחשש עלתה על פניה. בזריזות ניגשה אל האמבטיה ולקחה מסרק. יכול להיות שיש לה...

"כינים?" לחשה בזעזוע מול הברייה הקטנה והמפרכסת שנלכדה בין השיניים הצפופות. ציפורניה מחצו אותה והשמיעו "טיק" מענג ומבחיל. היא יודעת מי זאת. זאת טופז, שיושבת בטור השלישי בשולחן השני מהסוף. טופז השמנה שלא מסוגלת להתנתק מהטלפון בזמן השיעור. טופז שיש לה זכאות א' לקבל ספרים וכרטיסיות מבית הספר, ושענתה על שאלון היכרות בתחילת שנה בשלוש מילים בלבד. על שאלות כמו: "אילו תחומי עניין יש לך שלא באים לידי ביטוי בבית הספר?" ו"מה החלום שלך?" ענתה: "כלום", "לא יודעת".

הזעם עלה בה, מהיר ואדום וחונק. את הנשמה הם לוקחים לי הילדים האלה. כמה שאני נותנת הם רק גוזלים את הזמן היקר עם הילד שלי, ועכשיו גם נדבקתי מהם בכינים. כאילו אין די בשעות הרבות שאני משקיעה בעבודה, בכל ערב אחרי ההרדמה ובכל רגע פנוי מחיי. כאילו אין די בניסיונות שלי להתחבר אליהם, להתקרב, והנה גם אליו מתפשטת ההזנחה שלהם. גם אני מנוגעת בדלות ובעוני. ומזמן מכרסמת בה האיוולת הזאת - שבמקום שתגדל את ילדה שלה היא נכנסת בכל יום למכונית ונוסעת כדי לגדל ילדים של אחרים. ילדים מכונמים של אחרים, תיקנה לעצמה.

הבית שומם, שקט. הילד במעון. האיש בעבודה. הנה היא יושבת במטבח ופולה כינים משיערה, ועל ידה ערימת מבחנים. וכל כינה מקפחת את חייה בין ציפורני הידיים והשעות עוברות להן גדולות וכבדות, רומסות את החפצים בחדרים. אני לא במקום הנכון, חשבה בעגמומיות. לא מעריכים אותי על הידע שלי, כי כל הזמן עסוקים במשמעת. איך הגעתי למקצוע הזה, בתחתית שרשרת המזון החברתית? לפני כשבועיים התארחו אצל חברים. הוא אדריכל, היא בלוגרית. ישבו שם שני היי-טקיסטים, יועץ תקשורת ומעצבת. "אני מורה", אמרה בפסקנות כשהגיע תורה. האם זה נשמע מתריס כמו שהרגישה? כמה היא מאמינה במקצוע הזה, כמה עושר ואתגרים יש בו. אבל באותו רגע הייתה רק מורה בחטיבה, אחת שמרוויחה בקושי 5000 לחודש, ואף אחד לא שאל אותה כלום על האתגר שבמקצוע שלה. ההיי-טקיסט אמר "אה" ופנה למעצבת שישבה לידה.

הם סתם, אמרה לעצמה. הם סתם יושבים עם כוס קפה מול המחשב כל היום. בחיים היא לא תגיד להם את זה אבל זו דעתה. היא מעבירה שיעורים, מנהלת שיחות אישיות, מלאה באדרנלין, בדרך כלל שוכחת ללכת לשירותים עד השעה שלוש - ועכשיו גם חוטפת כינים.

למה היא צריכה לסבול את כל הבעיות שלהם? את האימפולסיביות, את חוסר המוטיבציה. טופז הזאת, למשל, מופת של חוסר מוטיבציה: על כל שאלה שדורשת מעט שיתוף אישי ודמיון עונה תמיד - כלום.

"טופז, מה את אוהבת לעשות מחוץ לבית ספר?"
"כלום".

"מה דעתך על הסיפור שקראנו?"
"כלום".

"מה כלום, טופז? אהבת או לא אהבת?"

"לא יודעת, כלום, תעזבי אותי, מה את רוצה ממני, נו".

מלאה יותר משאר הבנות, ממושקפת, תמיד לבושה סוויטשירט גדול. גם בימים המיוזעים של סוף השנה, כשכל שאר בנות השכבה באות בשורטס. הערימה על השולחן דומה שמתגבהת עם כל שעה שחולפת, והיא ממשיכה להתעלם ממנה. מה לעשות? להתקשר להורים? להגיד לה? יכלה כמעט לחוש את הבהלה בעיניה של טופז כשתגיד לה. בחטיבת ביניים, אם ידעו שיש לך כינים, את חשובה כמתה.

כל האשמה עליה. למה היא רוכנת אליהם ומניחה על כתפם יד דואגת. למה היא מתקרבת. בגלל זה נדבקה בכינים. זה משל אירוני לחוסר היכולת שלה להפריד בין האישי למקצועי. "את לוקחת הכול אישי", אמרה לה המנהלת פעם. "זה מפריע לך. את מעורבת מדי". בטח שאני מעורבת מדי. אני משקיעה בהם. אני נפגעת. אני שונאת אותם ואוהבת אותם עד דמעות, את הילדים האלו, בקושי ובפגיעות שלהם.

עדיין במטבח, היום החופשי היקר שלה כבר בוזבו ברובו. מחר תגיד לטופז שתטפל בעצמה. בדיסקרטיות, לא ליד החברות. היא המורה שלה ואסור לה להתעלם. כמו חניך שלה משנת השירות שכל השנה הסריח מזיעה, והיא לא ידעה, לא ידעה איך מסבירים לו את הוויית העולם הזו שידועה לכול, שצריך לשים דיאודורנט. פחדה גם מאימא שלו, שתצרח עליה כמו משוגעת.

ההורים של טופז לא כאלה. הם שייכים לטיפוס ההורים חסרי האונים. "תגיד לי מה לעשות, אני לא יודעת", התלוננה אימה לפני שבועיים. "היא לא מקשיבה לי, עושה מה שהיא רוצה". כמה רצתה אז לדעת לייעץ, להגיד את הדבר הנכון שיגרום להורה להצליח עם הילד שלו. ארוכות דיברה על חשיבות הגבולות. "היא חייבת לדעת שאת עקבית ויציבה, זו ידיעה מאוד חשובה בשביל מתבגרים". כמה מלאת חשיבות חשה בתום השיחה הזאת, שהתארכה והתארכה על חשבון ארוחת הערב שלהם.

אבל כשהלכה לישון ידעה - היא סתם ליהגה באוזניה של אותה אם. היא לא תדע איך ליישם את הדברים ולהציב גבולות.
ידה רעדה כשמעכה את הכינה האחרונה, כעסה דועך לאיטו.

"טופוז? בואי, אני רוצה לדבר איתך".
"אוף, על מה?" הילדה, שעמדה עם קבוצת בנות שהתגודדו בכיתה, נפתחה אליה בחוסר חשק. "נדבר פה".
"זה משהו אישי שלך, כדאי שנלך הצידה". הבהוב תוהה צץ בעיני תלמידתה. סקרנות נדירה אצל הילדה שלא מתעניינת בכלום. הן פנו אל קצה המסדרון ההומה. פתאום לא ידעה איך לפתוח, במה להתחיל.
"מה שלומך, טופוז? איך את מרגישה?" הניצוץ הסקרני כבה באחת. לאילו הפתעות אפשר לקוות עם כזאת פתיחה.
"הכול בסדר..." ענתה בחשדנות.
"כן? איך בבית? מה נשמע?"
"בסדר. מה, בשביל זה קראת לי?" השיבה בכעס.
"לא, אהמ, האמת שלא... פשוט... רצייתי..." רעיון הבזיק במוחה והיא ידעה שזוהי בריחה פחדנית, מעילה בתפקידה כאחראית לילדה הזאת, שמן הדין עליה לשוחח איתה על מצבה ההיגיני הירוד, להסביר לה. "פשוט", השפילה ראשה וחיטטה בתיק המורה שלה, "יש לי פה מבחן שלך בתנ"ך. קיבלת את הציון הגבוה בכיתה, ורצייתי להגיד שאני אתן לך הצטיינות על ההשקעה בלימוד. כל הכבוד, עבודה טובה!"
התגובה שלה לא הייתה שווה את ההתקפלות העלובה שלך, הזכירה לעצמה מול גבה המתרחק של הילדה, שענתה לה בתודה לקונית. הנה, גם ההצטיינות שלך הפכו למשהו זול, לא נחשק. כמו ההקרבה שלך בשביל המקצוע. כמו ההתקרבות שגורמת לך לקבל כינים מתלמידה לא אהובה.
שתי התלמידות היפות והמקובלות של השכבה הדגימו לחברותיהן ריקוד נועז מיוטיוב. היא הביטה בטופוז, שעמדה בצד בסוויטשירט שחור ובלעה אותן בעיניה. וראתה פתאום את כל הכמיהה וההשתוקקות, את התשובה הגדולה לכל השאלות האישיות מהדפים, מגולמת בסיטואציה אחת סתמית בהפסקה הגדולה. תשובה שטופז בחיים לא תגיד לא לה ולא לאף מבוגר, וגל גדול של רוך גאה בה פתאום.

הרהורי לילה של מורה מתחיל

יניי בסוק | האוניברסיטה העברית בירושלים

שלוש בלילה. המחשבות על הכיתה שלי לא מפסיקות להטריד אותי. אני מתעורר מבוהל, נזכר ששכחתי לבדוק את העבודה של חן, שאני צריך לזכור להגיד לאושרי להחזיר לי את הבוחן שנתתי לו לעשות בבית, שאני צריך לזכור לצלם גם את דפי העבודה וגם את השלטים של הפסוקים שאני מתכנן להדביק על הלוח. חוץ מזה אני בכלל לא בטוח איך אתחיל את השיעור

מחר. חשבתי להציג לתלמידים הצגת יחיד שבה אני משחק את גד בן נפתלי ומספר להם על המצב הקשה בעם ישראל אחרי מותו של יהושע, איך נותר בודד, אובד דרך, אבל אני חושש שזה יהיה טיפשי. שטל שוב תסתובב ותדבר עם עדן בזמן שאני מדבר, שיריב ועמרי ימשיכו את הפרויקט הרב-שלבי שלהם של מגדל שמירה ממקלות של ארטיקים ולא יקשיבו למילה ממה שאני אומר, שעמית יירדם לי מול הפנים, שאושר ואסא יחליפו ביניהם מבטים וקריצות ויצחקו. אני משחזר ללא הרף סצנות שבהן אני מפנה לרפי משפט חותך בקול סמכותי ורגוע שמיד גורם לו להבין מי מנהל כאן את הכיתה. כל הפנים של רפי מלאות בפירסינג, והוא בסך הכול ילד בכיתה ח'. אני יודע שאבא שלו נטש אותו, ושאימא שלו חלשה ואומללה ולא יכולה להגיד לו מה לעשות, ואני יודע שאני לא רוצה לוותר עליו, אבל עכשיו, לפנות בוקר, החלטתי שאני פשוט אזרוק אותו מהכיתה אם הוא לא ייתן לי ללמד. 3:30 לפנות בוקר. אני מנסה לשכנע את עצמי שמחר אקום מספיק מוקדם בשביל לצלם את דפי העבודה בבית הספר ולעבור שוב באופן מסודר על השיעור. אני לוקח את הטלפון ומכוון את השעון לרבע שעה מוקדם יותר, לרבע לשש. מי יודע אם יהיו דפים מחר במכונת הצילום ולא אצטרך לחפש את אב הבית בכל רחבי בית הספר. ובכלל אני יודע שהמכונה הזאת מתקשה בצילום דו-צדדי. החלק הזה של הפיכת הדף באמצע הצילום גורם לה תמיד לפלוט אותו מקומט או להיתקע באמצע הגלגל המיוסר, שממשיך להסתובב במאמץ בזמן שהמכונה מצפצפת תוך הבהובים מהירים והצגת תוכנית פעולה מפורטת להצלתה המהירה.

עד השעה ארבע לפנות בוקר אני מתפלפל עם עצמי כיצד לעשות את המעבר מספר יהושע לספר שופטים. אני מריץ בראש את כל מה שלימדתי - הסיפור על רחב הזונה, הנפילה הניסית של חומות יריחו, טבח העם הנורא שנעשה שם בילדים, בזקנים ובבעלי החיים... חור שחור של אימה דקה נפער בי, כשדים מכונפים מתעופפות מתוכו מחשבות של ספק שגורמות לי בפעם העשירית להחליף את הצד שאני מנסה לישון עליו. פתאום אני לא בטוח... מה לעזאזל אני מלמד אותם?? מה לרון עמרם, שמבלה את עיקר זמנו הפנוי בדריסה חסרת מעצורים של זונות וירטואליות ובביצוע משימות מיוחדות בעבור המאפיה בג'י-טי-איי ולהשמדת גופם ורכושם של תושבי יריחו? אינני בטוח עד כמה הוא מבחין בבירור בין הטבח שביצע בקיני הווירטואלי כשבזוקה מונחת על כתפו השחורה של האלטר-אגו המפוקסל שלו לבין סיפור תנכ"י על טבח שנעשה בבשר ודם... אולי באיזשהו מקום דווקא מרגשת אותו המחשבה על רצח המוני בתנ"ך, גם אם הוא נעשה באמצעות חרבות מאבני צור.

ומה עם אלי, שכבר נראה כמו גרוש + 2, שידו הנשלחת תדיר לאזור חלציו בזמן השיעור מרמזת ללא צל של ספק שמעבר לפרסום תמונות של עצמו בפייסבוק בתנוחות של ראפר עם הכובע החדש שחזר איתו מאמריקה הוא התמכר למשחק המסעיר שנגמר תמיד מהר מדי. מעניין איך דיבר אליו הסיפור על רחב. באיזשהו מקום אפשר באמת להבין את המרגלים האלה... כמו שאלי גונב לעצמו רגעים של חסד מחוץ לעיניהן הפקוחות של החברה ומשפחתו, ככה עשו גם המרגלים, שנמלטו סוף סוף מעינו התובענית של יהושע, מהאזהלים ומהחמורים ומהפולחן הנודד לאל בלתי נראה ומהאישה ששמש המדבר והשלו והמן לא היטיבו איתה בשביל לחוות את קרבת גופה הלוהט והמתמסר של אישה כנענית.

כנגד המחשבות המכונפות שמתרוצצות בי אני שולף מהארסנל המנטלי שלי את התחמושת המובחרת ביותר שנמצאת ברשותי כנגד ספקות ואי ודאות. שרשראות על גבי שרשראות של קליעי מחשבה שכלתניים מנומקים היטב, מחשבות שלי ושאין שלי, מחשבות שעושות סדר בכאוס הבלתי אפשרי, שמחלקות את סדרי העולם לשבעה ימים, שאומרות יהי אור ויהי אור, מחשבות שמספרות סיפור שיש לו לפחות אמצע, ולכן גם אפשר לבנות על גביו פרקים חדשים, והאור שנברא ביום הראשון ונגנז מופיע במערכה האחרונה כמו אקדח, והעולם שלי שנשבר לרסיסים ועולמם של תלמידיי הצעירים שעדיין אינם יודעים שנולדו לעולם שבור - בא על תיקונו...

והנה אני, נשמה בתוך גוף שיתפרק בתוך זמן קצר ויתחלק לארבעת היסודות, מאיר באור שלי, מכה באוויר שיוצא מפי על גבי הרוח, חותך אותו בשיניי ובלשוני,

מפיק ניגון של חוכמה, מבקש תמיד מתלמידיי ללמוד להקשיב ולהתבונן, לא לדעת דבר מראש, להצמיח מתוכם באיטיות משפטים, גם אם רצוצים, מילים שמחפשות להתחבר אל המילים של שאר בני האדם, לכתוב על לוח ליבם חוזים גמישים, הדדיים, עם נקודות יציאה, בקשריהם האנושיים, לחפש את הסוד של ההדדיות הנסתרת שבהכרח נמצאת תמיד, שהלב יכול לשער אותה גם אם איננו יודע אותה. ארבע וחצי. אני לא מאמין שאני הולך להופיע מולם עייף ורצוף. זהו, החלטתי. בסיכום של ספר יהושע אני רוצה שפשוט נדבר מהלב, שנחשוב על נפילת חומות יריחו לא כנס המוכיח שוב את גדולתו האין-סופית של האל. אני רוצה שנבין שהחומות שבתוכן יושבים עובדי אלילים הן החומות שסובבות אגפים חשוכים בתוכנו, משמרות את העבדות לחומר ולתקות שווא, והקולות שבוקעים מהשופרות וממוטטים אותן הן קריאה עצומה להיזכר בתכליתנו ולהתעורר. קול התרועה מטלטל את הנשמה האנושית הכללית הפוסעת במדרון אל עבר עיר מאובנת של ייאוש, של אובדן קשר, של ידיים שנלחצות בכוח וחומות הסכמים כתובים ובלתי כתובים כדי לשדוד את אוצרות הטבע ואת כל מה שהאדם היטיב בחוכמתו לעשות. הידיים בעיר נלחצות, מצדיעות, מכסות על הלב בשבועות שקר, מתעסקות ומסדרות מקום להגנה, לביטחון, למלחמה, לשמחה לא טבעית גנובה, לעולם לא נפתחות לתת לכל חי את רצונו, את מאכלו, ממונו, כמיהתו לקרבה, לגאולה מנפרדות מייסרת. לקול תרועת השופר יש לעצום את העיניים, לאיין את לבושי המציאות, את כל הפרשנות שאי פעם נודעה ללבושים ולמקרים, ואז להיזכר שאיבדנו את הדרך, שבשוק הגדול של החיים יד איננה רוחצת יד, ופחד מכוונות האדם האחר משתקף בעיניים. ולהיזכר שהתכלית האנושית - בדיוק ההפך הגמור. אז מתגלה אכזריותו הערומה של מלך יריחו. ילדי עמו נשרפים על המזבח במקדש בשביל להפציר באל להוריד גשמים, שעוד יבואו וירדו, ולא בשביל כל הפיות הצמאים בארץ השחונה, אלא בשביל להבטיח את יבולו של המלך, ושל בנו שיישא את בתו של מלך אחר, שאף הוא השיג את יבולו באמצעות שעבוד בני עמו והקרבתם. ברבע לשש אני קם מהמיטה. מחשבותיי עדיין כרוכות אחר אוויר המחשבות המופשטות. האדמה, החיים בתוך לבושי העולם, קוראים לי לבוא. הנה הגוף שלי, הנה ארון הבגדים, הנה הטוש והמחק ללוח, הניילוניית עם העבודות שעדיין לא בדקתי. אני עייף מאוד, אבל יש לי די כוח בשביל ללמד שעתיים. אני מתארגן בחיפזון, מצחצח שיניים בנחישות ובתכליתיות שממחישות לי את עמידתי על כללי המשמעת מול הכיתה. אני סוטר לפניי בכפות מלאות מים קרים ומקנח את הפרצוף במגבת בתנועה אחת מהירה. רגליי מחישות את גופי אל המוסד שאני מלמד בו. את מחשבותיי הפזורות אני מחריש באמצעות שורת משימות וארגון

בתוך לוח זמנים על גבי השעה שנוותרת לי בטרם אתחיל ללמד. צורתי הפנימית הולכת ומתדמה בעל כורחה למוסד שרגליי לוקחות אותי אליו - אני ברזל, אני אבן, אני גדר מגוננת מפני העולם בחוץ, מפני תוקפנותם של ילדים כלפי זולתם; אני מסדרון חשוך בחורף בדרך אל החדר שבו ילדים אמורים לקבל בינה ודעת, אני דגל ישראל תלוי בצד הכיתה, אני פלקט שעליו ערוכים ברשימה כללי התנהגות, אני משפט קלישאתי של אמונה בעצמי מעל ללוח, אני כוס נס קפה של נחמה בספל חרסינה. אני אדם שעומד, מלא בפחדים ובכמיהות, בחדר מורים בחורף, ומתפלל לחסדיהם של מכונת הצילום והשמיים.

המדרגות

שרון וינשטיין חסון | מכללת סמינר הקיבוצים

37 מדרגות הן מה שמפריד ביני לבין הקומה שבה אני מלמדת ספרות. אני יודעת, כי אני סופרת אותן מדי יום באדיקות. בכל בוקר אני יוצאת מהמכונית, עומסת על גבי את התיק ומתחילה לספור: 1...2...3... אני מניחה שככה זה כשאתה מפחד ממהו. אולי כך מרגיש העולה אל הגרדום. הוא סופר את צעדיו. הוא מנסה להסתכל על ה"שטאנצ" של אבני המרצפת שהוא

דורך עליהן. הוא שם לב לעלים הקטנים המבצבצים בין החריצים. רק לא לחשוב על החבל. רק לא להירתע ולנסות לברוח. כבר אמרתי לשומר: "בוקר טוב". כבר הצהרתי שאני כאן. אי אפשר לסגת.

אני משתדלת להגיע מוקדם במיוחד כדי שיהיה לי "יתרון" על יתר המשתתפים. יתרון זה יכול להעניק לי מרווח נשימה. מורה חדש זקוק למרווח נשימה. היות שאני מגיעה מוקדם כל כך אני נתקלת בכל האנשים שעובדים מאחורי הקלעים. הנה איש התחזוקה העוטה כיפה קטנה ושחורה. הוא מחייך אליי חיוך קטן. בגרם המדרגות שמולי יורד אט אט איש המחשבים. נושא בידו (כמו תמיד) כוס קפה שחור, עם הרבה גרגרים על הדפנות. והנה המנקים. חלקם בשירותים, עוטים מסיכה לבנה על פניהם; חלקם מטאטאים את גרם המדרגות שלי מהאבק שנשר מנעליהם של התלמידים והמורים שעלו וירדו בו שוב ושוב. גופם עוטה חלוק לבן וגדול. רובם דוברי רוסית. אולי פעם, בארץ מולדתם, שימש אותם החלוק הלבן למטרות אחרות. כאן כתוב על החלוק שלהם "מיקי ניקיון בע"מ" באותיות כחולות, בפונט מכוער במיוחד. לפעמים אני מתעלמת מהם, משום שאני עסוקה בספירת המדרגות. אני מגיעה למדרגה ה-14 כשאני פוגשת מטאטא מדובלל שחומק מתחת לרגליי. והופס, אני ממשיכה בספירה כאילו כלום. אבל כשאני כן אומרת להם "בוקר טוב" אני כל כך גאה בעצמי. הנה אני רואה את "השקופים". אני לא כמו כולם.

בדרכי לכיתה אני מושכת את השמלה שלי מעט לאחור. קצרה מדי? בוטה מדי? מתאימה לבית הספר? אני אתרגל כתיבה על הלוח ואראה אם השמלה מתרוממת אל על. כשאני נכנסת לכיתה הריקה המחשב החשוך ממתין לי. אני מכניסה לתוכו

את הדיסק-און-קי וממתינה לתגובה. אין לדעת כיצד הוא יגיב. בכיתות מסוימות הוא לא מגיב כלל. לפעמים האינטרנט מקרטע. לפעמים אין כבל מתאים והסאונד לא עובד. לפעמים התלמידים גונבים את העכבר ואיש המחשבים שלנו מסרב להביא חדש: "שיאספו כסף ויקנו עכבר. אני? נמאס לי, זה כל פעם אותו דבר איתם". המורה המבוושת מסתכלת בחרדה אמיתית על הכיתה; מערך השיעור שלה נבנה כולו סביב מצגת או סרטון מיוחד, והנה נרמס ביד גסה. או בעכבר מקולקל. ההכנה הזאת מראש בכיתה היא מנת חלקם של מורים חדשים. מורים ותיקים יודעים לחמוק מהמשוכה הזו. יש להם מערכי שיעור כמו אינסטנט פודינג. הם מערבבים קצת מים וזה יוצא. אצלנו, לעומת זאת, מדובר בנוזל בבישול ארוך ואיטי, ואסור לפתוח את המכסה באמצע - כך שאתה לא יודע מה יצא לך. למזלי הטוב, הפעם הכול עובד כשורה.

אני מוחקת מהלוח את המלל שנותר עליו מאתמול. מישהו כתב עליו באותיות גדולות: "דורין פרנקל הייתה פה, והיא מה זה שווה!" אני מוחקת את המילים האלה לאט לאט. בצד ימין של הלוח אני כותבת את התאריך, והכתב שלי מסגיר את תחושותיי: קטן ומצומק. ביישני משהו. התלמידים מתרעמים: "תכתבי באמצע! ויותר גדול!!" אני נענית לבקשתם בקושי. היד נמשכת לצד וקטן קטן.

באחד הימים אחת התלמידות שלי, מאלו שאסרטיביות במיוחד, קמה מהכיסא ושלפה את הטוש מידי. הייתי המומה מכדי להגיב. היא התחילה לכתוב את המילים שלי על הלוח. בגסות. בגדול. "את רואה?" הסתכלה בי במבט מתריס; "ככה עושים את זה!" התלמידים צחקו בקול רם. הרגליים שלי נמסו באיטיות אך לא נפלתי. לקחתי מידה את הטוש והוצאתי חבילת דפי "גיבוי" מהתיק שלי. הוא נפל. מעדן שוקולד דיאטטי שהיה בתוכו פגש ברצפה והתפוצץ. הילד החנון של הכיתה, זה שאיש לא מתייחס אליו, קם והתחיל למחות את הכתמים החומים מהרצפה בטישו ורוד ודקיק. "לא צריך... גלעד" מחיתי בקול רפה. הוא התעקש. הכיתה געתה מצחוק. עמרי, הילד הכי דומיננטי בכיתה, שנראה כמו צינור ספגטי ארוך, התרומם ממקומו כדי להיטיב לראות ושאג: "השיעור פוצץ". אלו מילות קוד שלמדתי להכיר. כשהשיעור לא צולח והדקות נוקפות ונותרו עוד דקות ספורות לצלצול המיוחל, אז "השיעור פוצץ". בשלב הזה כולם אוספים את תיקיהם במהירות ונעלמים מבעד לדלת. אני מצליחה להשמיע קולות מחאה. גלעד זורק את הטישו הוורוד לפח ומביט בי ברחמים. "את צריכה עוד משהו המורה?" אני מנידה בראשי. התלמיד הכי חנון בכיתה מרחם עליי. הוא אוסף את תיקו הגדול (שמזכיר לי את התיקים שאיתם הולכים התלמידים בבית ספר יסודי). מרים כתפיו בתימהון והולך. המעדן המפוצץ שלי היה הדבר היחיד שסחבתי היום לבית הספר כאשר התארגנתי במהירות. כעת נגזר עליי להיות רעבה עד שעות הצוהריים

המאחרות. למורים אין קפטריה או כרטיס "תן ביס", ואם הם לא מביאים אוכל דינם שיגוועו ברעב, אבל זה לא באמת מטריד אותי.

בדרכי לחדר המורים אני חולפת על פניה של לימור, מורה ותיקה במיוחד. היא סוחבת רגליה בעייפות. בידה חבילת דפים מקומטת. על כתפה היא עומסת תיק של נשים מבוגרות. היא מביטה בפניי המכורכמות ושואלת: "מה קרה?" "כלום" אני עונה בקול קטן וחלש. "אל תדאגי", היא טופחת ביד הפנויה על כתפי. "את מורה חדשה, את עוד תלמדי את העניינים". הרבה פעמים ביום מזכירים לי שאני מורה חדשה.

כעת אני יורדת במדרגות בדרכי לכיתת החינוך שלי (הייתם מאמינים שנותנים לי לחנך בשנתי הראשונה?). אני נעצרת משותקת ליד חלון הכיתה. אחת מתלמידותי, קטנה וזערורית, עומדת על השולחן וקולה מחריש אוזניים: "למה הביאו לנו את הילדונת הזאת בתור מחנכת? מה היא יודעת בכלל?" הדמעות חנקו את גרוני. כשפתחתי את הדלת קיוויתי שתשפיל את ראשה בבושה, אך פניה ננעצו בטלפון, זוהרות באור המסך הירקרק, וכך גם יתר התלמידים בכיתה. כולם היו שקועים במשחק "הקלאש רויאל". גם עליו כבר הספקתי לגלות. זקנה מדי בשביל סלנג ומשחקי מחשב, צעירה מדי בשביל בית הספר. הלוואי שהיו זוהרים כך מול מערכי השיעור שלי שהיו להם לצנינים.

רגלי דואבות מהסנדלים גבוהי העקב שנעלתי הבוקר. מדי בוקר אני מתלבטת אם לנעול אותם אך יודעת שזהו הכרח, שכן לא אחת אני מוצאת עצמי משוחחת עם תלמידים הגבוהים ממני בשני ראשים, חסרת סמכות לחלוטין.

ושבו 37 מדרגות. אני חוזרת אל הכיתות המקצועיות שלי. רגל אחר רגל בצעדים קצת יותר בטוחים. חצי יום עבר ושום דבר לא היה כל כך נורא. רגל ועוד רגל, ואני כבר במדרגה ה-21. לפתע קורה לי הנורא מכול. שקע קטן בזווית המדרגה פוגש את עקב רגלי. ברגעים הספורים שבהם אני מתעופפת באוויר אני מספיקה לחשוב מחשבה אחת קטנה: "איך זה ייגמר? האם אפול על פניי?" המחשבה חולפת במוחי בהילוך איטי.

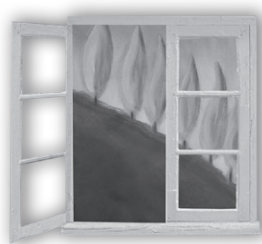
ראיתי מסביבי את הראשים של כולם. כולם הסתכלו עליי. נפלתי בפניי על המדרגה ה-24. הכרתי אותה היטב משום שהייתה גבוהה יותר. החבטה החזקה לא הייתה הדבר הגרוע ביותר; השמלה שלבשתי התרוממה אל על, מכסה את גבי וחושפת את תחתוניי לעיני כול. שמעתי את קולות הבהלה. אפילו התלמידים שעמדו סביב ידעו שמה שקרה כעת - לא יימחה לעולם. קברתי את פניי ברצפה, מושפלת עד עפר. משותקת עד אימה.

מן השמיים ירד אליי מלאך שומר וצבעו לבן: סשה - המנקה. הרגשתי את חלוקה העדין מונח על גבי וישבני החשוף. מרפרף עליו קלות ואז עוטרף אותו

ברכות. בקול סמכותי וקשוח היא הביטה סביב וקראה במבטא כבד: "מה קרה?
מה קרה? נו באמת... אתם אף פעם לא נפלתם?"
נשמע צלצול. ראשי עדיין היה קבור עמוק ברצפה. מבחין לראשונה בדגם
הנקודות והקווים שמוטבע על המדרגות. ששה הושיטה לי את ידה תוך שהיא
חובקת את החלוק הלבן וביד בטוחה הורידה את שולי שמלתי מטה. "את תהיי בסדר
גמור", אמרה לי. "בסדר גמור", ולא הזכירה כלל את העובדה שאני "מורה חדשה".

פרפרים של נוסטלגיה

זהר ג'יבלי | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי באר שבע

ערפילי הבוקר התפוגגו לאיטם. בעוד דקות אחדות יכריזו השעון המעורר על השעה שש. היא לוקחת נשימה עמוקה לאחר ליל התלבטויות וקמה ממיטתה. המים הזורמים על גופה במקלחת מנקים את העייפות של ליל שימורים ארוך ולוקחים איתם את הדאגות והתהיות, ממלאים את גופה במרץ ובטיפות עידוד.

החולצה והמכנסיים החדשים עוברים שוב מבחן פתע, לוודא שהם מתאימים למאורע החשוב.

נעלי העקב נחות בפינת החדר, מחכות לרגלי הילדה הרוסייה של פעם שייכנסו אליהן ויהפכו אותה, כמו סינדרלה, למורה של היום.

היא מתאפרת בקפידה כדי להסוות את חוסר השינה ואת הצלקות העמוקות שהותירה בה תקופת הלימודים שלה.

מבט חטוף בשעון מראה כי השעה 6.30, ויש לה בדיוק רבע שעה לעצמה לפני שמתחילה המולת היום. היא מכינה קפה שחור, מדליקה סיגריה ויוצאת למרפסת. צוללת כהרגלה מדי בוקר לזיכרונותיה מחיים אחרים, כאילו רואה היא סרט שבו היא השחקנית הראשית, אך אינה מכירה אותה...

* * *

השמש בבוקר העירה אותי משנתי, והלב התמלא פרפרים - היום הראשון בבית הספר הגיע. סוף סוף אוכל להשתמש בתיק האדום שאימא קנתה לי עוד במוסקבה ללימודים. התלבשתי הכי יפה בעולם - בשמלה עם מלמלות, ודרשתי מאימא לקלוע לי צמה עם סרט כמו ששם, ברוסיה, הבנות הולכות לבית הספר. בבית דיברנו כל הזמן על היום שבו אתחיל ללמוד בבית הספר, ולמרות שמגיל שלוש כבר ידעתי לקרוא ולכתוב ברוסית, ההתרגשות לקראת ההתחלה החדשה הייתה רבה.

כשהגענו לבית הספר השכונתי כבר חשתי באי הנוחות מטפסת לי בגרון. הייתי הילדה היחידה שלבשה שמלה עם מלמלות, וכולן לבשו ג'ינס וטי-שירט. גם סנדלים וגרביים היו תמונה ייחודית רק לי בנוף של בית הספר השכונתי.

המבנה היה מכוער, בלי וילונות, בלי תמונות, רק מבני בטון ענקיים שגדרו והפרידו בין תלמידי הכיתות השונות. לא היו פרחים ולא טקסים (הרי שנת הלימודים התחילה כבר לפני חודשיים).

את פנינו קיבלה מורה בשם פנינה. היא ידעה כמה משפטים ברוסית קלוקלת והרגשנו קצת פחות אבודות.

אימא נשקה לי על הלחי בדמעות של התרגשות טהורה. היא הפקידה אותי בידי פנינה והלכה הביתה. סוכם שמכיוון שאני מכירה היטב את הדרך הביתה אחזור בכוחות עצמי.

פנינה הכניסה אותי לכיתה א'1. היו שם שולחנות מוזרים - ישרים בלי שיפוע ובלי מגירה לתלמיד, לא כמו בבית הספר שביקרתי בו בעיר הולדתי. התלמידים ישבו במין חלוקה לא ברורה, בקבוצות בנות שלושה שולחנות.

הושיבו אותי באחת הקבוצות והמורה דיברה מהר מדי בשפה החדשה שהייתה זרה לי. אחר כך כל הילדים צחקו והצביעו על הגרביים שלי, ואני לא הבנתי מה מצחיק. הם חדשים, נקיים ועם תחרה יפה בצדדים.

המורה חילקה דפים, ולא הבנתי מה עושים. למה לא כותבים יפה במחברת? ולמה המורה מרשה לכתוב בתוך הספרים? אימא לימדה אותי שאסור לקשקש בשום ספר! לבסוף, באמצעות סימני ידיים, הצלחתי לבקש מאחת הבנות שתמלא את הדף במקומי.

באותו ערב החלטתי שביום שלמוחרת כבר אוכל להגיד משפטים בסיסיים, אדע מספרים וצבעים בשפה החדשה, וכך היה. בערב ישבתי עם אימא. היא קצת נחנקה כשניסתה לעזור לי, כי גם היא לא ידעה את המילים והרגישה חסרת אונים. כך התנהלו להם החודשים הראשונים בבית הספר. בסוף המחצית הפכתי למצטיינת הכיתתית. הייתי ראשונה בכול, ידעתי את התשובות לפני כולם ונורא רציתי שהילדים האחרים יחשבו שאני חלק מהם, אז הרביתי להשתתף בכיתה. אך קרה לי ההפך הגמור. הילדים התחילו לשנוא אותי. הם נידו אותי ממשחקי הקבוצות בהפסקות, הפסיקו לדבר איתי בשיעורים ואף התאחדו לחרם ממושך עליי. אחר כך הגיעו המכות.

בכל יום אחרי בית הספר הייתה חבורה של תלמידים ממתנה לי בשער. חלקם משכו לי בשיער ושברו לי את הקשת, האחרים זרקו עליי חול ושרטו אותי. בפעם הראשונה שהגעתי הביתה סתורת שיער ומבולגנת אימא כעסה מאוד. איך לכלכתי את הבגדים ולא שמרתי על הקשת לשיער, ועכשיו אין לה כסף לקנות לי חדשה. גם כשניסיתי להסביר לה מה קרה היא המשיכה לכעוס ואמרה שאני חלשה, ושהיא לא גידלה ילדה חלשה. עליי להתמודד בכוחות עצמי וכנראה עשיתי משהו רע לילדים אם הם מתנהגים אליי כך.

החלטתי שיותר לא אסבול התנהגות כזו. לא עלה אז בדעתי שאפשר לבקש עזרה מהמורה או מהמנהל. גם מאימא ומאבא לא הגיעה הישועה. לא יכולתי להתמודד לבד עם חבורה שלמה של ילדים, אז החלטתי לברוח. שנה שלמה הייתי הולכת הביתה במשך ארבעים דקות ארוכות בדרך עקיפה, ולאימא סיפרתי שפשוט הוסיפו לנו שיעור נוסף בתום יום הלימודים.

* * *

היא מנערת את ראשה בחוזקה, כאילו בכך תמחק לצמיתות את הזיכרונות ואת הכאב שלא שוכך, קמה וניגשת לחדרו של בנה הקטן. הוא ישן, פני מלאך וחיוך דק על שפתיו. גם הוא מתרגש לקראת ההתחלה החדשה בגן טרום חובה. היא מעירה אותו בחיוך ובנשיקה ומלבישה אותו בבגדים היפים ביותר שמצאה בחנויות, ג'ינס אופנתי וחולצת גיבורי-על פופולריים. הוא צריך להיות כמו כולם, היא אומרת תמיד, כדי לתרץ לעצמה את הבזבזנות שמקורה בחסכים של פעם. הוא מתעורר באחת. ההתרגשות פורצת כפרפרים קטנטנים ונוסטלגיים מחזהו הקטנטן, ממלאים את החדר עד אפס מקום. הוא מפציץ אותה בשאלות. איך יראה הגן? כמה גננות יש? האם הן נחמדות? האם יהיו לו חברים? איפה ישב? מה יאכל? היא עונה על כל שאלותיו, משתדלת לייפות קצת את המציאות שהיא יודעת שלא תהיה פשוטה עבורו. ובלב היא מתחננת לאלוהי כל האקדמיות, בתי הספר והגנים שהנחיתה שלו תהיה רכה, שידע להקרין כלפי חוץ את פנימיותו המדהימה. שיהיה חזק מספיק כדי לעמוד על שלו, אך רך במידה שתאפשר לאחרים להגיע אליו. שיהיה מאושר, היא מתפללת, מאושר.

הם מגיעים לגן. היא נושקת לו חזק, מחבקת אותו, פורעת את רעמת קוציו הצעירה ומבטיחה לו בקול הכי משכנע שהיא מצליחה לגייס שהיום שניהם מתחילים הרפתקה מופלאה.

היא נכנסת למכונית. הדמעות כבר הרסו לה את האיפור. היא מתקנת את מה שאפשר ונוסעת ליעד הבא. מאות תלמידים זורמים בחולצות לבנות לתוך מבני הבטון. היא מתבוננת בהם ומנסה לנחש מי מהם יהיו תלמידיה. היא נעמדת בשער, ראייתה מתערפלת והיא שוב בעבר.

* * *

גם בשנים הבאות, בתיכון, לא היו לי חברים. הפעם הייתי הילדה ה"נגועה" שאימא שלה מלמדת את הכיתה חשבון. מי רוצה להיות חבר של הבת של המורה למתמטיקה? כשמישהו היה מחליט לבסוף לצרף אותי לעבודה בזוגות הייתי מאושרת. בדרך כלל היו אלה התלמידים החלשים יותר, שידעו שבזכותי הציון שלהם יהיה גבוה. גם אני ידעתי את הסיבה האמיתית, אך בכל זאת שמחתי להתייחסות החברתית.

בחטיבה החלו מסיבות הכיתה להיות חלק מהטרנד, וכל הכיתה הוזמנה. בהתחלה הייתי הולכת, אך עד מהרה הבנתי שאני לא ממש רצויה, אף אחד לא מזמין אותי לרקוד, ואני שמנה מכדי להתלבש לפי צו האופנה. לימים, כשסיימתי את לימודיי, בניתי את עצמי מחדש. ברחתי לאילת, שבה הייתי מקובלת חברתית, כזאת שמכירה את כולם וכולם מכירים אותה. הפכתי להיות כל מה שרציתי להיות כשהייתי קטנה ולא הצלחתי. בניתי דמות חדשה, שלא הזכירה בשום דבר את הילדה הרוסייה והדחוייה שהייתי.

* * *

הצלצול מעיר אותה ממחשבותיה, ולרגע קשה לה להבין אם היא שוב תלמידה. הלוא השתדלה כל השנים לקבור את הילדה הדחוייה עמוק בתת-המודע שלה, אז איך היא זוקפת פתאום את ראשה ביום החשוב הזה? או שמא טעתה בדרכה? המציאות חוזרת אט אט לתודעתה. היא לוקחת נשימה גדולה, כאילו מנסה להזריק לגופה עם הנשימה גם קומץ של תקווה ואומץ.

את כבר לא נערה, היא מסננת לעצמה את המנטרה שחזרה עליה בכל יום בחודשים האחרונים, מאז שנודע לה כי התקבלה סוף סוף לעבודת חייה. ובטח לא בבית הספר. אין להם סיבה לא לאהוב אותך, או לא להקשיב לך. את המורה שלהם, יש בידיך כלים ויכולות ללמדם. המקצוע שלך חשוב מאין כמותו, והם בכלל לא יודעים שפעם היית הנערה העגולה בפניה.

היא לוקחת יד ביד את הילדה האבודה שהייתה, מאמצת אותה לחיקה בחזקה, ובצעד גדול ברגל ימין הן צועדות ונכנסות יחד לכיתה. בטוחות שהפעם הן תצלחנה לשבור את כל השיאים ולהגיע לכל הפסגות הגבוהות.

החתונה שלא רקדתי בה

שי איבלמן לוין | האוניברסיטה העברית בירושלים

ראשון בבוקר, פותחים שבוע. אחרי פורום המחנכים וישיבת הצוות השבועית, יושב עם נעמה היועצת על כיתה י'3 במשרד הקטן שלה. אני על הספה הדהויה, היא על הכיסא והלפטופ בחיקה. כהרגלנו בקודש אנחנו עוברים על הכוכבים שלי, כל אחד ועניינו, כל אחד ומכאוביו:

מתחילים באיתמר - נער מוכשר ויצירתי, שכל יום

נוסף שהוא נמצא בשולמן עושה לו עוול, יש אנשים שפשוט לא נבראו לשבת בשורות מאחורי שולחן עם מחברת ועט (טאבלט); שום דבר מעשי לא יצא, שוב, מהשיחה העשירית שעשינו עם סיגל; אימא של טל, שכבר שנתיים הוא מסרב לדבר איתה, רוצה לקבל העתק של התעודה שלו, עכשיו רק צריך לברר אם מבחינת החוק היא נחשבת אפוטרופוסית או משמורנית, ולדאוג שלא נסתבך עם העורך דין של גרושה; יעל וגל מושעות כי הן השתכרו בסוף השבוע כשהן היו בפנימייה; חייבים להתקשר להורים של שיר - היא פשוט לא מתפקדת (לא מבין מה חוסם אותי מלהרים טלפון ופשוט להתקשר); הדס שוב ביקשה לעבור כיתה - "אי אפשר ללמוד בכיתה הזאת, אף אחד לא מקשיב לשני", היא מאשימה את חבריה (אותי); הילה לא מצאה זוג לעבודה בתנ"ך ומסרבת לעשות אותה לבד; קובי הבטיח שהפעם זה יקרה - הוא יעשה שינוי, הוא יתפוס את עצמו בידים - ופספס את המבחן בהיסטוריה ביום שאחרי כיוון שלא התעורר; מישאל... איפה מישאל לעזאזל?! הוא שוב נעלם לי.

לבסוף ניר. מרגיש שכל השנה הזאת מתחילה ונגמרת בנער הזה - ניר. אילו היו משכיבים אותי על שולחן המנתחים וקודחים דרך הגולגולת חור לתוך מוחי היו מוצאים כוננית גבוהה בנויה מגירות-מגירות: מגירה לשרה אהובתי, מגירה לנבוצ'וק הקטן, במגירה הקרובה לתקרה פתקית שרשום עליה "מה אעשה כשאהיה גדול". למטה, קרוב לרצפה, מגירה מאובקת שרשום עליה "עבודת תזה לשם קבלת תואר מוסמך: סיומות אלטרנטיביות בסיפורי חז"ל - לפתוח ב-24 ביוני". איפשהו באמצע נמצאת המגירה הגדולה שכתוב עליה "שולמן" בטוש שחור מרוח. בתוך המגירה הדחוסה, מעל ערימות של רשימות ירוקות מקומטות של י'3, משימות על

זהות יהודית ומבחנים על סיפורי הבריאה, שוכבת לה בגאון התיקיה שלו, של ניר: המצב בבית, האובססיה לציונים, ההפרעות הבלתי פוסקות, ההברקות, הבדידות, המחשבות הבוגרות, המעשים הילדותיים, השיחות העמוקות שלנו, השיחות המיידיות שלנו, הסירוב החוזר לטיפול אצל איש מקצוע, הקשר הפרוידיאני עם אימא שלו, הסבתא ניצולת השואה ששומרת על שניהם, האבא שנשטש ואמר שהוא לא רוצה לראות אותו יותר, הזהות המינית הלא ברורה, הצחוק שלו שמגיע תמיד ברגע הלא נכון (ברור שבאמצע הצפירה), השיחות עם המחנכת הקודמת שלו, הצורך להגן עליו מפני חברי הכיתה, הצורך להגן על הכיתה מפניו. אבל הפעם, אולי רק הפעם, ניר אינו במוקד סיפורנו, ולכן נניח זמנית את התיקיה העבה שלו בצד. עברנו על רבע מהרשימה ואני מרגיש מסוחרר. נעמה מנסה להרגיע: "תשמע שי, באמת שזה ממש לא פשוט, בטח בשנה הראשונה, אתה עושה עבודה טובה, זה עומס לא נורמלי". רטט בכיס, הודעה בוואטסאפ:

"שי אני מרגיש שאני פשוט מתמוטט".

"אסף, מה קרה?"

"עשיתי משהו שאני לא אמור לעשות".

"מה עשית?"

"היה מבחן בביולוגיה... לקחתי כדור קונצרטת מחבר ועכשיו אני מרגיש ממש ממש רע".

מסתכל על נעמה, מקריא לה את ההודעות ופורץ במין חצי-צחוק. נזכר בקורס פסיכולוגיה של החינוך באוניברסיטה, כשהמרצה הביישנית דיברה על השלב הסנסו-מוטורי בהתפתחות הילד - איך בדיוק זה הכין אותי לרגע הזה שתלמיד לוקח תרופות ללא מרשם?

השעה 13:05 ויוצאים להפסקת צוהריים. אני אמור להיות בתורנות מסדרון של י"א, באמת שזה חשוב, אבל עוד חצי שעה יש לכיתה ח' מבחן ומובן שהוא עדיין לא כתוב, אז גם הפעם המסדרון לא זכה לנוכחות שלי. שולף מהמחשב מבחן שעשיתי לח' במחצית הקודמת, עושה כמה התאמות, מוריד שאלה על דבורה שלא למדנו עדיין, מוסיף שאלה על ההבדל בין הכיבוש ביהושע לכיבוש בשופטים, קצת עימוד ושולח להדפסה. נותרו חמש דקות, מכונת הצילום עבדה כבר בניסיון הראשון, ואפילו צילמה את את הבחינות כשהן כבר מהודקות בסיכה - מה רבו מעשיך.

אני נכנס לבחינה בח'3, הכיתה של אילנה, הכיתה ה"טובה" בשכבה ה"תוססת" וה"מורכבת", ה"לא פשוטה" (אולי יעשה להם טוב אם מישהו יאמר להם שהם שכבה קשה). מחלק את הבחינות, אומר שקודם כול יקראו את כל המבחן, יחכו שבע דקות ורק אחר כך אעבור לאסוף שאלות. "רק שאלה טכנית", אומרת ליאור.

מובן שהשאלה לא טכנית, מובן שלא עברו שבע דקות, מובן שבלי משים אני נשאב לסבב שאלות מוקדם משקבעתי (ועוד תכננתי להשתמש בזמן הזה לשלוח הודעה לשרה, לא דיברנו כל היום). מסיים את הסבב, חוזר לשולחן שלי ורואה בזווית העין את יוסי מתלחשש עם אברהם. "יוסי, בלי דיבורים, חבל שאצטרך לקחת לך את המבחן". סוף סוף כותב לשרה הודעה: "אהובה, איך היום שלך? מתגעגע אלייך (אימוגי של לב)", מסתכל על תמונת הפרופיל שלה לרגע - נבובו מחייך עם זוג השיניים התחתונות שלו, שרק לפני שבועיים פרצו את החניכיים; את הלחיים הענקיות שלו, ש"הוא קיבל מאבא", מכוסה מחית כתומה של בטטה. מחייך לעצמי, שקט לרגע.

עוד אצבע מונפת ונכנסים לסבב שאלות נוסף. עוד פעם מעיר ליוסי ששואל את כרמל שאלה: "בפעם הבאה אני פוסל לך את המבחן". "לא עשיתי כלום נשבע, רק ביקשתי עט". הדלת נפתחת ועופר מהכיתה שלי מכניס את הראש פנימה: "שי, יפית המורה לספרות לא הגיעה, אפשר להשתחרר?", "ששש... עופר, הם במבחן, בוא שנייה החוצה". יוצא החוצה, מדבר איתו כמה שניות ואנחנו מסכמים שהם ילכו הביתה (שיט! שכחתי להזכיר לו שירימו כיסאות).

נכנס שוב למבחן, והנה הוא שוב, יוסי, עם שתי עיניים גדולות בתוך המבחן של אריאל:

"יוסי, חלאס! זו פעם שלישית שאני מעיר לך על זה, תגיש את המבחן!".
"אבל לא עשיתי כלום! נשבע לא עשיתי כלום". אני לא אתן לו לעשות עליי מניפולציות.

"אני יודע מה ראיתי", אני מחזיר לו.

"נשבע לא עשיתי כלום, די זהו... אני אשב פה מקדימה במקום".

"לא, תגיש את המבחן עכשיו!" אני מרים את הקול.

יוסי משתתק לרגע, נועץ בי מבט שזועק "למה אתה כל כך שונא אותי?", מקמט את המבחן, זורק אותו לכיווני, מסנן-צועק "כוסאמק" לחלל האוויר, יוצא מהכיתה וטורק את הדלת. עוברות כמה שניות. שוב הוא נכנס, שכח את התיק שלו. לוקח את התיק, יוצא מהכיתה ושוב, טורק את הדלת. רעש מבחוץ של הידית שנפלה על הרצפה ואז שקט. העיניים של כולם מורמות אליי לראות כיצד אגיב. "תמשיכו במבחן... תמשיכו, לא קרה כלום", אני אומר בקול בטוח שבא להרגיע בעיקר את עצמי. הזמן נגמר, האחרונים מגישים. ועכשיו צריך למהר לאוטובוס כדי להספיק לאסוף את נבו בזמן.

השעה 18:00. סיימנו לקלח, סיימנו להתקלח ואנחנו כבר לבושים לחתונה שיש לנו באותו ערב. לא היינו בחתונה מאז שהקטן נולד - זו אחלה הזדמנות לפנות ערב, לשמוח קצת, לרקוד קצת ולשכוח ממה שהיה במבחן בצוהריים. שמים את

נבוביק אצל סבא וסבתא, מקווים שהוא יירדם מתישהו ושלא נקבל מהם טלפון מיואש. לוקחים להם את המכונת ונוסעים לכיוון היציאה מהעיר. מגיעים לקראת 19:15 למעלה החמישה. אני מת מרעב, לא אכלתי כלום כל היום. יש לנו מספיק זמן כדי לומר שלום ולחבק את החתן וגם לדחוף לפה משהו מקבלת הפנים. אני ושרה נצמדים אחד לשני - מהחתונות האלה שהאדם היחיד שיש לך איזשהו דיבור איתו זה החתן. עוברים על הדוכנים: לוקחים קבב בטחינה, לוקחים פיש אנד צ'יפס אחד, לוקחים עוד אחד כי הוא היה טעים, חולקים מרק בטטה, מסתכלים ימינה שמאלה לראות אם פספסנו משהו שווה.

"הנה, שם" שרה אומרת, "יש שם אסאדו". אני מרים את הראש ומסתכל לכיוון דוכן האסאדו. מאחורי הדוכן עומד ילד שחור צנום עם מבט כבוי, בן 13 לכל היותר. על ראשו המורכן כובע לבן מנייר, בידו סכין גדולה שחותכת את הבשר למנות קטנות. אני קופא במקומי. "בוא נלך לקחת..." היא אומרת, "אין זמן". הרגליים נטועות בקרקע. "בוא כבר, מה קרה?" מקרב את פי אל אוזנה: "זה הוא... מאחורי הדוכן שם", אני לוחש לה, מקווה שהוא לא שם לב אליי בווה בו. "מי זה?" היא שואלת במבט לא מבין. "זה יוסי. זה יוסי מח'3".

בדרך

עמיר רנט | אוניברסיטת תל-אביב

הרבה זמן לא התרגש ככה. לפחות לא בצורה כזו, שהפרפרים מתפרצים החוצה מהלב לכיוון חלל הבטן וכל המערכת עוברת סוג של צונאמי חרישי. הוא תהה אם יצליח לא רק להשחיל מילה או שתיים אלא להחזיק בכלל את הרגליים איתנות ויציבות בעודו עולה בגרם המדרגות הקצר (מדי) לעבר הכיתה. הכיתה שלו. הוא עבר בחייו רגעים מלאי התרגשות וציפייה.

שלל תמונות אבודות עלו בתודעה. מעמד החופה עם אשתו, איך דפק לו הלב כשחיכו שניהם לכניסה של השיר שבחרו שיתנגן בחופה, us against the world של קולדפליי. היא ביקשה, אבל זה באמת היה שיר מצוין והולם למאורע שכזה. הריף של הגיטרות בכניסה שהלך והתעצם עם הדופק המהיר והדם שזרם במהירות לכל העורקים בגוף. הלידה של הילד שלו, אירוע מרתוני ואינטנסיבי של 48 שעות, חצי מהן בחדר הלידה. הרגע הזה שבו הקטן הגיח לאוויר העולם, והוא הביט בו, וידע בן רגע שככל הנראה לא ירגיש חי יותר, שמח יותר או נרגש יותר מכפי שהרגיש כשהחזיק לראשונה את הבן שלו בידיו והסתכל לו עמוק לתוך העיניים. התפקיד הגדול הראשון בבית צבי, כשחש את עיני כולם נשואות אליו ורק אליו, וגורל ההפקה - אם תתרומם להרי ההצלחה האומנותית הנשגבת או תישכח בתהום הנשייה של ההצגות הגרועות ביותר או חס וחלילה "הנחמדות" (מילת המוות הנוראה שממנה יראים וחוששים כל המעורבים בדבר) - כל אלה מונחים אך ורק על כתפיו.

אפילו רגע קדום ועמום יותר התבהר לרגע אל מול עיניו כשהגיע לגרם המדרגות האחרון. זיכרון של בית כנסת שטוף שמש בתל-אביב, שבת בבוקר, אבא שלו עומד לידו על הבמה בעוד הוא קורא ומשתדל לזמר כהלכה את הפרשה שלו. אבא עוקב בדריכות אחרי כל מילה וכל הטעמה שהילד משחרר לחלל האוויר בידענות ובביטחון השמורים רק לאנשים מלומדים ובקיאים בליטורגיה היהודית, או בבתים שבהם נשמר מקום של כבוד לפיוט ולנעימות העתיקות בערבי שבת ובחגים. טלית גדולה עוטפת את העורף שלו, הילד מביט מהצד באימו, דמעה קטנה עומדת וחונה בעינה, היא מביטה בו ממושכות בידיעה נרגשת שהבן הקטן שלה הגיע למצוות, ציון דרך בחיים.

אבל הפעם ההתרגשות היא אחרת. התחושה זרה לו. אין לה אקוויולנט מתאים בארסנל החוויות הישנות והמוכרות שלו. משהו חדש, מאיים, מרגש, חסר כל ממשות אבל בעל נוכחות חזקה שלא מרפה ממנו כל הבוקר מאז שקם, ורק הלך והתעצם מרגע שכף רגלו דרכה בחצר בית הספר.

הוא נזכר בפניו הנפוחות והרגוזות של אנדריי, אחד ממוריו הנערצים מתקופת לימודי המשחק. אנדריי היה יכול בהחלט להיחשב "אולד סקול", טיפוס מלא חיוניות וחיים, גאון תיאטרלי ודמות מיתולוגית בין כותלי בית הספר. אנדריי התמחה בשני דברים: עיצוב תפאורות להצגות והדרכת שחקנים - שם פדגוגי מכובס לגישה חינוכית שבה אנדריי עולב בסטודנטים על ימין ועל שמאל, משווה אותם לאפרוחים מטוגנים ולמעשה מעניק להם במתנה את שפע הקללות והגסויות השונות שיש לשפה הרוסית המוזיקלית והעשירה להציע לאומנים צעירים בתחילת דרכם.

ומה יש לאנדריי הישן והחביב לתרום לסיפורנו? הוא נזכר לא רק בפניו הגדולות ובמצחו החזק אלא במשפט מפורסם, מעין מנטרה פרטית שהיה משתמש בה הרבה בשיעורים ובחזרות לקראת ההפקות השונות בשנים ב' ו-ג': "הקהל אף פעם לא יודע מה יהיה הצעד או המשפט הבא שלך! גם כשהם מכירים את כל המחזה בעל פה. ממה אתה מפחד? אם אתה נתקע תמציא, תאלתר, תעשה מה שאתה רוצה. בגלל זה קוראים לזה משחק", והוסיף כמובן כמה אמרות כנף וניבולי פה ברוח הדברים.

הוא נעצר במסדרון ההומה והרועש וראה ילדים בועטים בכדור קטן ליד השירותים, במה שהיה ככל הנראה גרסה אלטרנטיבית ומשופרת שלהם לסטנגה או למשחק שכונתי אחר שלא הכיר את חוקיו. אנדריי צדק, הוא אמר לעצמו. הם לא יודעים מי אני ומה אני הולך לעשות, מה יהיה הצעד הבא שלי. היוזמה אצלי. גם כמה שנים בתיאטרון לא יזיקו להתמודדות הראשונית עם קהל תובעני וקשה. אני אשחק קצת, אכנס לתפקיד ואקרין את הדמות שאבחר לחשוף בפניהם. אין מה לפחד, עמדתי במצבים הרבה יותר קשוחים מזה. הם רק ילדים, המשיך ושינן לעצמו. באמת קטן עליך.

הוודאות החדשה הזו נסכה בו ביטחון מחודש. כבר הגיע לי'5, עוד שלוש דלתות הכיתה שלי. הוא הרים את הראש, זקף את הגב, וידא שהרוכסן סגור כנדרש, ששרוכיו קשורים ושהופעתו הכללית מניחה את הדעת. חיוך קטן של הקלה החל להסתמן בקצה פיו כאשר שלוש בנות מהשכבה, כל אחת מהן אוחזת בסמסונג החדיש שלה, חלפו על פניו במקטע האחרון של המסדרון לפני הכיתה שלו. "בוקר טוב למורוש! איזה חמוד אתה, אתה המחנך החדש של 8, נכון?" רמת הנחמדות והאנרגטיות יוצאת הדופן של הילדה לא הצליחה להסתיר מעיניו את התובנה המחרידה שפגעה בו כמעין ברק: היא קראה לי המורוש? אני חמוד? כמה שנים

לעזאזל מפרידות ביני ובינם, 15-16 בסך הכול. ככה פונים בימינו למורה? גם אני נכנס לסיומת האוש הידועה לשמצה? אימוש, בת מצווה, המורוש.

לפתע הרגיש זקן מכפי גילו, ורחוק שנות דור מהבנה בסיסית של הילדים בני הדור הזה, דור ה-z, שעליו ללמד, לחנך וללוות בשלוש השנים הקרובות. תחושת הביטחון הנעימה והמתוקה נעלמה כשם שבאה, והנה הוא נעצר מול שלט שחור גדול מעל דלת אפורה ועבה. כיתה י"8. הוא הסתכל בשעון שלו, 8:30. אין איש ליד הדלת, אולי כולם כבר יושבים ומחכים. בכל זאת, יום ראשון ללימודים, הם כנראה מתוחים לא פחות ממני שם בפנים. הוא הצמיד את אוזנו והקשיב כמה רגעים. קולות רבים ומגוונים בקעו מהכיתה. צרחות, שירים בטלפונים, סטייק ובן אל, כיסאות פוגשים את הרצפה בחוזקה, חריקת שולחנות. נשמע שהם ממש נופת צופים, התלמידים בכיתה שלו, חשב לעצמו וחיך במרירות.

הוא הריץ במוחו את דמויותיהם של אנשי חינוך ידועים: הלל הזקן, מרטין בובר, יאנוש קורצ'אק, ג'ון דיואי, אפילו שפינוזה הישן והטוב התעורר מתרדמת ההיסטוריה וקם לחיים בין גלריית המחנכים וההוגים שחלפו בתודעתו. מה מרטין בובר היה עושה עכשיו כדי להירגע? איך קורצ'אק היה נכנס לכיתה ומתחיל לדבר? ברוך? בסבר פנים יפות? אולי בפנים חתומות? הוא אגרף את ידו השמאלית ופתח אותה מחדש, תנועה שהיה עושה בכל פעם שהיה חסר מנוחה. איש מהם לא יוכל לעזור לך עכשיו, הם כולם מתים מזמן. אתה לעומת זאת, חי וקיים כאן ועכשיו בבית ספר הזה, ואתה מוכרח לנקות את הראש אם אתה לא רוצה דייט ראשון שכולו מתח ומבוכה.

כשעמד לפתוח את הדלת נזכר לפתע בבנו הקטן. בדרך המיוחדת שבה הוא רץ לכיוונו כשהוא חוזר הביתה, איך שהוא קורא לו באינטרקום ב-5:30 בבוקר תוך כדי שירה: "אבא, בואאאא אליי בבבקקששה", כמה שהוא אוהב לשחק בבצק ולאכול עוגיית פטיבר בכל בוקר. משהו בו נרגע, התיישב, הראש הרגיש פתאום קל יותר, ותחושה של אחדות ושלווה השתלטה על גופו מרגל ועד ראש. אני עושה את זה בשבילו, חשב. הוא חיך, פתח את הדלת לרווחה, נכנס פנימה וסגר אחריו את הדלת.

שיעור מהתנ"ך

עדן יהודה | מכללת יעקב הרצוג

בראשית היה תוהו ובוהו. המוני נערים ונערות נוהרים מההסעות אל המרחב הפתוח, ממלאים את הדשא ואת השבילים ואת המסדרונות. עומדים בקבוצות, יושבים בזוגות, מחליפים מילים, כיפים, חיבוקים.

הבקעתי לי בתוך נהר הפטפוטים והמבטים דרך אל הכיתות. תיק היד השחור שקניתי בחופש תופף על רגלי, הלב פעם בקצב. נשמתי עמוקות. ניסיתי לשרד

ביטחון. מה שהכי חשוב זה לשרד ביטחון, כך אמרתי לעצמי, אבל התחנה הפיראטית של הפחד שיבשה לי את התדרים הפנימיים. משהו בהליכה שלי היה מגושם, בתיק המהודר שלא הייתי רגיל אליו. השתהיתי מול דלת הזכוכית שבפתח בניין הכיתות והציתי בבואה העמומה שנשקפה בה. החולצה המכופתרת נראתה לי הדוקה מדי, הנעליים לא מספיק אלגנטיות. ניסיתי לחייך אליה חיוך מעודד, ונכנסתי.

בשיעור הראשון הרגשתי כמו תלמיד חדש שנכנס לכיתה באמצע השנה. חשבתי על הסרטים האמריקניים, על הרגע שבו הדלת נפתחת והתלמיד נעמד לצד הלוח, מלווה במחנכת או במנהלת, היא מחייכת אליו באדיבות ומכריזה את שמו בפני הכיתה. שום מנהלת לא באה. אני כבר לא תלמיד, אבל הכיתה נשארה מאימת. התלמיד המבוהל שהייתי בבית הספר, החנון שנאבק תמיד לשמור על מקומו, לחש באוזניי זיכרונות לא נעימים. נעמדתי לצד הלוח עד שהתלמידים נכנסו, מתיישבים בעצלותיים בכיסאותיהם. חייכתי, חייכתי. "שלום, אני המורה החדש שלכם לתנ"ך. אתה שם, בבקשה קצת שקט". התחלתי את השיעור.

בתוך שבוע כבר נעשו הפרצופים מוכרים. היה מאבק כוחות, אבל לא כמו מלחמה קונבנציונלית אלא יותר כמו לוחמת גרילה. אני ניסיתי לנהל את הכיתה ולעניין את התלמידים בביקור מלכת שבה ובחטאי עבודה זרה, ורובם ניסו להתעלם מקיומי. לפעמים הסתובבתי ביניהם כמו רכב צבאי בשטחים, במבט של אחד ששולט בעניינים, אבל מאחורי שמשה ממוגנת ורשת של ברזל. ניסיתי להיות נחמד, לחייך תמיד, לאפשר, להתחשב. כשהרעש בכיתה היה מתגבר וכבר לא הצלחתי לשמור על קו מחשבה רצוף הייתי מתחיל להעניש. לפעמים גם הייתי מתעצבן, אבל בדרך כלל הסטתי את עיניי ועשיתי מה שכל רב חובל עושה כשהוא מתחיל לאבד את השליטה בספינתו המתנוודדת - הגברתי את קצב הדיבור.

תלמיד אחד ספציפי גרם לי להרבה כאב ראש. שמו היה יריב. הוא היה חצוף במיוחד, ובמחצית מהשיעורים הוא מצא את עצמו מחוץ לכיתה. בפעם השלישית, כשהואיל לצאת החוצה אחרי שתי דקות של סירוב, הוא עמד בדלת, השליך לעברי מבט מתעב ואמר לי שאני נטפל אליו סתם ושאני שונא אותו. זה היה הרגע הראשון שהכח אותי בהלם כמורה. לא ידעתי מה לעשות אז פשוט הסטתי ממנו את המבט ואמרתי לו לסגור את הדלת כשהוא יוצא. היא נטרקה מאחוריו.

התקדמנו בחומר לאט, כי יותר מדי זמן הוקדש למאבקים קטנים. טלפונים שחזרו שוב ושוב לכפות הידיים ותלמידים שיוצאים לשירותים ולא חוזרים. שאלות של תלמידים שלא הקשיבו או שמנסים להסיט את הנושא ולשאול אותי על כל מיני נושאים אחרים כמו איפה אני גר. בצוהריים הייתי חוזר הביתה בלי אוויר, ובביליות הייתי יושב ומכין היטב את השיעורים.

כשהתחיל השבוע השלישי וישבתי להכין את השיעור על רחבעם ופילוג הממלכה עצרתי לשעה ארוכה, בהיתי במחשב ולא הצלחתי להתרכז. הפסקתי לכתוב את מערך השיעור והתחלתי לחשוב איך להתמודד עם המצב. נזכרתי במה שאמר לי אחד מהמורים הצעירים בבית הספר, שאם אהיה נחמד מדי הם יאכלו אותי בלי מלח. הפתרון הוא להיות קשוח ולעמוד על שלך, אחרת הם פשוט מנצלים את הנחמדות שלך. פתאום הבנתי בבהירות את כל מה שעברתי מתחילת השנה. הבנתי שהם משחקים בי, כי הם יכולים. הבנתי בצורה בהירה שאני לא באמת שולט בכיתה, אלא שיא שולטת בי. הבנתי שאני חייב להתחיל לעמוד על שלי ולהפסיק להתנחמד אליהם. המטרה שלי היא פשוטה - שהם יצליחו בלימודים, ואני אעשה מה שאני צריך כדי שזה יקרה, גם אם הם לא יאהבו את זה, או אותי. ישבתי ותכננתי מתווה חדש של ענישה ובלילה הלכתי לישון מרוצה. למחרת פתחתי את השיעור בנימה חגיגית והסברתי את הנוהל החדש. כמו שאמרתי להם, הוא מאוד פשוט. אתם לומדים - מצוין. הספקנו את החומר - הכול טוב. אבל, הטעמתי, אם יש הפרעות, כמו שלצערי היו בשיעורים האחרונים, אז אני לא יכול להתקדם בחומר, ואתם תצטרכו להשלים את זה בבית. זה לא עונש, זה תגמול, או כמו שאומרים במקראית, מידה כנגד מידה.

שלפתי מהתיק את דפי העבודה הארוכים במיוחד שהכנתי בלילה הקודם, ונתתי לאחד התלמידים לחלק. אם אני לא אספיק את החומר היום, אמרתי, אתם תהיו חייבים למסור לי את הדף כעבודת הגשה עם ציון. נתתי בהם מבט קשה ובטוח ועברתי לכתוב על הלוח את נושא השיעור - רחבעם ושתי העצות.

הכיתה התחילה לתסוס. הסתובבתי. יריב קם מהכיסא שלו ורטן משהו. אמרתי לו שאני שומע רק את מי שמדבר בהצבעה, אף שלא באמת הקפדתי על זה. הוא קם וסובב אליי את הגב, פנה לכיתה ואמר בקול רם - "מה זה השטויות האלה?"

קפאתי. חלק מהתלמידים הנהנו. לאו דווקא אלה שתמיד מפריעים. אחד מהתלמידים היותר שקטים הרים את ידו. כשהוא ראה שאני לא מגיב אבל נועץ בו את עיניי הוא הביט בי ואמר: "אתה לא יכול לתת לנו שיעורי בית בכל שיעור. אנחנו בכיתה י"א. יש לנו עומס מטורף". עמדתי בידיים שמוטות מאחורי השולחן ונשמתי עמוקות.

"אני חושב שאתם לא מבינים", אמרתי, "זה לא תלוי בי. זה תלוי בכם. אם השיעור יעבור כמו ששיעור אמור לעבור, אתם תישארו בלי עבודות לבית. אתם לא צריכים לדאוג".

"כן", אמר תלמיד מהשורה האחורית, "אבל אם לא, אז אנחנו..."

"אתם תעבדו קשה, נכון, אבל כמו שאמרתי, זה תלוי רק בכם".

עוד לא סיימתי את המשפט ויריב הרים את התיק מהרצפה והלך לכיוון הדלת. "בהצלחה", הוא אמר בבוז, זרק את התיק בהפגנתיות על כתפו ויצא. "אל תחזור לפני שאנחנו עושים שיחה עם ההורים שלך", צעקתי אליו כשהוא כבר שעט לאורך המסדרון. עוד תלמיד קם ולקח את התיק שלו ויצא, ואחריו שני תלמידים נוספים. שאר התלמידים נשארו במקומם אבל הביטו זה בזה ורטנו.

לא ידעתי איך אני אמור להגיב למרד כזה. זה היה הרגע השני שהכח אותי בהלם כמורה.

"אז נמשיך", אמרתי בנשימה עצורה. "כמו שלמדנו בשיעור הקודם, רחבעם נופל בפח בעצם ההסכמה שלו להגיע לטקס ההמלכה בשכם. שכם היא המגרש הביתי של ירבעם בן נבט, יריבו של רחבעם עוד מימי שלמה, מהשבט המתחרה אפרים. העם מגיע לרחבעם להמליך אותו, לכאורה, אבל למעשה הוא מציב בפניו תנאי. אם אתה רוצה לשלוט - אתה חייב להקל את עול המיסים ואת העבודה הקשה..." המשכתי בשיעור, בלי צורך לתמרן יותר מדי. היה שקט מופתי, והייתי כל כך מרוצה מהשינוי החד שהתרחש בכיתה עד ששכחתי את ההפגנה הבוטה של יריב ושל התלמידים שנגררו אחריו. אחרי כמה דקות של הרצאה הכתבתי לתלמידים את שתי העצות שניתנו לרחבעם. זכרתי היטב את החומר: בצד אחד עצת הזקנים החכמה, לוותר לעם ולהסכים לדרישותיו, ובצד השני עצת ה"ילדים" - להציג חזית עיקשת וקשוחה. הדגשתי את המילים שהילדים בוחרים בהן, ואת האופן שבו הם מחמיאים לרחבעם חסר הביטחון והניסיון כדי לתמרן אותו לבחור בעצתם. בזמן שאחרוני התלמידים עוד העתיקו מהלוח הצצתי במעריך השיעור המודפס. ראיתי שבגלל העבודה הרבה שהשקעתי בדפי העבודה שהכנתי כעונש לא הספקתי להכין סיכום לשיעור. ניסיתי לחשוב במהירות הבזק איך אפשר להסביר בצורה טובה את הפסיכולוגיה שעומדת מאחורי הבחירה הטיפשית של רחבעם בעצת הילדים.

"טוב", אמרתי להם בחמש דקות שנותרו עד תום השיעור, "למה אתם חושבים שרחבעם בוחר בעצת הילדים, מסרב לדרישות העם ומאיים עליו שיהיה קשוח כלפיו? מה עבר לו בראש?"

השתררה שתיקה. סקרתי את הכיתה וראיתי אותם מרוכזים בי, מעט מופתעים. פתאום הבנתי מה הם חושבים, מה אמרתי, מה עבר לכולנו בראש. האדמתי.

"טוב", אמרתי, "אני אשאיר את זה כשאלה פתוחה לשיעור הבא. אני רואה שאנחנו לא מספיקים את זה היום..."

מישהו הצביע. "זה אומר שאנחנו צריכים לעשות את דפי העבודה בבית?"

"לא", אמרתי, בעודי סוגר את התנ"ך ומכניס אותו לתיקי. "הממ... אני אוותר לכם על זה."

מורה זרה - בעיר זרה

שמאא סוסאן | אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

בשנה הרביעית ללימודי הייתי מלאת תקווה וציפיות לקראת שנת ההתמחות שלי. בניתי תסריטים בראשי וחלמתי לעמוד מול כיתה וללמד את המקצוע שאהבתי, השפה הערבית. חלמתי ללמד בבתי ספר השייכים לחברה שלי, בתי ספר ערביים; ראיתי את עצמי משתלבת בצוות ההוראה, מקבלת ונותנת ומדברת את שפת האם שלי.

במשך שנה שלמה שלחתי אין ספור פקסים, קורות חיים, הגעתי בעצמי לשערי בתי ספר באזור מגוריי בצפון, אך ללא מענה!!

מאותגרת ומלאת רצון עז להצליח למצוא מסגרת לסטאז' שבה אוכל להגשים את חלומי ולהיות מורה הרחבתי את מעגל החיפושים שלי אל מעבר לאזור מגוריי. והנה באה הישועה. "מבקשים מורה לשפה הערבית בבית ספר במרכז הארץ". בהרבה אושר בעיניים ושמחה בלב שלחתי קורות חיים, ובו ביום הטלפון צלצל והוזמנתי לריאיון. מיד לאחר הריאיון הודיעו לי כי התקבלתי לעבודה.

הרגשתי כי שערי השמיים נפתחו בפניי; לאחר שנה קשה של אכזבות, חוויית דחייה קשה וחשש רב לעתידי המקצועי החלום מתחיל להתגשם: "ואו, בעוד כמה שבועות אתחיל את דרכי כמתמחה בהוראה". לאחר שקיבלתי את הבשורה ביטחוני העצמי והמקצועי גדל, התגאיתי בהישג והתחלתי לתכנן את יומי הראשון כמתמחה בבית ספר במרכז הארץ.

מרוב אושר ושמחה על קבלתי לעבודה כמתמחה לא נתתי את הדעת למרחק הגדול בין מקום מגוריי בעיר חיפה לבין בית הספר, ולא לעובדה כי אלמד בבית ספר עברי...

הגיע היום הראשון ללימודים. התעוררתי בשעה 4:30 לפנות בוקר, מלאת אנרגיות חיוביות, שמחת חיים והתרגשות. התארגנתי ויצאתי לדרך כדי להספיק לרכבת של 5:30, ואף שנסעתי בה הגעתי לשיעור הראשון חצי שעה לאחר הצלצול. בתחושה קשה של כישלון ובמבט מתנצל התחלתי את יומי הראשון ואת שנת ההתמחות שלי בהוראה.

הגיעה ההפסקה הראשונה. נכנסתי לחדר המורים מבולבלת ובתחושה שכל העיניים נעוצות בי. גיליתי פתאום שאני המורה הצעירה ביותר בבית הספר, המורה

היחידה שאיננה מהאזור, והמורה הערבייה היחידה. צוות המורים והמחנכים קיבל אותי בצורה נעימה וניסה להפיג את תחושת חוסר הנוחות שאפפה אותי, להקל עליי את ההשתלבות ולעזור לי להתמודד עם הסיטואציה הזרה.

כצעירה שגדלה בעיר חיפה, שהיא עיר מעורבת, מעולם לא חשתי בדידות או זרות. הרגשתי חלק ממרקם האוכלוסייה של העיר. העובדה כי התחלתי לעבוד בעיר שאיננה מעורבת הפכה אותי, בחוויה האישית שלי, למיעוט ולזרה בעיר זרה. כמורה לשפה ערבית בחטיבת ביניים נדרשתי ללמד גם את המקצוע "פני המזרח", שבמסגרתו נדרשתי ללמד בשפה העברית על התרבות, המסורת והערכים של האוכלוסייה הערבית במזרח התיכון ובישראל. בין התכנים הנלמדים: מעמד האישה הערבייה, ערים מעורבות בארץ, אומנים מפורסמים בעולם הערבי, מנהגי האוכלוסייה ושונות חברתית ותרבותית.

בשיעורים הראשונים במקצוע זה הצגתי את עצמי, שמי ועיר מגוריי. השאלות הראשונות שהעלו התלמידים היו: האם אני ערבייה או נוצרייה? האם אני נושאת תעודת זהות ישראלית? אחד התלמידים אמר שאינני נראית ערבייה כי ערבים נראים אחרת. נשאלתי איך המשפחה שלי מרשה לי לעבוד? היו גם צחקוקים על המבטא וההתבטאויות שלי בשפה העברית ועלו שאלות סטיגמטיות בעניין התרבות שלי. לפני תחילת שנת הלימודים הכנתי את עצמי להיות מורה, להתמודד עם החומר הנלמד, עם הדרכים ללמד אותיות, לכתוב, להגות מילים, לקרוא ולהבין טקסטים, אבל לא הכנתי את עצמי ולא התכוננתי לשאלות אישיות מעין אלו. התלבטתי עם עצמי איך להתמודד עם הצפה כזאת. לשמחתי השיעור הסתיים והתלמידים התפזרו, כאילו לא חיכו לתשובות, והותירו אותי מתחבטת עם עצמי בשאלות לאן הגעת? איך אוכל לשרוד את שנת ההתמחות שלי? ואילו כוחות עליי לגייס כדי לצלוח אותה? בבית הספר לא היה לי עם מי לחלוק את השאלות הללו, כי הייתי "הזרה היחידה בבית הספר..."

במרוצת הימים למדתי כי כשהתלמידים מציפים אותי בשאלות הדבר מצביע על החשש שלהם מהאחר השונה. למדתי כי היעדר החשיפה שלהם לאחר הביא את חלקם לא לבטוח באדם הזר להם. למדתי כי כדי להשפיע על התלמידים וכדי שיהיו מוכנים לקבל אותי וללמוד ממני עליי לקבל אותם כמו שהם, להבין ששאלותיהם והתייחסויותיהם נובעות מתמימות ומרצון אמיתי להכיר את האחר. למדתי כי כשם שאני חשתי זרה ובודדה בימי הראשונים בבית הספר, כך הם חשים זרים ובודדים כאשר הם ניצבים מול השונה מהם.

אט אט גיליתי כי האינטראקציה שנוצרה ביני לבין התלמידים אפשרה לי ולהם מגע אחר; אפשרה לנו למידה הדדית, מוכנות לקבל תוך העלאת שאלות אמיתיות ומוכנות לבדיקה עצמית. הבנתי כי כדי להשפיע ולשנות עליי לעבוד

קשה ולהיות קשובה לרגשות ולעמדות של התלמידים, להבין אותם ולקבל אותם. למדתי כי שינוי מצריך השקעה, דוגמה אישית ומחויבות למשימה. למדתי כי כדי להצליח במקצועי כמורה עליי להשקיע בקשר, ביצירת אווירה של קבלה ובסיס של ביטחון בקרב התלמידים.

עכשיו, לקראת סופה של השנה הקשה, המאתגרת, המעשירה והמעצימה זו, אני יכולה לומר שלמרות הקשיים בהסתגלות שלי כמורה "זרה" בעיר "זרה", המלמדת שפה הנחשבת לשפת האויב, ולאחר התמודדות עם שאלות "קשות" והכרזות שונות של התלמידים, אני חשה כי ניתנה לי הזדמנות מיוחדת במינה להתמודד כמתמחה, וכי ההמתנה לשיבוץ להתמחות הייתה כדאית בהרבה מובנים. כיום אני פתוחה יותר, מוכנה לשמוע, להבין, לכבד ולקבל את האחר, יכולות שהעצימו אותי וחיזקו את הביטחון ואת הגאווה האישית והמקצועית שלי. לתחושת, הביטחון שלי והמוכנות שלי להתמודד עם השאלות הקשות בפתוחות ובכנות הגבירו את ההערכה של התלמידים כלפיי ואת הנכונות שלהם לקבל אותי וללמוד ממני. כיום אני רואה את עצמי כגשר המקרב ומחנך לקרבה בין שני העמים והתרבויות, בין שתי השפות - שהן שפות אחיות; ברוב השיעורים שלי אני מלמדת על המשותף והדומה וגם על השונה בין התרבויות.

בשנה זו השתניתי והתבגרתי, נעשיתי סובלנית יותר, נפתחתי לאחר ולשונה ממני, למדתי המון על עצמי ועל החברה שאני חלק ממנה, על היכולת שלי להביא את עצמי דרך השפה והתרבות הערבית ולגרום לאחר להבין אותי, להתעניין בי ולכבד אותי ולכבד את התרבות שאני מגיעה ממנה.

החכה

יוסי שלס | מכללת יעקב הרצוג

קיוויתי שבפולין זה יקרה. אומרים שלכולם זה קורה בפולין. זה תופס אותך במפתיע וההגנות נופלות. רחוק מן הארץ, רחוק מן הבית ומכל מה שמוכר ונשלט, כשאתה צועד על השביל שהם הלכו בו ומתרחק אל בין העצים עד שאתה לא רואה יותר את האוטובוס, עטוף בכל הבגדים התרמיים והצעפיים והגרביים, מותקף על ידי מזג האוויר שכאילו בא גם הוא עם מבטא זר ולא ברור, ומסביבך היערות העצומים והשקטים האלה עם החזזית הירוקה והטחב שמחריש את הצעדים.

אולי בין הדמעות האלה שיפלו על הטחב הרך ייפתח ליבם למורה החדש שלהם. אולי זה יבוא עכשיו, לקראת סוף המסע, כשאנחנו צועדים בשקט חגיגי לאורך תוואי מסילת הברזל שכבר איננה, ואפי המדריך, אדיש לקור, משמיע לנו ניגון שברח עם הרוח הקפואה מתוך קרון חתום.

בראש שלי צקצוקי לשון של הנמכת ציפיות. הרי תכל'ס, נפלתי עליהם בלי הכנה. המחנכת הקודמת הבריזה (ההורים אמרו שהיא קיבלה הצעה שאי אפשר לסרב לה), ואני הייתי פנוי בשוק ולא חשבתי שאמצא בכלל משהו בסוף אוגוסט. הגעתי ממש מעכשיו לעכשיו. לא לי ולא להם היה זמן להכין את עצמנו. בכלל, למי בכיתה י"ב יש כוח להיות בנוי לקשר חדש עם מחנך בין כל הבגרויות והגיוס והוצאת רישיון הנהיגה והחברה. הייתי מבין לגמרי אם מישהו, למשל גיל, היה קם בשיעור חינוך ומטיח בי: "למי אכפת מכל האידיאלים החינוכיים שלך יא חופר", אבל הם היו מנומסים איתי, כל כך פאקינג מנומסים ונחמדים ואני הסתובבתי כל השבוע בלי יכולת להחליט מה בכלל עדיף.

מה נשאר לי לעשות? להיכנס בהם בצעקות "יאללה חברה?" הייתה לי תחושה שזה מה שהמנהלת ציפתה שאעשה, אבל אני לא הייתי בטוח שזה באמת מה שהם צריכים עכשיו. אולי חששתי להיות פתטי.

במקום זה אספתי את כל הסבלנות שלי וחיכיתי. צייד נפשות מנוסה שכמוני. כמו רוברט רדפורד ב"הלוחש לסוסים" בלילה הקריטי במטבח של בית העץ בחווה, כשהוא מרגיש שהילדה מוכנה לפתוח את הפצע ולדבר והוא רק נמצא איתה שם למטה, בלי הרעש והלחץ של אימא שלה, והוא מתבונן בה בלי לדחוק

את השעה, רק מכין לה חביתה גדולה ומחכה בערנות ובונה את המקום הבטוח שיכיל את כל מה שעומד להתפרץ והוא יודע שזה מגיע אבל מוכן לגמרי לספוג הכול כי מאן מתחיל הריפוי. רציתי להיות חכם כזה אז שמתי להם את פולין כמו פיתיון בחכה, והמתנתי.

משב רוח קפואה עם כמה פתיתי שלג מצמיד את שירה עוד קצת אל מעיל העור הפתוח של סער. היא מנסה להגיד לו משהו בלי להפריע לאפי המדריך. היא לא תיכנע למניפולציות רגשיות של מדריך פולין ותיק. יומיים לפני כן, במיידנק, היא הלכה כסהרורית בין הקרמטוריום וערימת העפר העצומה, רעדה מזעם, וזעקה: "זה לא היה. זה סתם. זו אגדה שמספרים לילדים לפני השינה. לא יכול להיות שבני אדם עשו את זה לבני אדם אחרים". סער ורעות הלכו איתה הצידה ואני נתתי להם לדבר בצד בזמן שהחברה מבית הספר "המגינים" ערכו את הטקס שהכינו, ומנהלת המשלחת אמרה לי שזה ממש בכלל לא בסדר.

בערבו של אותו היום, אחרי מקלחת בחדר שלי במלון, צחקנו כולנו כדי לעשות דווקא. נועה אמרה שזה כמו לטייל עם משפחה גדולה ואני השתדלתי שלא יראו כמה הייתי מרוצה שהיא אמרה את זה. אחר כך היינו רציניים שוב כשסער ושירה הסבירו לנו שאם את כל זה עשו בני אדם אז גם זה הומניזם, ולכן כל הרעיון של לשים את האדם במרכז הוא מסריח.

סוף סוף זזים קצת, כי הקור כבר חודר לעצמות ממש. אנחנו הולכים ומתקרבים לשורת האנדרטאות, במקום שבו הייתה פעם תחנת הרכבת של טרבלינקה. רעות נבלעת בתוך המעיל הגדול מדי אבל המחמם מאוד שנתנה לה דודה שלה. היא נראית מוטרדת ואני דואג לה במיוחד מאז שהלחיצה את כולנו בעצירה בתחנת הדלק בלובלין ועברו דקות ארוכות עד שמישהו איתר את המשאף שנתקע בתחתית המזוודה שלה. היא נראית לי דווקא בסדר עכשיו.

שקד מנסה לחמם את הידיים בכפפות שהשאלתי לו. שרוכי הכובע של מעילו רכוסים ברישול מעט מגוחך על שערות הזקן הדליל שעל סנטרו, בניגוד אירוני לפרצוף הרציני שהוא עוטה על עצמו כשאנו נכנסים לקרחת היער. אני כמעט משוכנע שהוא מודע לניגוד ומזמין את המבטים. את הפליאה. ראיתי את זה גם אז, במפגש ההכנה בבית הספר, כאשר אפי הסביר ופירט את תוכנית המסע. בשלב מסוים הוא העביר את מבטו על מעגל התלמידים וביקש "מכל מי שיש לו איזו כתובת שהוא רוצה לבקר בה במהלך המסע" (הפסקה דרמטית) "שייתן לי אותה מראש" (עוד הפסקה, קצת פחות דרמטית) "כך שאוכל לראות אם נוכל לעבור שם במהלך תוכנית הסיורים. יש כאן מישהו כזה?"

שקד השיב: "לי יש", חיכה כאיש תיאטרון מלידה עד שכל המבטים יסתובבו אליו ואז חיך והוסיף: "הפתעה".

המבטים שהופנו נבוכו על כך שנתפסו בקלקלתם בעצם העובדה שהופתעו. ניסיתי להפיג את המבוכה ואמרתי שזה דווקא בכלל לא מפתיע. אחר כך הוספתי שטות כלשהי על הדוד היקה שלי הנס, שהיה שופט מחוזי בחיפה והיה שחור עור כמו הודי או תימני ומיד הייתי קצת נבוך על זה שדיברתי. הרי ברור ששקד רק נהנה לשחק בנו. בבית הספר העדין שלנו, השוכן בקצה הרגוע והשבע של העיר, הומור עדתי הוא פריווילגיה השמורה רק למי שהוא מזרחי, או, כפי שמתברר, חצי מזרחי. ממרום 190 הסנטימטרים השחומים והשריריים שלו הוא האחרון שצריך הגנה בקבוצה המנומסת הזאת.

”מה יש לך?”

”כתובת של הבית שסבתא גדלה בו” הוא השיב, במבטא ורשאי מדויק שהגיע דרך זיכרון הדורות מראשית שנות השלושים.

שלשום הוא שלח לסבתו תמונה שבה הוא עומד ומחייך מתחת לבית ההוא, שהיא לעולם לא תסכים לחזור אליו, ומאותו הרגע הוא נעשה אחר. כאילו הבין משהו פתאום.

אנחנו נכנסים לתוך קרחת היער, אל בין גלי הזיכרון שבתוכם אנדרטה עצומת ממדים. הרוח נחלשה מאוד עכשיו, אבל הקור תוקף אותי ברשעות מחודשת. אנחנו הולכים לאט עם אפי, מתבוננים במעט שנותר לראות.

אישרתי לירדן להתרחק מעט. הוא מחפש משהו בין גלי האבנים. אולי הוא ימצא איזה שם מוכר של קהילה שיציף זיכרון ובאותה הזדמנות גם יציף סוף סוף את הדמעות שבוששו לבוא. אולי כאן הוא יוכיח לאחותו הגדולה ולהוריו שגם אליו הגיע רגע השבירה. הרי כולם יודעים שהיא בכתה באושוויץ בטיול שלה, אבל אושוויץ נראה לו יותר מדי כמו מוזיאון, וערימות הנעליים עוררו בחילה יותר מאשר אימה או כאב.

”אני לא יודע איך מזמינים את הבכ”י, אמרתי לו. שחקן מקצועי סיפר לי פעם שכל רגע של כאב אמיתי בחייו מגויס לסחוט החוצה את הדמעות על הבמה. אם זה כך, אני מאחל לאנשים הצעירים האלה שיעבור זמן רב עד שיצטבר להם רפרטואר של כאב שיעמוד לרשותם במקרים כאלה. אני מתבונן בהם ורוצה שהמשפט ”לאבד את המשפחה שלך” יישאר עבורם בלתי נתפס מבחינה רגשית, כפי שהוא עכשיו. אני, לעומת זאת, בוכה בקלות במסע הזה, אבל החולשה הזו שתוקפת אותי כאן, בטרבליניקה, היא לא הכנה לבכי אלא משהו אחר.

אני מנסה לנער את התחושה הזו כשאנחנו עומדים במעגל ושרים, אבל הרגליים לא נשמעות לי והקור כאילו מתחזק בבת אחת ומרעיד אותי בצמרמורת. אולי כדאי שאשב רגע, אבל אין לי איפה. לאן שאני לא מסתכל נדמה לי שאני דורך על קרקע רעילה. ”זה מקום רע. זה מקום רע. רע לי פה” אני ממלמל בלי לשים לב

אם שומעים אותי או לא. מעליי אני רואה את הפרצוף הרציני של שקד, שנראה קצת מודאג פתאום. אני מחייך אליו והוא אומר משהו לאנשים שלידי. אני לא בטוח של מי הידיים שנשלחו לתמוך בי והנה אני שוב באוטובוס הנוסע, אחוז צמרמורת למרות החימום והמעיל.

ככל שגדל המרחק משם חוזרים אליי כוחותיי. אני נרדם בכיסאי ומתעורר רק בהגיענו למלון, עם זיכרון קצה חלום על משהו חשוב שנשמט מידי ונסחף לו בנהר הוויסלה הרחב, אבל אינני מצטער עליו כפי שחשבתי שאצטער. מחר בלילה נחזור הביתה ביחד.

כוס קפה

רעות אגא | המכללה האקדמית לחינוך גורדון חיפה

עוד שבועיים זה מתחיל, הדף בולע הכול, שמות כתובים פעם ועוד פעם ועוד פעם, שמות חדשים אומרים שלום. סידור, מעמידים במקום, מטפסים על סולמות, מחזיקים ביחד, מעבירים ביחד, מנקים ומארגנים ביחד, תולים שמות פעם ועוד פעם, ועוד פעם ביחד. מגירה, קולב, תא, לוח, כיסא, מרחב ועוד מרחב ועוד מרחב, אלוהים - כמה מרחב.

אבודה במרחב מלא שמות עם מסיכה של ליצן מחייך על הפנים. שבועיים הופכים ליום, יום הופך לחודש ראשון. השמות כבר לא רק תלויים. הם מטיילים, נושמים, מביעים, משערים, ממלאים, מחבקים, חיים.

מוכנה לא מוכנה, מציגה, מדברת, מקשיבה, מכילה, שוב מדברת, מדברת, פותרת בעיה, מחפשת שיתוף פעולה, איפה היחד? מושיבה, משוחחת, מגשרת, צוחקת, שרה, רוקדת, איפה היחד? משחקת, מדברת, עייפה, עייפה מאוד, שוב צוחקת, מקשיבה, מתבוננת סביב, נפרדת, מחייכת, פותחת את הדלת, נשימה עמוקה, נשיפה, מחר יתחיל יום חדש.

שיחת טלפון ראשונה, דיבורים, דיבורים, הקשבה, הקשבה, הנהון, ממ, הנהון, מממ, כן, שתיקה, הסבר, שתיקה, הקשבה, פתרון, ניתוק, נשיפה, נגמר, נשימה. שיחת צוות, דפים עם עשרות שורות מונחים מולי במעגל, מולי דף עם עשר שורות. תודה, הבנה, הכלה, הקשבה, שורה, שורה, שורה, שורה כמעט לפי הסדר במעגל. ניצוץ של דמעה בחוץ, בפנים "סך הכול שנה ראשונה", נשימה, ישיבה זקופה, רוק נבלע. בקשה, הדרכה, חיוך, הולכים הביתה. מחר יום חדש. לוקחת נשימה, יד מהססת, פותחת את הדלת, חיוך, בוקר טוב בקול רם ובטוח. מניחה קלסר, תורנים, פרידה, סידור כיסאות, פרידה, חיבוק, דף צבעוני נלקח מהמדף, שמונה וחצי, פרידה אחרונה, מבט לכיוון הקומקום.

מתאספים, כיסא זז, שרים, כיסא זז, רוקדים, משחקים, אחיזה בכיסא שמתנדנד, ריווח, אוויר בין הכיסאות, שוב כיסא זז. עוצרת, נושמת, לוקחת אוויר בתנועה כמו באופרה, ידיים מדקלמות, ידיים קטנות אחריי, בקושי נותר אוויר, שוב כיסא זז, מסדרת חישוקים, רגליים יוצאות בנתיב המזוהה.

שטיפת ידיים, בתיאבון.

מרתִיחה מים בקומקום, יושבת, לוקחת ביס, מקרבת את הכיסא שזז לידי, מניחה יד על כתף, מוזגת, מגישה, בבקשה, רגליים על הרצפה, ישבן על המושב, כיסא מתקרב לשולחן, קומקום רתח, נותנת עוד ביס, פינוי כלים, כיסאות מתחת לשולחן. מסתובבת בין קוביות, תיבות, מבנים, גואש, חומר על השולחן, עכשיו חומר גם על החולצה, הולכים לא רצים, אין לנו כלי לחימה, הצינורות הם צינורות השקיה, לא לצעוק, להסביר, פתרון, שיחה, איפה היחד?

מחסן, נשימה, גב זקוף, פתיחת דלת, חיוך, אמירה, בקשה, סדר, יש ביחד!

שוב מרתִיחה מים, מחזקת, מחייכת, מרגיעה, שוב מחבקת, אחת עשרה. תורנים, אוספים, רעשן, רעש, חור בראש, בלגן, נשימה, נאספים, מסדרים, יוצאים לחצר, מחפשת שקט, פותחת ארון, מוציאה כוס, מגורען, כפית סוכר, שוב מרתִיחה את המים, בכי, חיבוק, פתרון, שיתוף, בנייה, משחק, חול בנעליים, צחוק, חיוך, נחת, אוויר נכנס אל הראות.

עבודת צוות, מעבירים ארגזים, בונים, מצליחים, קופצים, נפילה, ארבעה נותנים יד, תומכים, קרח.

תורנים, רעשן, נכנסים, שוב כיסאות זזים, שרים, רוקדים, כוס מונחת על השיש - עיניי יוצאות אליה, צלחות מסתדרות על השולחן, כיסאות נערמים במרחב, כיסאות זזים, נגררים, קרבים אל השולחן. בתיאבון.

קלסר נכנס לתיק, חיבוקים, מותחים זמן, ברקע, "לא שתית את הקפה?" ואני, "לא נורא, מחר".

שיחת צוות, דפים מונחים מולי במעגל, מולי דף עם עשרות שורות, ידיים משולבות. תודה, הבנה, הכלה, הקשבה, שורה, שורה, שורה, שורה. ניצוץ של דמעה בחוץ, בפנים "סך הכול שנה ראשונה", נשימה, ישיבה זקופה, רוק נבלע, ידיים נפתחות, סדר, טבלה, דרישה, חיוך, הקשבה, הולכים הביתה, בדרך הביתה תחושת רגיעה.

מחר יום חדש.

חיוך.

מתעוררת לקול צפצופו של השעון המעורר, קרן של אור חודרת מבין התריסים, זורקת מעליי את השמיכה, צועדת חרישית, בחוץ קורי שינה, בפנים "שאף אחד לא יתעורר", מרתִיחה מים...

זיי אטרש פי זפה*

אסתר דאלי | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי באר שבע

"מעלמה אתי, וודי אשרב..." [המורה אתי, אני רוצה
לשתות]
"מעלמה אתי, וודי אמשי אלחמאם..." [המורה אתי,
אני רוצה ללכת לשירותים]
"מעלמה אתי, קדיש עלאמתי פי אלשהאדה?"
[המורה אתי, מה הציון שלי בתעודה?]

שלוש שנים שאני נמצאת במקום אחר. שונה מכל מה שהכרתי כל חיי. בחרתי להיות מורה לעברית בבית ספר במגזר הבדואי. מורה יהודייה יחידה בבית ספר בכפר בדואי בנגב.

"משוגעת", או "שליחה". אלו הם רק שניים מהכינויים שאני זוכה להם. חבריי, מכריי והוריי, חלקם רואה בי שליחה וחלקם רואה בי משוגעת, או שניהם יחד. "מה קרה לך, אין מקומות אצלנו?" "נפלת על הראש", "כל כך מתאים לך", "כל הכבוד" - אלו הן חלק מהתגובות של האנשים ששומעים במה אני עוסקת והיכן. שלוש שנים אלו היו מלאות בכישלונות, בהצלחות, בתהיות ובאהבה רבה. ובכן, אחרי שנים ארוכות שבהן עסקתי במקצוע אחר לחלוטין גמלה בליבי החלטה על שינוי מהותי בחיי - שינוי קריירה לתחום ההוראה. כל זה כאשר באמתחתי מצוי עבר של סטודנטית לתואר ראשון בלשון עברית. כבר ברגע שגמלה בליבי ההחלטה ידעתי כי מה שאני רוצה הוא להורות את השפה העברית במגזר הבדואי. ויהי מה.

לאחר חיפושים רבים נקרתה בפניי ההזדמנות ואימצתי אותה חזק לליבי. אז לא ממש חשבתי מהן ההשלכות של בחירה זו. הרעיון הרומנטי הוא שהוביל אותי, כישלונות וקשיים לא היו חלק מהמחשבות שלי. בחרתי להסתכל רק על החיובי. בשלוש השנים הללו ידעתי, כאמור, עליות ומורדות, כמורה חדשה בכלל וכמורה חדשה במגזר אחר בפרט. שני שבילי אתגר עיקריים היו מנת חלקי בשנים הללו. שביל הזרות, שאותו אגולל ביריעה זו, ושביל הוראת העברית כשפה שנייה, אך זה כבר ליריעה אחרת.

* ביטוי בערבית שתרגומו המילולי הוא "כמו חירש בחתונה", ומתייחס לאדם שאינו מבין דבר ממה שהוא שומע.

ובאשר לזרות: אני זרה, ושפתי זרה, ולא רק זרה, אלא נחשבת לשפתו של עם לא אהוד, בלשון המעטה, אך זוהי האמת ומיותר לנסות להכחיש אותה או לייפות אותה.

בשביל הזה כמורה יהודייה יחידה בבית הספר ידעתי ימים ורגעים רבים שבהם חשתי אחרת, שונה, לא שייכת. בתחילת דרכי לעיתים קרובות לא הבנתי את תלמידיי, לא הבנתי קודים תרבותיים בסיסיים, לא הבנתי ועדיין לא מבינה את רוב הנאמר בישיבות בבית הספר. אט אט ובזכות סבלנות רבה וחברים טובים אני מוצאת עצמי מבינה יותר ויותר. לומדת יותר את הערבית ומשתפרת בהבנתה בכל יום. בישיבות צוות שמתנהלות בערבית אני נעזרת במורים אחרים, או ניגשת בסוף הישיבה למנהל ומבקשת שיתרגם לי את עיקרי הדברים.

בכיתות הנמוכות אני מתקשה מאוד בתקשורת עם התלמידים, ולכן נאלצת להסתייע בלוליינות שפתית, החל בפנטומימה, עבור בעזרה ממורה אחר תוך כדי השיעור וכלה בגוגל טרנסלייט. בכיתות הגבוהות, לעומת זאת, קל הרבה יותר, כי העברית שגורה יותר בפיהם. כך באה לידי ביטוי זרותי בפן התקשורתי.

זרותי באה לידי ביטוי גם בנראות שלי, בלבוש שלי, בשיערי הגלוי, בקודים החופשיים שלי במסגרת כל כך סגורה ואדוקה. לא פעם מורות מחברותיי רכסו כפתור סורר בבגד שלי, או חילצו סיכה מהמטפחת שעל ראשן כדי להדק בשמלתי פתח קטן שגילה טפח לא רצוי מעורר. כל זה בנועם, וחלילה לא מתוך כעס או ביקורת. הן מבינות. וגם אני. קרה גם שנתקלתי בהערות כמו "מזל שלא באת בבגד ים...". כך סינן לעברי מורה כאשר ראה את מכנסי שבע השמיניות החדשים שלי, שכנראה היו טיפונת קצרים מהמקובל וגילו חמישה עד עשרה סנטימטרים מיותרים מרגליי. מיותר לציין שלא אלבש אותם יותר. אני מנסה ללמוד את הקודים בלי למתוח את החבל יתר על המידה, אך לעיתים זה קורה. גם העיניים של תלמידיי בוחנות כל סנטימטר מבגדיי, משיערי. חוששות שלא לחצות את קווי ה"חראם". זרותי בבית הספר נבחנת גם בחגיגי ובמועדיי כיהודייה, ובעיקר בימי זיכרון. כאשר הצפירות מפלחות את שלוות הכפר אני נאלצת לקטוע את השיעור, לצאת ולעמוד לזכר חללי עמי מחוץ לכיתה, יד אחת אוחזת בידית (למנוע מתלמידים לעזוב את החדר) ויד אחת מתוחה בדום. לבד, בלי טקסים ובלי מעמד. ואחרי דקה או שתיים חוזרת לכיתה כאילו כלום לא קרה. וכולם בשלהם. כך אני - זרה, שונה, לבד. בחירה שלי.

בעיתות של מתח מתגבר על רקע לאומי, אירועים, פיגועים, דם, דקירות ודריסות, זרותי הולכת ומתעצמת, וקרה שכמעט נשברתי. זה היה בספטמבר 2015, כאשר החלה "אינתיפאדת הסכינים". אז שאלתי את עצמי לראשונה "מה

אני עושה פה"ו"למה אני צריכה את זה?" אלו היו ימים קשים, הרגשתי את זה ביחסם של התלמידים אליי, ואף במתח ביני לבין מורים אחדים.

כיום אני יודעת שבדיוק מהסיבות הללו הנגשתי את עצמי למגזר הערבי, כדי לגשר על הזרות ולהכיר קצת יותר מעבר לסטיגמות, דעות קדומות ושקרים. עבור ילדים רבים בבית הספר אני האדם היהודי היחיד שנחשפו אליו בכל שנות חייהם, וחשוב לי שידעו שיהודי הוא בן אדם בדיוק כמוהם.

וכמובן, לאתגר זה נוספים האתגרים האובייקטיביים של כל מורה בראשית דרכו, ולא משנה מיהו והיכן הוא עובד. מובן שאני, כמו כל מורה בראשית דרכו, מתמודדת עם כל ההשלכות של היותנו מורים חדשים שפוסעים בדרכים לא מוכרות ולומדים לאט לאט את המקצוע שלהם מתוך העשייה בשטח. שפר מזלי ואני נמצאת בסביבה מקצועית מאוד תומכת - ההנהלה, המינהלה ועמיתיי - וקל הרבה יותר להיות מורה חדש בסביבה שכזו. לא נותר לי אלא לקוות שבשנה הבאה ובאלו שאחריה תתפוגג תחושת הזרות, וגם אם לא לגמרי, אני יודעת שאסתדר.

אז אולי אני ה"אטרש פי זאפה", החירשת במסיבה, המשוגעת, השליחה, או מה שלא יהיה, אבל אני מרגישה ויודעת שבגישה נכונה ובסבלנות אין קץ אפשר לגשר על כל פער ואפשר לתקשר בכל אמצעי, ואפשר ללכת אחרי רחשי הלב, רחשי ליבי והאמת שלי.

צריך להתבשל

אהד נתנזן | אוניברסיטת בר-אילן

היה זה יום שישי שגרתי ורגיל, וזה מה שהטריד אותי כל כך.

עזבתי את בית הספר שעות ספורות קודם לכן, אך מחשבותיי סירבו להרפות ונצמדו אליי היטב כעלוקה האוכלת בבשר. כמדי שבוע ניסיתי להשאיר אותן בתחום גדרות בית הספר, אך הן לא התחשבו בי כלל. המחשבות סבבו ועטפו אותי, כשם שאימא

עוטפת את ילדה במגבת, אלא שמגע המגבת נדמה לי כסרפד קוצני.

שירכתי את רגליי לעבר האטליו הקרוב כדי לקנות בשר לבישולי השבת, אף

שרצוני באותו הרגע היה להניח את ראשי מתחת לכרית ולהתעורר בסוף יוני.

לאחר הליכה ארוכה שחלפה ביעף הגעתי לאטליו, לקחתי מספר והמתנתי לתורי.

אינני יודע מה הטריד אותי כל כך. אולי זו כיתה ד'5 ששמה אותי ללעז וקלס

מתחילת השנה, על אף גודלם הפיזי המזערי? אולי אלה אותם "שמשון ויובב"

מכיתה ו' שהופכים כל שיעור למאבק מתמשך? אולי הסיבה היא בכלל חדר

המורים, שאני מרגיש בו לעיתים מנותק ומרוחק?

קריאת הקצב הקיצה אותי משרעפיי: "אדוני, בשר טרי?! לרגע תהיתי כיצד

הוא שם לב שאני כבשר טרי בעבודתי, אך מיד התעשתי וענית לוי: "תן לי בבקשה

שני קילו עוף מחולק וקילו חזה פרוס דק דק".

כירח מלא בלילה חשוך במדבר הייתה לי חנה, המורה המלווה. היא תמכה

בי לאורך כל הדרך במילה טובה, באמונה גדולה, ללא לאות ובלי לטאטא את

בעיותיי אל מתחת לשטיח. היא נהגה לומר לי: "אל תסתכל על עבודת ההוראה

שלך כמכלול, אלא חלק אותה לחלקים".

הקצב פרס את החזה במיומנות רבה, כמי שעושה זאת כבר שנים. לפתע הבנתי

את כוונתה של חנה. חשבתי לעצמי שלמען האמת, לא הכול רע לי בשנה זו. היו

גם לא מעט נקודות אור: הצלחתי לקדם כמה תלמידים קידום משמעותי בשפה,

בכיתה ג'3 הייתה שנה נפלאה ומלאה הישגים, ופרויקט ההתנדבות שייזמתי עם

כיתת החינוך קרם עור וגידים ועורר הדים רבים, ועוד הצלחות רבות. למרות

כל זאת, גם כשחילקתי ומצאתי נקודות טובות הדבר לא תרם במיוחד להרגשה

הכללית הקשה שאפפה אותי.

דפיקות הפטיש של הקצב הלמו באוזניי, ונדמה היה שדפקו גם על חדרי ליבי. אמנם הבנתי את כוונתה של חנה, אבל ב"מבחן הבוקר" של אימי ודאי נכשלתי. היא נהגה לומר לי תמיד שאם אינני מתעורר וקם בשמחה ובמרץ לעבודתי, אזי נראה כי המקום שאני נמצא בו איננו מתאים לי. אולי היא צודקת. קולו הרועם של הקצב הפסיק אותי ממחשבותיי: "אדוני, תתעורר, אתה צריך עוד משהו?!" שאל. "כן, גם שני כנפיים נקיות", עניתי לו. השיחה בשבוע הקודם עם המנהל רק החריפה את הרגשתי הקשה. אמנם הוא פתח את השיחה בצורה מעודדת וטובה, וציין שיש לי מעוף וניכר שאני משקיע בעבודת ההוראה שלי. דבריו נעמו לי ובכל זאת חיכיתי ל"אבל הגדול", שברור היה שיגיע.

הקצב עבד במרץ על קיצוץ הכנפיים. המנהל טען שאני מוכרח לעבוד על יכולת ניהול הכיתה שלי. דבריו לא הפתיעו אותי, ורק זרו מלח על הפצעים שבלאו הכי היו פתוחים. המנהל המשיך לעודדני במילים טובות והציע דרכי פתרון שונות, אבל את ההמשך כבר לא הצלחתי לשמוע כי מחשבותיי נשאו אותי הרחק, למחשבות הרות גורל על דרכי במקצוע. "במה אתה עובד?!" הפתיע הקצב בשאלה שגם אני שואל לפעמים. "איש חינוך", פלטתי מפי, ספק אומר ספק ממלמל בחוסר חשק מופגן. "איש חינוך", גיחך. "ואני דוקטור, מנתח, כירורג של עופות", צחק לעצמו וגבותיו רעדו. "איך בעבודה?" הוסיף ושאל. "בסך הכול בסדר גמור", שיקרתי לעצמי ולו. "תאמין לי, אין כמו להיות מורה", אמר לי. בעודי תוהה אם הוא עדיין מתלוצץ, הוסיף ואמר בקול רם: "לוקח זמן להתרגל אבל זו אחלה עבודה". שיחת עידוד מהקצב זה לא בדיוק הדבר שהיה חסר לי כרגע, חשבתי לעצמי. "תודה", עניתי בלי להתכוון לכך. "צריך עוד משהו חבר?!" שאל הקצב שהרגיש כידידי, אך למעשה התווסף לאוסף האבנים הרובצות עליי. "לא!" עניתי בהחלטיות לשאלתו ובשקר גם לעצמי. הקצב, שהרגיש בנוח לשוחח עימי, הוסיף ואמר: "עוף זה טוב ומזין, אבל אל תשכח! ההבדל בין עוף משובח לעוף לא אכיל, זה הבישול". הסתכלתי על שקית הבשר שבידי, הסתכלתי על הקצב ואמרתי, ספק לו ספק לעצמי: "כן, כנראה, צריך להתבשל".

מורה - תלמיד - מורה קובץ תמונות מהאלבום הפרטי שלי

תומר לבנון | מכללת יעקב הרצוג

I

תאריך: ב"ה היום יום שני כ' בשבט ה'תשנ"ז
המורה: יצחק בן חנן
התלמיד: אלעד ויינשטוק (אני, לצורך העניין)
המקום: בית הספר "שהם" בירושלים, במרפסת בקומה השנייה, אבל המרפסת שקרובה יותר לכיתות ג', לא זאת שנמצאת ממש מעל המגרש

השיעור של המורה יצחק תמיד תמיד מתחיל בזמן. הוא מגיע לכיתה דקה וחצי לפני הצלצול, מניח את התיק הכבד על השולחן, פותח את רשימת השמות ואז מחכה לצלצול שירשה לו להתחיל לכעוס על מי שמאחר. בדיקה האחרונה של ההפסקה יש תמיד אחד שנזכר לצעוק: "חבר'ה! יש עכשיו יצחק..." ואז, כאילו הייתה אזעקה, כולנו רצים לכיתה. רצים, כי אנחנו כבר יודעים מה יקרה למי שיחצה את המפתן רגע אחד אחרי הצלצול. כשאני רואה אותו יושב שם ליד השולחן ומחכה אני מתחיל לחשוב שהוא פשוט אוהב את זה, שיותר מהשיעור עצמו הוא הכי אוהב את הזמן הזה, ככה לחכות לגוש תלמידים מזיע שמתגלגל לחוץ פנימה רק בגללו, ואז, רגע אחד אחרי כולם לראות את ההוא שלא הספיק דופק בדלת בפחד ולהרעים עליו בקול סמכותי של מחנך חשוב במיוחד: "ואב! מה לגבי עמידה בזמנים?"

אנחנו כבר חצי דקה לפני הצלצול והמורה עוד לא בכיתה, אני בטוח שמשוהו קרה, אין סיכוי שהוא מאחר סתם ככה כי בא לו לקשקש עוד כמה דקות עם המורה לאנגלית. אני יוצא למסדרון לחפש אותו ואני שומע את הקול שלו מהמרפסת, אותה מרפסת שהזכרתי, שממש קרובה לדלת של הכיתה שלנו. הוא מדבר מהר ולא ברור והמילים יוצאות לו בבלגן, איפה "צחות הלשון" כמו שהוא קורא לזה בכיתה? אני מציץ החוצה ורואה אותו צמוד למעקה, מגרד חזק בלחי השמאלית, האוזן שלו מזיעה אל הסמארטפון, הוא לחוץ.

השיחה מסתיימת, הוא רואה בטלפון את השעה ונרעד, מוציא ממחטת בד מהכיס הימני, מעביר ניגוב ארוך על העורף ואז על המצח, סוחט ברעש את האף

ודוחף את הממחטה בחזרה אל הכיס. כשהוא מסתובב אל הדלת אני עוד רואה לרגע קטן משהו אחר בעיניים שלו, בכניסה לכיתה כבר אין לזה זכר. "גם כשאני מאחר אתם לא מספיקים להתארגן בזמן", קולו רועם כשהוא צועד בביטחון המוכר לשולחן המורה. "עוד לא הבנתם שאני זה שמנהל פה את העניינים?"

II

תאריך: בס"ד. חמישי י"ב בסיוון. תשס"ב

המורה: הרב יוחאי זרד

התלמיד: שוב אני (אלעד), והפעם נמצא איתי גם נריה

המקום: בית הספר "שהם" בירושלים, ב"דרך הקיצור" שביציאה האחורית מבית הספר. שביל קטן כזה שעובר דרך החורשה ומגיע ישר לרמזורים במקום לעשות את כל הסיבוב.

"אגדות חז"ל לימינו" זה השיעור היחיד שממש אף אחד לא מברז ממנו, למרות שזו השעה הכי תקועה ביום, למרות שתכף מתחיל החופש הגדול ולמרות שאנחנו בכיתה ח' ושבכלל יגידו תודה שבאנו אחרי פסח...

הרב יוחאי הוא מהמורים הצעירים של בית הספר, מספרים שהוא למד הרבה שנים בישיבה לפני שהתחיל ללמד. אני מאמין לזה, בשיעורים שלו אפשר לחשוב שהוא פשוט יודע את כל התורה. השיעור מתחיל באגדה מהגמרא שהוא מקריא והיא הופכת פתאום לעלילה מרתקת. אחרי הקריאה מגיעים המקורות והדיונים והשאלות וה"תובנות", כמו שהוא אוהב להגיד, שאנחנו יכולים להוציא מהאגדה וללמוד לחיים שלנו כיום, אפילו שעברו אלפיים שנה מאז שהיא נכתבה. למרות שזה אחלה שיעור, מיד עם הצלצול אנחנו מתקפלים ואחרי כמה רגעים כבר אפשר לראות אותנו חוצים בעליזות את השער האחורי של בית הספר וצועדים יחד הביתה. בימי רביעי נריה מצטרף לארוחת צוהריים בבית שלי כי אחרי האוכל הוא הולך ישר ממני לחוג סקסופון.

"נריה ואלעד", אנחנו שומעים קריאה מאחור, ואחרי רגע הרב יוחאי מופיע לצידנו מתנשף.

"שלום הרב, הכול בסדר הרב?" אני שואל מיד כמו שלימדו אותנו להגיד לקראת המבחנים לישיבות התיכונות.

"כן, כן, בסדר גמור", הוא עונה, "חשבת לי שאול אתכם משהו קטן, אפשר?"

לפני שהספקתי לחשוב נריה כבר אמר "כן, כן, בטח הרב, בטח".

אנחנו נעמדים והרב מתבונן בנו ושואל: "תגידו, איך היה לכם השיעור היום?"

"מה ז'תומרת איך? היה... היה שיעור... אה... מעניין, כן..." זה אני שמגמגם

פתאום, לא יודע איך עונים על כזאת שאלה, ממתי בכלל שואלים אותנו את זה?

"אני אגיד לכם למה אני שואל, הדברים לא היו לי מספיק ברורים. אתמול בלילה הייתי עייף, הילדים גמרו אותי ולא הספקתי להכין את השיעור כמו שצריך, הרגשתי שהגעתי לא מוכן ושואלי בגלל זה לא אצליח ללמוד יחד איתכם את האגדה בצורה טובה..."

אני מצחקק במבוכה. "לא, דווקא היה שיעור טוב, ומובן". העיניים שלי תקועות עמוק בנמלה שמטפסת לי על הסנדל, מתבייש להסתכל ברב יוחאי, שדווקא מחפש את המבטים שלנו כדי לראות אם אנחנו מבינים למה הוא התכוון. "השיעור שלך תמיד מעניין", אני מנסה להוסיף.

"אל תתביישו, אני אשמח שתגידו לי את האמת, אם היה משעמם או לא ברור אני רוצה לדעת את זה".

נריה נתקע באיזה ריחוף לא ברור, ברגעים הכי חשובים הוא משאיר אותי לבד עם השאלות הקשות.

"תראה הרב..." אני מוצא את עצמי מחפש מילים.

בלילה, כשאני נכנס למיטה, נריה שולח לי סמיילי שואל: "אתה חושב שהוא שאל את זה ברצינות?" במקום לענות אני שולח לו בחזרה את האדום הזועם, עכשיו אתה נזכר?

III

תאריך: 10.09.2017

המורה: אלעד ויינשטוק (אני, לצורך העניין)

התלמיד: שהם בללי

המקום: הישיבה התיכונית "ענני השראה" בפתח תקוה. על מדרגות הכניסה לבית המדרש. שהם יושב על המדרגה העליונה, נשען על הקיר ופושט רגליים בנוחות לאורך המדרגה, שקוע במשחק בטלפון. אני שתי מדרגות תחתיו, ראש נוטה קדימה, קצת כפוף לכיוון שלו. בתוך בית המדרש תפילת השחרית בעיצומה.

"התפילה היא אחד מעמודי התווך של העבודה החינוכית שלנו", הרב נעם בחר לפתוח בזה את ישיבת המחנכים הראשונה. "אני מצפה מכם לגייס ולחבר את התלמידים לתפילה הישיבתית. לא נוכל לגלות סלחנות כלפי תלמידים שלא ייכנסו לתפילה", סיכם בנחרצות.

אני עומד מעל שהם ומתאמץ לא לגלות סלחנות נוכח האדישות שלו לתפילה המתנהלת בסמוך.

"אתה מפסיד את 'פסוקי דזמרא', תכניס את הטלפון לכיס ותיכנס בזריזות לתפילה".

שהם לא מרים את העיניים מהמסך, יכול להיות שהוא לא שמע? אני רוכן עוד יותר לכיוון שלו ומבקש שוב.
"שהם, אתה שומע אותי? התפילה התחילה, יאללה, חבל על הזמן, תיכנס ותצטרף בזריזות".
"אוקיי".

העיניים שלו עדיין במסך, אבל בטח הוא רק מסיים שלב או משהו ומיד יעשה מה שביקשתי. אני מזדקף, מאמין בסמכות של עצמי ונכנס פנימה. כשאני חוזר אחרי חמש דקות, הוא באותו מצב.
"שהם, אני ממש מבקש, אה, לא מבקש, דורש, תכניס מיד את הטלפון ותיכנס לתפילה".

אני המורה, ואני הקובע, והוא יקשיב לי והוא יעשה מה שאני אומר. הנה, הנה הוא נכנס, אין מצב שלא.
"נו מה, המורה, שחרר ממני, כל השנה שעברה פעם אחת לא נכנסתי, מה קרה הגעת אתה על תחילת שנה באת קשה? לא בא לי טוב עכשיו תפילה".
"זה לא עניין של בחירה, שהם, יש כללים בישיבה ואם לא תעמוד בהם יהיה לזה מחיר, אתה לא יכול לעשות פה מה שאתה רוצה. אם אתה לא נכנס אני אאלץ לדווח על זה..."

הלוואי שזה יעבוד, הלוואי שזה יעבוד, הלוואי שזה יעבוד... אין לי מושג מה לעשות אם הוא ימשיך להתעלם, והדבר האחרון שבא לי זה לחזור לרב נעם ולהטריד אותו בזה שהתלמידים שלי לא סופרים אותי. הלוואי שפשוט יפסיק עכשיו ויניח תפילין, כי אני המורה והוא התלמיד והוא חייב לעשות מה שאני אומר. ככה זה, מה נראה לו בכלל?

IV

תאריך: 19.6.2018

המורה: שוב אני (אלעד)

התלמיד: שהם בללי, שוב

המקום: הישיבה התיכונית "ענני השראה" בפתח תקוה. בדשא בחוץ. הכיתה יושבת במעגל סיכום שנה, אני כבר דיברתי, עכשיו זה התור שלהם.

"אתה יודע המורה", שהם מתחיל, "אתה שחקן גרוע, רואים עליך הכול, רואים שגם בתפקיד שלך, בסוף אתה מרגיש, ואתה בנאדם, אפילו שאתה מורה, בנאדם טוב..."
"תודה שהם", אני אומר לו, "תודה רבה".

אני לוקח עוד נשימה קטנה, מנסה להיראות אדיש.

First Class

פרדי ירוסלבסקי | מכללת בית רבקה

החודש הראשון ללימודים.

הכירו את יואב. יואב הוא תלמיד בכיתה ג', המרבה להפריע בשיעורים ולא קשוב ללמידה. מה מפריע לו? מה גורם לו לכך? כל מורה והפרשנויות שלה. החלטתי לשבת איתו לשיחה אישית. אני מאמינה מאוד בשיחות אישיות עם תלמידים. כך ניתן להבין קצת לליבם, לבדוק מה מפריע להם, וסתם כך לפטפט ולהוות אוזן קשבת עבורם. ישבנו לשיחה אישית על ספסל בית הספר, ביום נעים ומוצל, אל מול הדשא הסינתטי של מגרש הכדורגל.

"מה היית רוצה לספר לי?" שאלתי.

"כלום", ענה יואב.

אוקי... החלטתי לפתוח בשיחה באמצעות שאלות ספציפיות.

"יואב, במה אבא שלך עובד?"

"אבא שלי עובד בריפודיה", כך יואב. "זה מקום שמרפדים בו כיסאות. כבר הייתי שם כמה פעמים, יש שם ריח חזק של דבק וגם הרבה בלגן. ואפילו, פעם אחת אבא תפר לי מכנסיים מבד נדיר במיוחד שהיה לו בריפודיה. דוד שלי, שעובד עם אבא שלי, הוא עשיר. ראיתי שיש לו בארנק 6,000 שקל!" יואב עצר, חלם קצת ואמר: "גם אני רוצה להיות עשיר... כמו הדוד שלי. אבא עובד קשה וחוזר מאוחר מאוד כל יום, אני בקושי מצליח לפגוש אותו..."

"עבודה מעניינת, ומה אימא עושה?" שאלתי.

"אימא מנהלת", אמר יואב. "מנהלת עסוקה מאוד". וכאן עצר.

"בעצם... היא מנהלת משק-בית. היא עוזרת מאוד נחשבת בכמה בתים יוקרתיים אצלנו במושב. היא תמיד אומרת שהיא עסוקה, גם כשהמורות שלי מתקשרות ורוצות לדבר איתה על המצב שלי בלימודים היא אומרת שהיא עסוקה כי היא מנהלת. אני חושב שהיא גם צודקת וגם טועה. מצד אחד היא הרי באמת מנהלת. מנהלת משק בית. אבל מצד שני... היא בסך הכול עוזרת...". והוא ממשיך ומשתפך: "לא משנה, עזבי. זה רק המחשבות שלי. כשאני אהיה גדול - לא אעבוד במה שעובדים הוריי. אני בטוח שלא. לי יש חלום אחר..."

"יש לך חלום? איזה יופי לשמוע!" אמרתי. "מה החלום שלך?"
יואב משתתק. עיניו מתמקדות בציפור קטנה שעפה בשמיים. יואב צופה
למרחוק, מתלהב אך מתבייש לומר את אשר על ליבו.

"יש לי חלום... להיות טייס!"

עיניו בורקות, יואב מתמלא בחיוניות, הביטחון העצמי שלו מתחיל להפעיל
את המנועים, לפרוס כנפיים ולצבור מהירות...

"אני רוצה להיות טייס, ואסביר לך גם למה: אני רואה שש-שש ואני מאוד טוב
בהפעלת מכונות, חוץ מזה שתמיד הייתי אלוף בהטסת עפיפונים ואפילו פעם
אחת עליתי עם כל משפחתי לכדור פורח. זו הרגשה נפלאה להתנתק מהקרקע.
זו הרגשה נפלאה להטיס מטוס, ואפילו בשנה שעברה בפורים התחפשתי לטייס.
אני רוצה להטיס מטוס נוסעים, להרגיש שיש לי אחריות כבדה ומשמעותית.
לחשוב שבזכותי, ורק בזכותי, הנוסעים כולם יגיעו אל היעד. כבר מזמן החלטתי.
אני אהיה טייס. כן, כן טייס אמיתי ולא רק בתחפושת."

"וואו, חלום נפלא, יואבי. מה צריך לעשות כדי להיות טייס?" שאלתי.

"מז'וטומרת?! צריך ללמוד את המקצוע..." הערנות והחיוניות עדיין בפעולה
אצלו. "אני אלמד ואפילו אצטיין בכך!" הבטיח לעצמו.

"נכון יש ללמוד זאת, אני בטוחה שתצליח. אך דע לך: כדי ללמוד בבית ספר
לטיס, צריך לשאוף לכך כבר הרבה לפני כן. האם יש לך מושג ממת?" שאלתי.
"אהמממ אני לא בדיוק יודע... אולי מהצבא כבר צריך לחשוב על זה?" ניסה
את מזלו.

"יואב, עכשיו הוא הרגע. אם יש לך חלום - כבר מעכשיו אתה צריך לכוון אליו.
כבר בבית הספר היסודי הרציניות בלמידה צריכה להיות במיטבה, ואחר כך בלימודיך
בתיכון וגם הלאה. רק כך. רק אם תכוון כבר מעכשיו, מרגע זה, את מסלולך אל
היעד - אתה עוד תהיה טייס. טייס מצליח ואפילו מצטיין."

יואב מקשיב. יואב מפנים. יואב מחליט.

"המורה, אני ממש רוצה להיות טייס. אם מעכשיו אני צריך לכוון לכך, זה אומר
שאני חייב לחשב מסלול מחדש, אני חייב לעשות שינוי מהותי בהתנהגות שלי
וברצינות שלי בלימודים ובכיתה. האם תעזרי לי?" עיניים מתחננות.

"האם אעזור לך? מה השאלה? בטח יואבי! אעזור לך במה שרק אוכל. אך דע
לך. אני אוכל לעזור, אבל האחריות - כולה שלך. דמיין לעצמך שאתה אחראי
לחייהם של הנוסעים במטוס שלך, דמיין שכל שיעור שבו אתה מקשיב, משתתף
ומתנהג כראוי - מקרב אותך אל היעד. אל החלום שלך. אל הטיסה הראשונה
שתטיס את הנוסעים למחוז חפצם. הלמידה היא באחריותך ורק באחריותך. אני
מאמינה שאתה מסוגל. אתה מסוגל לעשות שינוי מן הקצה אל הקצה. אמנם לא

יהיה קל, גם לך וגם לחברי הכיתה ייקח זמן להתרגל לשינוי... אך דע לך שזה אפשרי. קח את עצמך בידיים ובעזרת ה' תצליח". צלצול ההפסקה נשמע לפתע. "מנגינה במטוס? אההה המורה, זה הצלצול של ההפסקה..." מתלוצץ יואב ושוב מתעשת. עיניו חולמניות...

יואב מתרומם מהספסל ואומר: "מעכשיו. מעכשיו המורה אני מתחיל את השינוי. אני לוקח אחריות. תא הטייס בידיים שלי!"
"בהצלחה יואב, אני אתך לאורך כל הדרך..." אמרתי, מנסה להזרים כמה שיותר דלק למטוס ששמו יואב רגע לפני שטס להפסקה.

* * * * *

לאורך השנה חוויתי עם יואב את הדרך החדשה שבחר בה. יואב אכן עלה על דרך המלך, לא ביום ולא ביומיים. שינוי המסלול נעשה לאט ובטוח. אמנם במהלך השנה הוא חווה נחיתות, ואף נחיתות חירום... אך המראות - היו גם היו! המטוס ה"חלומי" של יואב הצליח בדרכו החדשה, מסלולו הייחודי החל לצבור תאוצה, לתפוס גובה ולהתמיד בכך.

כל העת הייתי משוחחת, מעודדת ומשתדלת לכוון אל הדרך הבטוחה ביותר. לקראת סוף השנה התקיים כנס סיכום שנה לכלל תלמידי בית הספר. מה שמחתי כשיואב קיבל מדליה ותעודת הצטיינות על היותו מצטיין החודש בהתנהגות. בסיום הכנס ניגשתי אליו ולחשתי: "המצוינים לטייס! זוכר?"
"בטח זוכר, את לא רואה? אני לוקח אחריות. בדרך אל היעד. טיסת הבכורה שלי בדרך..."

השנה חלפה והגיע היום האחרון ללימודים. לאחר שנפרדתי מתלמידי היקרים התלווה אליי יואב בדרכי החוצה. ראיתי שדמעות נקוו בזוויות עיניו... התרגשות אחזה בו:

"המורה, בטיסת הבכורה שלי אני מתכנן לקחת אחריות ולהטיס בבטחה את האנשים היקרים לליבי, אלו שעוזרים לי בדרך אל היעד. לאט אני אוסף אותם, לאט ובטוח. בינתיים הנוסעים בטיסה הם: אבא, אמא, שירה אחותי הגדולה וחברי הטוב נועם. אני בטוח שעד סוף המסלול בבית הספר לטיס אאסוף עוד כמה נוסעים נפלאים לטיסתי. אך יש עוד נוסעת יקרה וחשובה שתצטרף אל הטיסה. מנחשת כבר מי זו?..."

את, המורה. את תצטרפי לטיסה. לך אני שומר מקום, ולא סתם מקום, לך יש מקום שמור ב-First Class. להתראות, אני מבטיח שתהיה לך טיסה נעימה ובטוחה. תודה לך על הכול..."

יואב רצה להגיד עוד משפט אחד או שניים אך דמעותיו הפריעו לו... הוא רץ לדרכו, יותר נכון "טס" משם תוך כדי נפנוף אחרון לשלום.

כך נפרד ממני לשנה זו. ולי רק נותר לאחל לו בתוך ליבי פנימה: "יואב, נסיעה טובה בדרכך. בחרת בחיים!"

* * * * *

כך נגמרה לה השנה, השנה הראשונה שלי בהוראה. בדרכי הביתה הרהרתי במילותיו של יואב: "לך יש מקום שמור ב-First Class". הרהרתי בכך שהמילים First Class יכולות לסמל גם את סוד הצלחתי, את המנוע שהניע אותי: The First Class זוהי השנה הראשונה שלי בכיתה, השנה הראשונה שלי בהוראה, שנה ששמור מקום עמוק בתוך ליבי. First Class היא אמנם סוג של משחק מילים, אך זו הייתה שנה של התמחות לחיים!

פעילות

איתי באום | מכללת יעקב הרצוג

בהתחלה לא הבנתי מה היו הדפיקות האלה. אף פעם זה לא קרה. כבר חשבתי שיש בי איזשהו באג, אולי משהו בהגדרות השתבש. ניסיתי להבין מה זה. קודם הרצתי את בודק התוכנה, וכשזה לא אבחן שום בעיה חשבתי שאולי יש בעיה בסוללה. לאחר דקות מספר התחלתי לחשוב שאני משתגע. אמרתי לעצמי "תירגע, אתה מודל מתקדם, אמנם מחברה סינית אבל די מושקע, וגדי שילם בעדי לא מעט זוזים! טבין ותקילין".

הייתי מונח בכיס החולצה שלו, המסך הרחב המשולב במערכת נגיעה משוכללת היה דבוק ללוח ליבו. רק אז הבנתי את מקור הרעש. לדעתי היו 270 דפיקות בדקה. פתחתי את העין היחידה שלי והבנתי שמהו קורה.

נכנסנו למקום שעל פי האנליזה המתקדמת שערכת בפחות משתי שניות אובחן כְּתִיבָה בעלת שלושה ממדים. לפי הנתונים שאספתי בני האדם קוראים למקום כזה "כיתה". היו שם שולחנות, כיסאות, לוח ובעיקר המון עיניים שהיו נשואות לגדי. הן בחנו כל תנועה וכל מבט בפניו, נדמה היה שהן עורכות לו סריקה מתקדמת. לאחר זמן הבנתי שהעיניים האלה הן למעשה תלמידים וגדי הוא המורה שלהם, לא סתם מורה, מחנך! - אחד כזה שאמור להיות מודל, שחשוב לו מה התלמידים שלו חושבים עליו. לימים הבנתי שגדי השקיע את מיטב שעותיו בחבורת הילדים האלה. רק עכשיו הבנתי שגדי למד ב"אקדמיה" ארבע שנים רק בשביל הרגע הזה. פתאום התחלתי לקשר בין כל מיני "חיפושים" שנעשו בי בעבר לבין הרגע המיוחד הזה שבו ליבו של גדי נסק לקצב של 270 פעימות בדקה. מה היו שם בחיפושים האלה? אשתף אתכם:

קורס אחד היה "המורה כמנהיג"; אחר היה "לקויי למידה"; אחד ממש טוב שהצלחתי להתחבר אליו היה "המורה בעידן הטכנולוגי". בינינו, היו עוד לא מעט - אלא שגדי לא כל כך התעניין בהם.

עם הזמן הרגשתי די בודד וגלמוד. זה בטח מפתיע לשמוע שמכשיר סמארטפון מביע רגשות ובדידות אבל שתדעו שעם הזמן כל מכשיר מפתח קשר אישי לבעליו, שמשקיע בו זמן לטיפול, להטענה ולהתקנת יישומונים שונים. כשגדי היה מובטל אני הייתי כל עולמו. הוא היה משתמש בי לעיתים תכופות, מצלם בי, מטעין

אותי, משקיע בבגדים נחמדים שכיסו לי את הגב וגם בזכויות שהגנו עליי. אבל מאז נכנס לכיתה בפעם הראשונה הפכתי לסתם מכשיר שיושב בכיס החולצה. הרגשתי כמעט כמו העט שלצידי - לא כל כך חשוב. למען האמת, מדי פעם הגיעו כל מיני מכשירים נוספים ואז היה די צפוף ולפעמים נחמד - הם תמיד טענו שהם לא אשמים שגדי החרים אותם. בבית הספר היה כלל כזה שבזמן השיעור אסור להוציא "פלאפונים" - ככה הם קוראים לנו. אני לא כל כך הסכמתי. הרי אפשר להיעזר בנו בכל כך הרבה תחומים ולקדם תלמידים בעזרתנו.

לא הייתי מתלונן ככה סתם אבל הדפיקות לא הפסיקו. הן המשיכו להפריע לשנת הבוקר שלי. כבר התרגלתי לסדר היום החדש: שימוש מועט, צריכת סוללה נמוכה, חוסר בליטופים, חוסר ארגון מידע.

ובכל פעם שנשמעו הדפיקות הפגתי את השעמום בעזרת צפייה במתרחש. יש לי עין יחידה אבל משוכללת מאוד - 19 מגה פיקסל. עוד אין כאלה בארץ. באחת הפעמים ששמעתי דפיקות פתחתי את העין. חוץ מהתלמידים הקבועים - אריאל, יותם, לשם, יוסף ואחרים - היה שם "תלמיד" חדש. אחרי דקה הבנתי שזהו המנהל. לבוש בקפידה, מעוטר בשפם ומצויד בעט ובדף. יותם צעק בבדיחות, "המנהל מה אתה בא לבדוק את המורה גדי?" פתאום הדופק התחזק ואני הבנתי שיש משהו בדבריו. אם לומר את האמת, גדי דיבר בלי סוף - רואים שהוא היה מוכן, הכין דפי עבודה, שילב בסוף סרט. אני כבר ידעתי על מה הוא הולך לדבר ולהרצות. הרי בערב הקודם הוא "גיגל" בעזרתי כל כך הרבה מידע. לאחר מכן הוא שם אותי שוב בצד. לא יכולתי לראות מאחר ששכבתי על הפנים אבל שמעתי היטב. המנהל דיבר עם גדי על השיעור, פרגן לו וסימן נקודות לשיפור ונקודות לשימור. שני דברים טובים כן יצאו לי מכל הסיפור הזה שגדי הפך למורה. האחד - הצטרפה למאגר האפליקציות שלי אפליקציה חדשה: משו"ב - מורים. מדובר באפליקציה מתקדמת שנתמכת בתוכנה חדישה המאפשרת למורה לעקוב אחר כל המתרחש בכיתתו ואחר תלמידיו: נוכחות, התנהגות, ציונים, איחורים, חיסורים ועוד ועוד. באפליקציה הזאת גדי השקיע המון זמן ואני רק יכולתי ליהנות מהדגדוגים שעל פני המסך - הרגשתי כל כך טוב! כבר המון זמן שלא התייחסו אליי ככה, אחד על אחד, עם קצת מגע ואיזו התכתבות או שתיים.

דבר נוסף שנתן לי זריקת מרץ היו שעות אחר הצהריים והערב. קראו לקבוצה "כיתה - אריות בפעולה". קבוצת הווטסאפ הזאת נתנה לי תחושה של חיות, משהו בו במפעיל שלי חזר לחיות בכל פעם שצלצלתי. הייתם צריכים לראות את המבט בעיניו לנוכח התראתי המרעישה. אני אוהב לדעת הכול, כזה אני, 36 מגה זיכרון קשיח ועוד כרטיס מידע חיצוני מהמתקדמים בעולם - אי אפשר להתחמק מהיכולות שלי. באמת ידעתי הכול! מתי מתקיימים מבחנים ומתכונות ועל איזה חומר ייבחנו

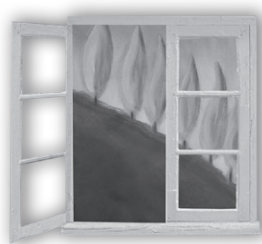
במתמטיקה, מתי ההסעות מאחרות ומתי צריך להביא כיבוד לארוחת בוקר כיתתית. היו גם כל מיני התכתבויות לא נעימות. הרגשתי איך גדי כותב ומוחק ושוב כותב, מנסה למצוא את המילים המדויקות כדי שהדברים ייכנסו לליבם של תלמידיו. בערבים, כשכבר שהייתי נכנס למצב שינה או טיסה, פתאום צלצל הטלפון. תמיד זיהיתי. מההתחלה נשמרו כל התלמידים בזיכרון הפנומנלי שלי. "איתן - תלמיד", "שמעון - תלמיד"... תמיד זה היה "שם ותלמיד". השיחות האלה היו יכולות להתנהל עד השעות הקטנות של הלילה. רציתי לגעור בו בגדי: "לך לישון! מחר אתה צריך להגיע לכיתה", אבל הוא לא באמת היה מקשיב. היה לו חשוב דבר אחד, ידעתי שזה לא אני אלא תלמידיו.

כך התנהלו להם חודש ועוד חודש ואני כבר התרגלתי להתראות שקופצות: "ישיבת צוות", "ישיבת מורים", "ישיבות פדגוגיות" ו"אסיפות מורים". התחלתי פתאום להבין שלא רק במפעל בסין משקיעים בכל מכשיר כאילו היה הכי חשוב בעולם. התבהר לי שגדי עובד ב"מפעל" מסוג אחר, שבו משקיעים בתלמידים ומנסים להבין את נפשם. אני חושב שזה היה רגע של הארה. הייתה לי מעין תובנה גדולה לגבי כל מה שגדי עושה כאן. כאילו קיבלתי עדכון תוכנה חדש ומרענן. הבנתי שבבית החרושת שגדי עובד בו אין פס ייצור אלא עבודה אישית עם כל תלמיד, ולא סתם - הוא מרגיש שאלו ילדיו.

השעון הדיגיטלי הפנימי שלי הראה שכבר 20.06.2017. בהתחלה לא הבנתי מה היו הדפיקות האלה. זה קרה רק פעם אחת. כבר חשבתי שיש בי איזשהו באג, אולי משהו בהגדרות השתבש. ניסיתי להבין מה זה. קודם הרצתי את בודק התוכנה וכשזה לא אבחן שום בעיה חשבתי שאולי יש בעיה בסוללה. לאחר כמה דקות התחלתי לחשוב שאני משתגע. אמרתי לעצמי "תירגע אתה מודל מתקדם, אמנם מחברה סינית אבל די מושקע, וגדי שילם בעדי לא מעט זוזים! טבין ותקלין". הייתי מונח בכיס החולצה שלו. המסך הרחב המשולב במערכת נגיעה משוכללת היה דבוק ללוח ליבו. רק אז הבנתי את מקור הרעש. לדעתי היו 270 דפיקות בדקה. פתחתי את העין היחידה שלי והבנתי שמשהו קורה. התלמידים של גדי ישבו מולו. הצלחתי להבחין בלחלוחית בעיניהם. כבר לא היו אלה פעימות של פחד אלא פעימות של אהבה.

האם הכובע הזה הוא שלי?

טל אשוואל | תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון

קמתי בבוקר הראשון וחבשתי אותו, הוא היה גדול עליי ואולי אפילו מדי.

החלטתי שבכל זאת אני יוצאת איתו מהבית ומתמודדת איתו. חבשתי אותו במשך כל החודשים הראשונים שהייתי עוד בחיתוליי, בזמן שצעדתי על קצות האצבעות, גם כשחזרתי הביתה לתקופת החגים הוא היה לצידי. אמנם מונח בצד, אבל העיניים והלב שלי היו תמיד עליו.

משחזרתי לשגרה הבנתי שאחד כבר לא יספיק לי.

ביום ראשון - דוד התלונן שכואבת לו הלשון והוא רוצה ללכת הביתה לישון. ביום שני - ילדה מכיתה ג' קראה לי בטעות אימא ואת הלב שלי היא הפילה. ביום שלישי - משה הטכנאי לא הגיע ועליי זה כבר לא השפיע. ביום רביעי - הילדים חצו את הכביש לבד ואני שמתי לב ונעמדתי בצד. ביום חמישי - אפיתי עוגה ולא יכולתי שלא להביא לילדים טעימה. ביום שישי - אני פולטת אנחת רווחה שגורמת לי לתחושת הקלה של שבת מלכתא. ביום שבת - אני ישנה וליבי ער.

וכך זה בכל יום, בכל שבוע. יום אחד את מתפקדת כרופאה וביום אחר את דואגת כמו אימא, מחליפה את הטכנאי ואת הילד שהחליט בבוקר להבריז ממשמרות הזהב. חשבתי שעליי זה כבר לא משפיע. אבל לא כך היה.

חלפו החגים והחלפתי את הכובעים מפעם לפעם. קצת לפני חג חנוכה מזג האוויר התחיל להתקרר ואת הכובע שוב החלפתי באחר, קצת יותר מחמם. חשבתי שיקרה נס תוך שמונה ימים, אבל פך השמן אזל ונשארתי עם תקווה למחר. כעבור זמן מה האווירה התחממה, הנה הגיעה לה הפגרה. אביב הגיע פסח בא, יצאנו מעבדות לחירות, חבשתי כובע טמבל ויצאתי לטייל בלי השכל. השארתי את כל המחשבות בצד (כך חשבתי). נזכרתי בחזרה שלי מחופשת חנוכה, כשכל התלמידים חיכו לבואי. תמיד הרגשתי שהם חיפשו אותי בעיניים, שרצו להיות בקרבתך וראו בי דמות משמעותית, ובכל זאת עדיין לא הצלחתי להבין עד הסוף מדוע.

תמיד כשנכנסתי לכיתות ניסיתי לשים את כל הכובעים בצד ולחבוש כובע של מורה בלבד. הכובע הזה יכול להכיל המון כובעים יחדיו. זהו כובע מאוד מיוחד, שנעשה במלאכה עדינה ומחושבת כדי ששום ילד לא ייפגע מהעולם החיצוני של המורה ומהעולם החיצוני של התלמיד. הקשר בין מורה לתמיד צריך להיות קשר ישיר, בלי מסיכות, מלב אל לב. אלא שלא ידעתי כיצד לעשות זאת, כיצד בעצם להגיע למצב שבו אכנס לכיתה בלי כל אותם כובעים בלתי רצויים!?

חשבתי שחופשת הפסח תעשה לי טוב, שאני אחזור משוחררת כמו בת חורין אמיתית. אך לצערי הכול קרה קצת אחרת. חופשת הפסח הייתה מלווה במחשבות ובתהיות לגבי התלמידים. האם אני עובדת מהמקום הנכון? מה טעון שיפור? היכן צריך לתקן? האם דרכי ההוראה שלי יעילות? האם התלמידים מרגישים שאני מלמדת אותם מתוך אהבה ועם זאת שמה להם גבולות? האם למשה הקטן מכיתה ב' חופשת הפסח עברה בשקט? האם יובל מכיתה ה' הכין את שיעורי הבית והתייחס ברצינות לשיחה האישית שניהלתי איתו לפני החג? כל התהיות והמחשבות אפפו את ראשי והכניסו בי חששות ופחדים שמא אני לא במקום הנכון או לא פועלת מהמקום הנכון, וככל הנראה אני צריכה לבדוק היכן הדברים עומדים. למרות שהמוטיבציה לא הייתה בשמיים ולא אגרתי מספיק כוחות בחופשת הפסח, ואולי אפילו נשאר בי קורטוב חמץ.

נזכרתי בחלוקת התלמידים באמצעות הוראה דיפרנציאלית, בתלמידים שטיפה יותר קשה להם מהשאר וצריך לעבוד איתם באופן אישי, להקריא להם, לתמוך בהם רגשית ונפשית ופשוט לא לוותר להם, כי הם מזמן ויתרו לעצמם. הזיכרונות היכו בי. חשבתי לעצמי לרגע, אם אני לא מוותרת להם ולא נותנת להם להרים ידיים, מכניסה בהם בכל יום מחדש מוטיבציה לא להתייאש, אז מי אני שאוותר לעצמי? בעקבות כך החלטתי לשנס מותניים ולא לוותר, לא לעצמי ולא להם. חזרתי לבית הספר מלאה במוטיבציה חדשה, מנסה להראות שאני חזקה מבפנים ומבחוץ.

וכך היה, טוב, אולי בערך... הבוקר עבר מאוד חלק, יצאתי לתורנות חצר, נשמתי אוויר לרווחה, כי הרגשתי שיש פה התחלה חדשה.

אני יושבת על הספסל, מתבוננת מרחוק בילדים המשחקים ומקשיבה לחוויות מחופשת הפסח שהם מספרים זה לזה. אני רואה מרחוק את יוסי הקטן, מכיתה ב', רץ לעבר חבורת תלמידים בהתלהבות ומספר להם על מעלליו מחופשת הפסח. הדאגה שלי ליוסי גרמה לי לרצות להקשיב יותר. הצלחתי לשמוע בחצי אוזן שהוא משתף את כולם בטיול שהוא עשה לבד מסביב לעולם, שהוא רכב על פיל במדבר סהרה, משם עלה על מונית לכיוון צרפת, טיפס על מגדל אייפל, פגש דובי קוטב וראה קוף שלא אוהב לאכול בננות.

סיפוריו של יוסי לא שימחו אותי כלל וכלל. אפילו על פניהם של הילדים נראה הזלזול באמיתות דבריו. הבנתי שיוסי הקטן נשאר בתוך הבועה הדמיונית שלו, מטייל בעולם השקרי שהוא בונה לעצמו ולסביבתו יום יום.

תחושות ההזדהות והכאב ליוו אותי מההפסקה לכיוון השיעור השלישי. בדרכי נעצרתי לשמע קולו של המנהל הקורא לעברי. אמרתי לו שיש לי עוד שתי דקות עד הצלצול והוא בתגובה ענה שזה יימשך בדיוק דקה וחצי.

בתחילה הוא שאל לשלומי, בנימוס. לאחר מכן סיפר לי שאימא של ילדה מכיתה ד' העלתה בפניו טענות כלפיי. הוא שאל שאלות וכמובן שאני הייתי צריכה לספק תשובות. ברגע הזה הרגשתי שחזרתי לחבוש כובע. הפעם זה כבר היה כובע כבד יותר, כובע של עורך דין שמנסה להיות הסנגור של עצמו. הרגשתי שהמנהל די האמין לדבריי ורק רצה לשמוע את שני הצדדים, אבל כשעליתי לשיעור עדיין חשתי מועקה בשל השיחה עם המנהל וכאב הלב על יוסי הקטן.

נכנסתי לשיעור בשעה השלישית, בכיתה ב'. הילדים חיכו כבר במקומם, מסודרים ומאורגנים. אני מתיישבת ובודקת את נוכחות התלמידים.

אני פולטת אנחת רווחה, יופי כולם נוכחים, כולם ענו "כן". אני קמה לקדמת הכיתה, רוצה להתחיל את השיעור, אבל משהו בפנים מרגיש לי חסר. אני עוברת בעיניים שוב על כל הכיתה, מנסה להבין מה לא בסדר. עדיין לי זה לא מסתדר, כולם ענו "כן", אז מי פה חסר?

לפתע דלת הכיתה נפתחה בהינף יד, ויוסי הקטן מגיח בריצה. אני מחזירה אותו לאחור לכיוון הדלת, ניגשת אליו ושואלת: "היכן היית?" והוא עונה לי "בהפסקה". ואני בתגובה עונה: "אבל ההפסקה נגמרה לפני עשר דקות". יוסי הקטן עונה: "נכון, איחרתי כי החלקתי על בננה". אני משיבה לו: "יוסי, זה לא זמן לבדיחות, זה מאוד מסוכן מה שעשית ושזה לא יחזור בשנית".

יוסי ניסה להתקדם לעבר הכיסא שלו.

עצרתי אותו שוב ושאלתי: "רגע, יוסי... אם אתה החלקת על בננה ואיחרת לשיעור, מי היה פה כשהקראתי שמות?"

יוסי הקטן ענה לי בעיניים מושפלות: "השאלתי למשה את הספינר שלי למשך שעה ובתמורה ביקשתי ממנו לשקר בשבילי ולענות 'כן' בקריאת השמות". באותה נשימה של כעס נשמתי אנחת רווחה, החלטתי שברגע זה אני מורידה בפני יוסי את הכובע. על כך שלמרות שגרם למישהו אחר לשקר בשבילו, סוף כל סוף הוא אמר את האמת.

אז הכובע שלי כבר נשאר אצל יוסי. תחושת סיפוק מילאה אותי, הבנתי שהשעות הפרטניות שהעברתי איתו בנושא מידת האמת לא היו לחינם, ושיש שכר לפעולתי.

באותו רגע שום כובע כבר לא שיחק תפקיד, רק התחושה שבלב שנשארה בי.
הבנתי ברגע זה שהכובע הזה הוא בכלל לא שלי, והוא כבר לא בשבילי. הכובע הוא
רק אמצעי להגיע למטרה, המטרה היא מה שיש לבן אדם שמתחת לכובע - הלב
שלו שנפתח ופותח את הלב של השאר.

המורה שחוזרת בתשובה

אביחי פלח | המכללה האקדמית בית ברל

הייתה ליחידה בעיה עם "הגדרות זמנים", כך בעבר וכך גם בהווה. היא נכנסה למתחם בדרך צדדית, נמנעת ממפגש עם וסרמן. גם הוא התעכב בבוקר ההוא, וטוב שכך. וסרמן זה, גופו גוף ענקים, בתוספת קול מנפץ זכוכיות - שווה אימתם של כל מורה ותלמיד. המזכירה הצעירה שלו, שעמדה חשופה בקו האש הראשון, חטפה את מרבית המטחים, כאילו גם אותה שלחו הוריה להתחנך במוסד כתלמידה מן המניין.

יחידה פרצה לכיתה בלי לבזבז רגע נוסף. הכנת מערך השיעור נמשכה אמש עד לאחר חצות, והחומר הנוזלי טרם הספיק להתקשר לכדי היגיון מוצק. למעט שתי תלמידות מתמהמהות צאת שהביטו במורה בתימהון, כאילו ציפו שלעולם לא תופיע עוד, עמדה הכיתה בריקנותה. מגרש הכדורגל נמלא הורמונים משתוללים שהתחרו על עליונותם בשעה החופשית, ועכשיו, נסי לפתות את כולם חזרה לכיתה. מורים לערבית שייכים לזן פרהיסטורי של יצורים נכחדים שזמן העבר הממושך קרוי על שמם. יחידה, יצורה פרהיסטורית שכבר עמדה בפני הכחדה, שינתה מטבעה הקדמוני, ביצעה התאמה ושימשה בשנתיים האחרונות מורה לאנגלית רצוצה, או מורה רצוצה לאנגלית, כך נקבע. ההתאמה לא הושלמה ויחידה נתקעה אי שם באמצע, זרה לשפה. לא אחת נאלצה להודות בפני תלמידיה שאינה בקיאה בנלמד, ועמדה נכלמת מול כיתה הדורשת הסבר. היא נהגה להבטיח להם שתבדוק בספרים ותחזור עם תשובה, וכך דבק בה הכינוי "המורה שחוזרת בתשובה". בשלב מסוים אמרה נואש והפנתה את התלמידים לספרים, שיבדקו בעצמם. החלטת משרד החינוך להוציא את מקצוע הערבית ממקצועות הליבה שמטה את הקרקע מתחת לרגליה. ראש הפירמידה, בעצה אחת עם בכירי המשרד, החליטה ששפת האויב אינה הכרחית לעם הספר. זוהי שפה שמייצגת שפיכות דמים, שפה שבבסיסה לא עומדת הידברות, אז מוטב שנקיף עצמנו בחומות בצורות ונתרכז בשפות רומיות. בין חיסול ממוקד לכוונות מקלטים - בואו נרגיש קצת אירופה. לתלמידים האדישים ניתנה האפשרות לבחור בלימודי השפה הצרפתית, כאילו הריוויירה היא שאורבת מחוץ לחלון הכיתה ולא הים התיכון מצידו הסוער, ועיר האורות היא

היא ששולחת את אורותיה המנצנצים מדי ערב ולא בתייהם הסמוכים של בני חם. אבל הפוליטיקה לא שינתה דבר לכיתה י' בשמש. המורה ניסתה לחלץ את הכדור מרגלי התלמידים ולזרז אותם הלאה משם, אבל הכדור סירב להיעצר לקול צחוקם של הנוכחים: "את יודעת, המורה יחידה, יש לו מין צורה עגלגלה כזו", הסבירה לה אחת הבנות, "שאם היו רוצים שיעצור בקלות היו חושבים יותר בכיוון של כדור מרובע". המורה יחידה הוזמנה להצטרף לספסל המעודדות. השחקנים, בוחנים את גבולות טוב ליבה של המורה, נשבעו שלאחר הבקעת שער הניצחון יובלו אחריה לכיתה ותוכל לעשות במם כרצונה. יחידה הייתה מוכרחה להודות שיש צדק בדבריהם. המציאות במזרח התיכון לימדה שהכרעה יכולה להתרחש רק עם הכרזתו של צד אחד למנצח ושני למפסיד. היא ירבה והמתניה, עקבה אחר מהלכו של הכדור וניסתה לשכנע אותו בעיניה, אולי אפילו שחררה צעקה פה ושם, כשהחלוץ עמד לבדו מול שער היריב ופספס - איך הוא הצליח לפספס? דביל כזה, כדאי שיישאר קצת זמן לעבוד על הפרזנט פרזמפשינוז.

בסך הכול הייתה אווירת שיעור טובה במגרש הכדורגל, אפילו החלו נרקמים יחסי אמון בין מורה לתלמידים מתחת לפני השטח, עד שווסרמן החנה את רכבו בחניה הנושאת את שמו וקפץ לבקר במגרש. הוא החליט לטפל קודם בתלמידים, קרא בקול, ונדמה שהכדור איבד מרצונו העצמי להתגלגל - ונעצר. החיילים הסתדרו בשורה, עצרו את נשימתם, ובהינתן הפקודה פרצו בריצת מנוסה שלא הייתה מביישת כדורגלן מקצועי. הדתיים שבהם, מחמת הבלבול, שכחו את הכיפות ואת הציציות מאחור, והמגרש שמם בן רגע.

המנהל והמורה נותרו ליד קו השער למעין שיחת הבהרה שבה רק צד אחד מבהיר את עמדתו. יחידה נתבקשה לעבוד על הזמנים ונחפזה נכלמת בעקבות התלמידים לכיתה. את הנותר משיעור האנגלית בילו התלמידים בחלומות על שער הניצחון, עובדים על הזמנים המורכבים עם המורה שחוזרת בתשובה. על יחידה עברה יתרת השיעור בהרהורים על החופש הגדול, על חופשה באחד מאיי יוון הקיקלאדיים לצד בתה ובעלה, חופשה שתשיב את האחיזה בחייה. אין הדעת סובלת הווה ממושך שכזה לאורך זמן.

קלמר סגור קלמר פתוח

משה גרוסמן | מכללת יעקב הרצוג

הד תקתוקו של העט שלי פילח את הדממה בכיתה הריקה. אחזתי בו וזרקתי לתוך הקלמר, כמו שאר כלי הכתיבה שאספתי מהשולחן, ועמדתי. אולי גם מחשבותיי יתאספו להן ויסתדרו באיזה סדר מרענן. זהו. סוף יום, סוף שנה. תם ונשלם הכול. האצבע ששלחתי אל המתג מיהרה לבצע מלאכתה וחושך השתרר בחלל. דווקא מתאימה הקדרות לכיתה הזו.

הכיסאות פזורים באי סדר, דפי נייר תקועים מעל, מתחת ובין השולחנות, והאוויר מלא במילים חסרות כוונה. כיתה אופפת סוד, אפלה. "אני יוצא אל האור", לחשתי בקול. יצאתי מהכיתה וסגרתי את הדלת אחריי.

תמונות המחזור התלויות במסדרון הזכירו לי את פסיעותיי הראשונות בין כותלי בית הספר הזה. מוסד ליברלי שכמותו. סברתי שכאן ודאי אתקבל בשמחה. החיוכים בתמונות אינם מבוימים, הסברתי לעצמי, פה יש אנשים כנים.

"לא בטוח שלהיות גלוי עם התלמידים בנושא הזה יהיה הדבר הנכון". המורה המנחה שרבוטה על דף מחברת ובררה את מילותיה. "זה גיל מאוד מבלבל. אחרי הכול הם נערים מתבגרים, אתה יודע, מה הם מבינים בעולם הזה?"

כן, אני יודע. הרי גם אני הייתי נער מתבגר שלא מבין בעולם הזה. וכמה סבל נשמתי פנימה כי איש לא היה גלוי איתי בזה. לא המחנך ולא המנהל ולא שום מורה אחר. וכמה שריטות לא היו הופכות לצלקות, ואולי כלל לא היו אם איזה סייע או מתמחה בהוראה היה מדבר על זה בגלוי. אבל את המנחה ואת מבינה בנערים מתבגרים יותר ממני. אז שתקתי. אהיה המורה הכי סודי בבית הספר, מחנך צעיר ורב מסתורין.

"אני שמחה שאתה מבין", סיכמה המורה, קימטה את הדף מרובה השרבוטים והסמיילים - וזרקה אותו לפח.

עם צאתי משערי חצר בית הספר חלפו על פניי במהירות שני תלמידים. הראשון צחק ונס, השני צעק וכעס "אני אפרק אותך יא הומו!" הבטתי בשניהם נעלמים אל תוך המסדרון החשוך, ובחיוך מריר התיישבתי על "ספסל המורים" שבחצר. בכל הפסקה נמצא פה מורה, משגיח. ותלמידים משגיחים עליו. שואלים שאלות.

חוקרים. אותי לא שאלו שאלות על חיי שמחוץ לבית הספר, ואם שאלו הדפתי אותן. ציטוטים משיחות שהיו לי עם אהבת חיי - נגנזו. יש לי אהבה, אבל אסור שידעו עליה. זה יכול לבלבל את הנערים.

באחד משיעורי החינוך כתבתי על הלוח - שוויון הזדמנויות. כזה שמעניק הזדמנות שווה לכל אדם, בלי הבדלי דת, גזע, מין או נטייה מינית. כן, נטייה מינית. "אבל למה הם רוצים להתחתן כאן, זו מדינה יהודית", קרא אחד התלמידים. "נכון, זה אסור מהתורה", הצטרף אחר. "זה לא מדויק", טענתי, "אבל נניח זאת בצד. האם נישואים גאים מאיימים על זהותה היהודית של המדינה?" היה רגע של שקט ואחריו תלמיד התפרץ: "אין להם במה להיות גאים".

"זה לא קשור למה ששאלתי", הגבתי.

"אז מה, יש גם חופש ביטוי, לא?" הוא התחיל לצחוק. שאר הכיתה הביטה בי, בוחנת את צעדיי.

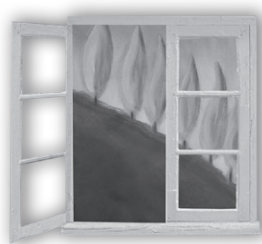
"בית ספר זה לא דמוקרטיה", עניתי בתקיפות.

אחרי הצלצול נכנסתי לחדר מורים והתיישבתי ליד שתי מורות שסיפרו זו לזו על בני זוגן. נאנחתי ולחשתי לעצמי: "בית ספר זה לא דמוקרטיה".

הגעתי הביתה. היום האחרון ללימודים בא אל קיצו. רוקנתי את דפי הקלסר אל האשפה, ניערתי את התיק מפירורי אוכל ומחידודי עיפרון שנצברו בו במהלך השנה, ולבסוף רוקנתי את תכולת הקלמר אל מגירת כלי הכתיבה, ואת הקלמר זרקתי בפינת החדר. תחושה מעיקה העיבה עליי. עברתי מחדר לחדר ולא נרגעתי. הסטתי את וילונות הסלון ופתחתי את החלון. רוח טובה נשבה פנימה. השמש האירה ברכות. עצמתי עיניים ונשמתי אוויר אל הריאות. שמעתי את דלת הבית נפתחת וידעתי שאהובי חזר גם הוא מיום עבודה. שמעתי גרירת רגליים, שקט, חבטת התיק ברצפה ושוב שקט ושוב גרירת רגליים. אחרי רגע חשתי בו אווז בן מגיש לי דף מחברת מקומט: "מצאתי את זה בקלמר שלך שזרוק על הרצפה". פקחתי את עיניי, אחזתי בנייר וקראתי: "לא סיפרת לנו שאתה הומו ושיש לך בן זוג ושאתם רוצים להביא ילדים לעולם ולבנות משפחה. אולי כי החלטת לא לספר, אולי כי אסרו עליך. בכל זאת רציתי להגיד תודה. נתת לי תקווה".

לשחות נגד הזרם...

נעימה אלבידי | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי באר שבע

לפני ארבעים שנה חיה בעיירה בדואית בדרום הארץ נערה בדואית מוסלמית ממשפחה מסורתית. היא חיה חיים פשוטים, ובילתה תמיד בחיק משפחתה והחמולה. בהגיעה לגיל 16, כשהגיעה זמנה להינשא, הסכים אביה לבקשה לשאת אותה. החתן המיועד היה גבר נאה, כבן 41. הבחורה נפגשה פעם אחת עם הגבר, הוא נראה לה די נחמד והיא התאהבה בו. היא אמרה לאביה שהיא

מסכימה לשידוך. בתוך זמן קצר נערכה החתונה, אך רק לאחר נישואיה גילתה שהוא כבר נשוי, ולא רק זאת, אלא נשוי לשתי נשים נוספות והיא תהיה אישתו השלישית (דבר שמקובל בתרבות הבדואית המסורתית).

נולדו להם חמישה ילדים, והמצב הכלכלי בבית היה די קשה. לנערה לא הייתה אזרחות מוכרת בארץ והיא נאלצה להיות תלויה בבעלה מבחינה כלכלית. כל השנים היא גם עבדה קשה, בין השאר בעבודות ניקיון, כדי לכלכל את ביתה ומשפחתה. אך היא עודדה את ילדיה לרכוש השכלה.

אני, אחת מילדיה, הבת האמצעית במשפחה, הייתי ילדה מופנמת והתקשיתי מאוד בלימודים. אך למרות הקושי ולמרות שלא זכיתי להבנה רבה מצד מוריית התחזקתי מהדרך שבה אימי מנסה לפרנס אותנו ולדאוג שנרכוש השכלה ושיהיו לנו חיים טובים. ואכן, אני וכל אחיי הצלחנו מבחינה השכלתית וכלכלית בארץ ומחוצה לה.

בזכות אימי, והחוזק הפנימי שהעניקה לי, האמנתי ביכולתי להצליח והייתה לי מוטיבציה רבה להראות לכולם, ובמיוחד לאלו שחשבו שלא יצא ממני כלום, שאני יכולה להצליח בכל תחום, וכי כל אדם יכול להצליח אם יש בו כוח רצון ומוטיבציה; גם אם אין לו אפשרות לרכוש השכלה גבוהה או שמצבו הכלכלי-חברתי אינו מבוסס, משום שכל בני האדם שווים.

מקרה מיוחד שזכור לי מילדותי והגביר את המוטיבציה שלי להצלחה אירע בכיתה ה'. המורה איים עליי שבשל ציוניי הנמוכים יעביר אותי לכיתה אחרת, שבה תלמידים חלשים. הייתה לי תחושה שהוא לא מתאמץ להבין מאיפה הקושי שלי נובע, והרגשתי צורך להוכיח לו ולכל שאר האנשים שפקקו בי וביכולתי

שאני יכולה להצליח. לאחר מכן התחלתי להשקיע יותר בלימודים, ומאז בכל שנה הייתי תלמידה מצטיינת.

בשל המצב הכלכלי הקשה, לצד לימודי עזרתי בפרנסת המשפחה בעבודות שונות (כמו אימי), כדי שאוכל לממן את הציוד ואת ספרי הלימוד הדרושים. לאחר סיום התיכון לא ידעתי מה לעשות: אם להמשיך ללמוד או לעבוד, והיכן. גם לא ידעתי מי יוכל לעזור לי ולתמוך בי בהמשך דרכי, משום שבבית ובחברה לא עודדו אותי הרבה (פרט לאימי ולאחי) להמשיך ללמוד ולהתקדם בחיים. עם זאת, רוחה של אימי והאמונה שלה חיזקו אותי ללכת בדרכי ולהמשיך ללמוד בכיוון שבחרתי. פניתי למרכז הקהילתי ביישוב מגוריי והצעתי את עצמי לכל משרה שתתפנה שם או במועצה המקומית. לצערי קיבלתי תשובות שליליות. אי לכך ניסיתי שוב את מזלי והצעתי את עצמי כעובדת ללא שכר. נעניתי בחיוב ובתוך זמן קצר התחלתי לעבוד שם בתפקיד פקידותי. נהניתי מהעבודה וצברתי במהלך התקופה קשרים עם אנשים חשובים במערכת.

באותה שנה גם הגעתי לגיל 18, שבו בחברה שלנו מתגייסים לצבא או לשירות לאומי-אזרחי. שמעתי ממנהלת המתנ"ס על עמותה שמחפשת מועמדים לשירות לאומי מקרב בני העדה הבדואית במקום מגוריי, אך אנשיה מהססים להיכנס ליישוב ולחפש מועמדים משום שאינם יודעים איך המעשה יתקבל. החלטתי להיענות להצעה ולקדם את נושא הגיוס לשירות לאומי בקרב צעירים בני גילי ביישוב שאני חיה בו. הכנסתי את המודעות לגיוס של נערים ונערות בגיל הרלוונטי, ואם בתחילת הדרך היו לי תשעה מועמדים להתנדבות (כולל אותי), כעבור שנה הצלחתי להעלות את מספר המועמדים לשישים. כיום המצב הוא שהביקוש גדול, ואין מספיק תקנים.

אני יכולה להגיד כי הגיוס לשירות הלאומי תרם לי אישית ותורם לנוער לרכוש השכלה גבוהה (ובעיקר לבנות, נושא שהיה חסום קודם בשל הרקע המנטלי של החברה הבדואית המסורתית. בחברה הבדואית המוסלמית המסורתית לא מעודדים בנות לרכוש השכלה גבוהה, ובעבר אפילו לא לסיים השכלה תיכונית).

כעבור שנתיים של התנדבות בשירות הלאומי הצלחתי לגייס כסף באמצעות עבודה כדי להתקבל ללימודים במוסד להשכלה גבוהה. התקבלתי ללימודים לתואר ראשון במכללה באזור מגוריי וסיימתי בהצטיינות. במהלך לימודי גם עבדתי וסייעתי להוריי כלכלית. כתוצאה מכך הוריי היו גאים בי לראשונה, וקיבלתי מהם עידוד וגיבוי להמשיך להתפתח במישור ההשכלתי והאישי.

בכפר שגרתו בו זכיתי להערכה ולתמיכה, אך עם זאת רכשתי גם מתנגדים, אולי בגלל היותי אישה רווקה, משכילה ועצמאית (דבר שפחות מקובל בחברתי). לצד השאלות האלו עלתה בראשי המחשבה על לימודי המשך. לא ממש ידעתי לאיזה כיוון לפנות וביררתי במוסדות לימוד שונים על קורסים שונים. רציתי ללכת לכיוון

של תואר שני בתחום ההוראה, אך רוב מוסדות הלימוד ביקשו לפחות שנתיים ניסיון הוראה, ולי כאמור לא היה ניסיון. לבסוף, כשויתרתי על הרעיון של לימודי תואר שני ובחתי בכיוון של הוראה במכללת קיי ראיתי מודעה שבישרה על פתיחת לימודים לתואר שני והוראה, דבר שדרבן אותי מיד להירשם למסלול זה. בתחילת שנת הלימודים במכללה חשתי חוסר ביטחון אישי בשל המצב הביטחוני ששרר באותה תקופה (סמוך לתחילת שנת הלימודים היה פיגוע בבאר שבע, שעורר פחד ברחוב והפך את כל האוכלוסייה הערבית לחשודה). לפתע השתנה אופן הראייה שלי את עצמי. לראשונה הפכתי לחשודה, בשל הלוש המסורתי שלי. חששתי כיצד אתקבל בכיתה. במשך הזמן הפחד הלך ודעך והקורס עורר בי עניין, וכך גם המפגש עם אנשים מתרבויות שונות. זו אחת הסיבות המרכזיות שבחתי בתחום זה.

חיפשתי תשובות באשר לאופן שבו המורה צריך לנהוג בכיתה, מה היחס התקין שבין מורה לתלמיד ומהו תפקידו של המורה בחיי התלמיד? עד כמה הוא אמור להיות מעורב? זו למעשה השאלה המרכזית שרציתי להעלות לדיון בכיתה: כיצד התלמידים תופסים את מקום המורה ואת תפקידו בחיי התלמיד?

בשנה הראשונה שלאחר סיום התואר הראשון התחלתי לעבוד בתיכון כמורה במשרה מלאה. בחרתי במקצוע זה משום שהוא מקובל בחברתי, וגם משום שלא רציתי להתרחק מסביבת מגוריי וממשפחתי. היה בי רצון לשנות את המערכת כדי לשפר את היחס בין הצוות הפדגוגי לתלמידים ולעודד את התלמידים (ובעיקר את הבנות) לרכוש השכלה ולהתפתח. בית ספר שבו התחלתי את דרכי היה אותו בית ספר תיכון שבו למדתי אני, עם אותו צוות הוראה ותנאים דומים.

בשנה זו ליווה אותי פחד גדול בכל יום שנכנסתי לבית הספר. חשתי יראת כבוד בגלל היחס שקיבלתי מהמורים במהלך לימודיי שם, עד כי במשך שנה חששתי להיכנס לחדר מורים מתוך כבוד למורים וחוסר ביטחון. חוסר הביטחון נבע גם מכך שלא היה לי די ניסיון מקצועי ומחשש מהאופן שבו החברה תופסת אותי. עם זאת, התחברתי לתלמידיי וישבתי איתם בהפסקות והם, מצידם, פנו אליי בנוגע לבעיותיהם. דבר זה לא התקבל בעין יפה על ידי מנהל בית הספר, שייחס חשיבות לשמירת מרחק בין הצוות הפדגוגי לתלמידים. מלבד התנהגות זו של המנהל, עלו בראשי במהלך אותה שנה שאלות נוספות באשר לדרך שבה יש לחנך וללמד תלמידים ולתפקיד המורה בחיי התלמיד.

כעת אני במהלך לימודים לתואר בחינוך ובתהליך של סגירת מעגל. אני מנסה להראות לצוות המורים במוסדות הלימוד בחברה שאני חיה בה כיצד על המורה להתייחס לתלמידיו וכן לעודד צעירים - ובעיקר צעירות שהן בגיל שבו אימא שלי הפסיקה ללמוד, נישאה והקימה משפחה - להמשיך ללמוד ולהתפתח לצד מילוי התפקידים של האישה הבדואית המסורתית.

סיפור אישי

חלאילה מייסם | מכללת סכנין, מכללה אקדמית להכשרת עובדי הוראה

הלשון תתקשה לתאר את ההתרגשות הגדולה שפוקדת אותי כשאני מבחינה בברק עיניו של ילד אשר היה רגיל לאורך כל הדרך לשבת בפניה, להתרחק מהתלמידים האחרים, להתבודד, ופתאום הוא שובר את הגבולות ומרגיש כמו מנהיג אמיתי. כל זה קורה אחרי שהוא נהג לשבת לבד בפירת הכיתה בלי להוציא הגה מפיו. הגיבור שלי היום שלי סירב לדבר עד אתמול.

לא אשכח את הרגע שבו נכנסתי לכיתה ועשיתי היכרות עם הילדים. כשהגיע תורו קלטתי שהתלמידים מגחכים. לא הבנתי מה גורם לכך. רק כאשר שמעתי את הגמגום של הילד נגמר האירוע, בערבוביה של צחוקים מצד התלמידים וצלצולו של הפעמון בסוף השיעור. כאב לי לראות את פניו של הילד מאדימים ואת הזיעה ניגרת ממנו. ניגשתי אליו ואמרתי לו: "היה לי הכבוד לפגוש אותך". ליטפתי את ראשו בעדינות ושאלתי אותו אם הוא רוצה לצאת בהפסקה לחצר. הוא הרכין את ראשו כאילו הוא אינו מעוניין לדבר. הבנתי שהוא מתוסכל ואינו חש בטוח לדבר. הוא חושב שהוא נחות מעמיתיו. ואז אמרתי לו: "אני הולכת עכשיו, אבל אני אחזור לראות אותך מחר בשיעור שלנו. אני מאוד נרגשת ללמד ילד יפה ומנומס כמוך". יצאתי מהכיתה כשאני חושבת על מצבו של הילד ואיך אוכל להפוך אותו למשהו אחר. הפעמון צלצל כדי להוציא אותי ממחשבותיי ולהזכיר לי שיש לי התחייבויות כלפי בית הספר.

למוחרת נכנסתי לכיתה של הגיבור שלי. החלה חוויה מעניינת כשהעניינים שלי עוקבות אחריו. ניסיתי לשתף אותו ולשאול אותו כמה שאלות מהחומר שאני מלמדת בכיתה, אבל הוא לא רצה לענות. שמת לי לב שהוא כותב בסתר משהו במחברת המונחת על השולחן שלו. הייתי סקרנית לדעת מה הוא כותב. ביקשתי מהתלמידים להעתיק למחברות שלהם את מה שכתבתי על הלוח כדי לנצל את ההזדמנות ולעבור ביניהם ולהעניף מבט על מה שהוא כותב במחברת שלו. כשראיתי את מה שהוא כותב נדהמתי ממש. הוא ענה תשובות נכונות לכל השאלות שלי, למרות שהוא לא השיב על השאלות בפני הכיתה. שאלתי אותו מדוע הוא לא השתתף. הוא ניסה להסתיר את התשובות שכתב. הבנתי שהוא לא

רוצה להביך את עצמו שוב. הוא לא רוצה שהתלמידים יתחילו לצחוק על הגמגום שלו. סיימתי את הסיבוב שלי בכיתה והמשכתי בשיעור.

חשבתי על תוכנית להוציא אותו ממצב זה. פניתי למורה לחינוך חברתי, והיא הסבירה לי שהוא התחיל לגמגם אחרי תאונת דרכים שהיה מעורב בה לפני שנתיים. הרופא אמר לאבא שלו שזו תופעה זמנית ושהיא תעבור אחרי תקופה קצרה. הודיתי לה והלכתי לכיתה שלי כשאני חושבת על הילד. אם מצבו ימשך הוא יאבד את הביטחון העצמי בצורה טוטלית, והמילים אחר כך לא יועילו.

התחלתי בתוכנית שלי לשינוי מצבו. ביקשתי ממנו לשבת בשולחן הקדמי. ישר לפניי. קיוויתי להחזיר לו את הביטחון העצמי שלו באמצעות היחס המיוחד שאעניק לו. במיוחד אחרי שראיתי במו עיניי שהוא יודע את החומר וכותב תשובות נכונות. הוא ילד חכם. בדרך כלל ילדים חכמים הם ילדים רגישים יותר.

חשבתי על רעיון חדש שיכול לגרום לשינוי במצבו. הצגתי בפניו משפט קשה וביקשתי ממנו שילמד אותו בעל פה, בתנאי שלא יראה אותו לאיש מבני משפחתו ולשום ילד מהכיתה. במהלך ההפסקה, כשהילדים האחרים היו בחצר, התאמנו יחד על המשפט. בדרך כלל הוא לא יוצא לחצר ונשאר בכיתה. אני נשארת איתו כדי לעזור לו ללמוד את המשפט בצורה נכונה.

הילדים בכיתה שלי רגילים שאני מטילה עליהם משימה מיוחדת לסוף השבוע. באותו סוף שבוע האתגר היה לחזור על משפט מסוים, אותו משפט שהגיבור למד בעל פה לפני כמה ימים. אמרתי את המשפט וביקשתי מהם לחזור עליו. אף אחד לא הצליח. אמרתי שוב, ושוב אף אחד לא הצליח. ואז אמרתי שרק תלמיד חכם במיוחד יהיה מסוגל לחזור אחריי על אותו משפט, ורק אחרי שיבין את משמעותו האמיתית.

כל התלמידים המובילים בכיתה ניסו ולא הצליחו. הגיבור שלי הרים את ידו, אבל הוריד אותה שוב. הוא לא הרגיש בטוח לעשות זאת, במיוחד אחרי שהתלמידים המובילים כבר נכשלו במשימה.

בסוף פניתי אליו וביקשתי ממנו לחזור על המשפט בלי לקום ממקומו. הוא אמר את המשפט בצורה נכונה. מחאתי לו כפיים. הייתי היחידה שעשתה זאת. התלמידים האחרים לא מחאו לו כפיים מרוב תדהמה. הם לא האמינו שהוא הצליח במשימה הקשה. הם גם לא שמעו אותו טוב, משום שהוא דיבר בקול נמוך ומבוש. אז ביקשתי ממנו שיעמוד על רגליו ויאמר את המשפט בקול רם. הוא אמר את המשפט אחרי שאמרתי לו שהוא התלמיד הכי חכם בכיתה. אמר אותו בקול רם הפעם. התלמידים בכיתה מחאו לו כפיים.

ביקשתי ממנו שיבוא ללוח ויעמוד בפני כל התלמידים ויאמר את המשפט שוב. הוא עשה זאת בהצלחה. נתתי לו מחמאות ורציתי להעביר לו את המסר הברור:

גם החברים שלך מגמגמים כשהם לא מבינים את החומר. אתה לא שונה משאר החברים שלך בכיתה.

הפעמון צלצל. הילדים הקיפו אותו ורצו לצאת יחד איתו לחצר. הוא עמד באמצע החבורה כאילו הוא המנהיג שלה. התייחסו אליו כאילו היה שחקן אשר בזכותו זכו בגביע. ראיתי איך התלמידים קוראים לילדים מכיתות אחרות כדי שיבואו לראות את הכישרון המופלא, שמצליח לומר משפט מאוד מסובך בקלות כשכל האחרים מתקשים ומגמגמים.

הוא התחיל לרכוש חברים חדשים רבים, אחרי שאף אחד לא התייחס אליו. אני לא יכולה לשכוח את הברק בעיניו כשהסתכל עליי כאילו הוא אומר לי: "תודה, המורה". חייו של הגיבור שלי התהפכו ממש. הפכו לחיים חברתיים ססגוניים. כבר יש לו חברים חדשים שאוהבים את הידע הרב שיש לו. הם שכחו שהוא התלמיד המגמגם. הוא הפך לילד אהוד ואהוב אחרי אותו אירוע. הצחוק המלגלג שלהם התחלף באהבה של ממש.

זה היה סיפורי על גיבורי הקטן. אני מאמינה שמהר מאוד הוא יהפוך לאחד הבחורים המובילים בקהילה שלו. אני מודה לו שהוא לימד אותי שמקצוע ההוראה הוא לא עוד עבודה אלא שליחות ותשוקה.

القصة الشخصية

ان روعه البيان وسحر الكلام ليعجزا عن التعبير بما طوقته
الاقلام اكثر من مرة وما انا الا قطرة في بحر احاول ان
استعير بلاغة القول وسحرا لإداء بروعه البيان لأعبر عما
يخالج صدري وتنطق به مشاعري حين ارى لمعة عين
لطفل اعتاد الجلوس هادئا يكسر اليوم قيود الكتمان لينطلق
فرحا يشعر وكأنه قائد بعد ان كان يقبع منفردا في زاوية
الصف وحيدا لا ينطق ببنت شفة . بطلي اليوم كان رافضا

للكلام البارحة فلا انسى لحظة دخولي للصف والتعرف على الاولاد وعندما وصل الدور
اليه انتهت بأن هنالك ضحكات خافته في انفس الطلاب لم افهم سببها الا عندما سمعت
صوتا يتكلم ولكن بتلعثم لينتهي هذا الموقف بمزج ضحكات الطلاب مع صوت جرس
انتهاء الحصة وبداية الفسحة . فالمني ذلك ، وأوجعني منظر الطفل البريء الذي احمر
وجهه ، وأخذ العرق يتصبب منه فاقتربت منه وقلت له تشرفت بمعرفتك كثيرا ومسحت
على راسه بلطف وسالته ان كان يرغب بالخروج للفسحة لكنه هز راسه رافضا واطأ
راسه لا يرغب بالكلام ومن تصرفاته فهمت بأنه محبط لا يمتلك ثقة للكلام حتى هانت
عليه نفسه فهو يراها اقل من جميع زملائه فلم ارغب ان يشعر بالنفور مني من اول لقاء
لنا فتبسمت له وقلت انا الان ذاهبة لكن سأعود لأراك غدا في حصتنا وانا متشوقة جدا
لتعليم طفل جميل ومهذب مثلك . والتفتت لأراه يرفع راسه ينظر بطرف عينه ويهرب
بهما بعيدا عني . خرجت وانا افكر في حالته وكيف لي ان اقلبها راسا على عقب ، رن
الجرس ليخرجني من تفكيري ويذكرني بالتزاماتي المدرسية.

في اليوم التالي دخلت صف بطلي وبدأ الدرس بتجربة شائقة وعينايا لا تفارقان وجهه
المحمر حاولت اشراكه كثيرا وسؤاله لكنه لا يرغب بالإجابة ابدا لكن لفتت انتباهي أشياء
يكتبها بسريرة فانتابني الفضول لمعرفة فطلبت من الطلاب كتابة ما كتب على اللوح من
شرح لأخذ فرصة التجوال بين الطلاب علني اعرف ما كتبه بطلي وصلت اليه نظرت
للورقة فاصابني الجمود لقد كتب اجابات كل الاسئلة التي كنت اطرحها حتى تلك التي لم
يرد الاجابة عنها فقلت بلهفة لما لم ترفع اصبعك وتجييب فمسك ورقة الاجابات وحاول
تخبئتها ففهمت بأنه لا يريد تكرار موقف الضحك عليه بسبب تلعثمه بالكلام فأكملت
جولتي بين الطلاب ورن الجرس معلنا انتهاء الحصة وابتداء الفسحة.

ففكرت بخطة لتغيير وضع الطالب ولكن اولا علي معرفة قصته حتى استطيع مساعدته فتوجهت الي معلمة التربية الاجتماعية وسألته عنها فقالت بأنه كان طالب جيد قبل سنتين ولكن مشكلته الوحيدة كانت بعد تعرضه لحادث سيارة بسيط على اثره اكتسب تلغمه من الخوف ويقول اباه ان الطبيب اخبره بأنه امر مؤقت ويزول مع الوقت وها هو اليوم كما ترينه. شكرتها وتوجهت لصفي وفي وعقلي تسيطر عليه حالة هذا الطفل الذي اذا بقي على هذه الحال سيفقد ثقته بنفسه وما فائدة الكلام بعدها.

وبدأت معه خطتي ، بأن غيرت مكان جلوسه ، وأجلسته أمامي في الصف الأول ، وقررت أن أعطي هذا التلميذ تميزاً نادراً ، ليتحدى به الجميع ، على امل ان تعود له ثقته بنفسه ، ويشعر بقيمته وإنسانيته ومكانته بين زملائه ، خاصة بعد أن عرفت قوة ذكائه وانا على يقين بأن كل ذكي حساس، مرهف المشاعر.

في احد الايام لاحت على ذهني فكرة قد تكون الفاصلة في حياة بطلي كتبت له جملة صعبة النطق ، وأهمته معاني كلماتها ، حتى يتخيلها فيسهل عليه حفظها.

كنا نرددنا ونحن صغار، كتبتها على ورقة صغيرة ، ووضعت عليها الحركات ، وقلت له: أحفظ هذه الجملة غيباً وبسرعة ، ولا يطلع عليها أحد من أسرتك ، ولا من زملائك ، وراجعتها معه خلسة عن أعين التلاميذ حين خرجوا إلى الاستراحة، إذ لم تكن للفرصة دور مهم في حياته ، لأنه ليس له صاحب ولا رفيق ، وكنت قد عودت تلاميذي على أن نقوم بتجربة تلخص موضوعنا في نهاية كل اسبوع شريطة أن يؤديوا كل ما أكلفهم به من حفظ وواجبات ، وإذا تعثر بعضهم أو أحدهم في الحفظ أو الواجب منعت عنهم التجربة ، لياسعدوا زميلهم المتعثر في حفظه ، أو واجبه ، ويعاتبوه لأنه ضيع عليهم التجربة. بعدها التزم الجميع بواجباتي لهم؛ حفاظاً على رضائي، وتشوقاً إلى استمرار التجارب .

جاءت نهاية الاسبوع المنشود وحن موعد تجاربنا الاسبوعية والجميع متشوق للعمل والمشاهدة دخلت الصف فالقيت التحية وقلت تجربتنا اليوم لن تقام الا بشرط واحد ان يقول احدكم جملة دون ان يخطأ وقلت لهم الجملة فتجهم الطلاب وقالوا بصوت واحد مرة اخرى عيديها رجاء فكررتها وقلت: من الذكي الذي يعيدها ؟ فحاول رائد الصف ، والذين يشعرون في أنفسهم بالتميز ، فلم يستطيعوا إعادة حتى ثلاث كلمات منها ، فقلت لهم : هذه لا يستطيع أن يقولها إلا ذكي فهم معناها ، أين الذكي فيكم؟ والذي يريد المشاركة أطلب منه الخروج عند السبورة ومواجهة زملائه ، وأنا أنظر إلى بطلي ، فإذا نظرت إليه يخفض يده ؛ لأنه يخشى الإخفاق ، فتقته بنفسه معدومة ، خاصة أنه رأى فلاناً وفلاناً من الذين يشار إليهم بالبنان يتعثرون ، وأين هو من هؤلاء الذين أخفقوا ؟ وإذا أعرضت عنه ألمح أنه يرفع إصبعه عالياً . وبعد أن عجز الجميع طلبت من بطلي أن يقول الجملة وهو جالس في مكانه ، وذلك لخوفي عليه إذا خرج ونظر إلى التلاميذ أن يصيبه البكم الاختياري ، من شدة خجله وحساسيته ، فقالتها وهو جالس على كرسيه ؛ فصفت له ، وإذا

بي أنا الوحيدة المصفقة ، وكان التلاميذ لم يصدقوا ، لأنه قالها بصوت خافت ، علاوة على أن التلاميذ لم يلقوا له بالأل. طلبت منه إعادتها مرة ثانية ، ولكن أمرته بالوقوف في مكانه ، مع رفع الصوت ، وابتسمت في وجهه ، وقلت له : أنت البطل ، أنت أذكى من في الفصل ، فقام وأعاد الجملة ، ورفع صوته ، فصققت له أنا ومن حوله من التلاميذ.

الآن وثقت من هذا التلميذ العجيب بعد أن حمسته ، وشجعتة ، وظهر لي ذلك في نبرات صوته . فقلت : أخرج أمام السبورة ، وقلها مرة أخرى ، وأخذت أشد همته وشجاعته ، أنت الذكي ، أنت البطل ، فخرج وقالها والجميع منصتون ، ويستمعون في ذهول وهدفي الاول كان أن يفهم ان الذي عنده ليس عند غيره ، وأن التلعثم وتقطيع الكلام الذي كان يصيبه أصاب جميع زملائه في هذا الموقف. لتمتزوج صوت صفقات الطلاب مع صوت جرس الفسحة فأبوا الخروج من الصف إلا وبطلي معهم ، وأخذوا ينادونه باسمه ، وكوّنوا كوكبة تمشي وهو يمشي بينهم كأنه قائد ، أو لاعب كرة يحمل الكأس ، والفريق من حوله ، فخرجت خلفهم، وشاهدت التلاميذ ينادون إخوانهم وأصدقاءهم في الصفوف العليا ، ويجتمعون حول هذا الطالب النجيب وهو يعيد لهم ، وهم يرددون خلفه ، وهو يصحح لهم .وكثر أصدقاء هذا الولد وجلساؤه بعد أن كان نسياً منسياً . ولا انسى تلك العينين اللامعتان التي نظرتا الي وقالتا : شكرا معلمتي.

انقلبت حياة بطلي لتصبح زاهية اللون ووردية الحظ جميلة الاوقات واه من بطلي والكم الهائل من المعلومات التي يعرفها ويشارك الغير فيها ولم يعد احد يذكر بطلي بالشخص المتلعثم بل انقلبت ضحكاتهم الخفية الى صفقات ظاهرة تظهر محبة وبراءة الطلاب لزملائهم.

كانت هذه قصتي مع بطلي الصغير الذي أومن بأنه قريبا سيكون رائد من رواد هذا المجتمع . شكرا بطلي لأنك علمتني افضل درس لي في مهنة التعليم ان التعليم هو شغف وحب وليس مجرد مهنة.

מורה לדורות

מזל עדנה יוסף | המכללה האקדמית לחינוך גבעת ושינגטון

1 בספטמבר 1980; גונדר, אתיופיה

דמדומים.

פוקח עיניים, ניגש לנהר לרחוץ פנים, נוטל את המקל ויוצא אל הצאן.

מקפיד להוליכם בשדות הבור, רחוק מנחלות אחרים. זריחה.

מגיע הביתה, לוקח את תיק הבוד, מעשה ידי אימי, ופונה לכיוון בית הספר. ההליכה ארוכה לאין ערוך.

שיעור.

יושבים בכיתה, ילדים ומבוגרים כרבי עקיבא בשעתו, עד שטיפת המים באבן תחצוב יושבים כאן יחד מקטן ועד גדול.

נעבור שלוש שנים

זומנתי לחדר מנהל בית הספר ושם קיבלתי הצעה מפתיעה - בעקבות הצטיינותי הלימודית והמעשית הוצע לי להצטרף לצוות ההוראה.

כחובב הרפתקאות, נעניתי לאתגר.

בשיעור הראשון נכנסתי לכיתתי החדשה. "הכיתה נראית שונה מאוד מעמדת המורה", הרהרתי.

אני מקווה שאעשה מלאכתי נאמנה.

המסע מתחיל.

1 בספטמבר 2016; אשקלון, ישראל

פוקחת את העיניים, החופשה נגמרה, לא ייאמן שהנה אני כבר מורה. שוטפת פנים ומתלבשת, ולעזור לאימי היקרה מיד ניגשת.

בנסיעה לבית הספר המחשבות רצות: "איך אתמודד? האם אצליח?"

פנים חדשות בכל מקום, שלום מהוסס ועוד אחד, טקס פתיחה וכבר שיעור ראשון, ואסור לשכוח שאין הזדמנות שנייה לרושם ראשוני...

סוף שיעור בכיתה י"א. ניגשת אליי תלמידה שעיניה מושפלות.

"אני שיר", הציגה עצמה בלחשה. "אני יודעת שרק התחילה השנה... אבל אבקש את עזרתך. קשה לי במתמטיקה ואני רוצה להצליח".

נפעמתי מהבגרות ומהרצון הכן להצליח, ונעניתי לבקשתה. עברו הימים, והנה הגיעה הבחינה הראשונה, ובכיתה שקט הס. כל תלמיד רכון מעל דפיו ורק עיניה של שיר נעוצות בתקרה. ניגשתי לשולחנה. שיר הפנתה אליי את מבטה ואט אט נמלאו עיניה דמעות.

"איני יודעת דבר, אני יורדת לשלוש יחידות", אמרה והניחה בידי דף ריק הנושא את שמה, שבלט בבדידותו.

בתום הבחינה חיפשתי אחר שיר ומצאתיה ישובה על ספסל בירכתי בית הספר, רגליה נתונות בחיקה ועל ראשה אוזניות.

"שיר", פניתי אליה ברכות, "אפשר לשוחח איתך?"

שיר הנהנה, והשיחה החלה בשתיקה מביכה. חשתי כי דווקא בין המילים שוררת בינינו הבנה גדולה, וכי ביכולתי לראות לנבכי ליבה. ניתן היה להבחין כי שיר מתלבטת אם להיחשף בפניי, ובאיזו מידה לחשוף את חולשותיה. לבסוף פתחה את פיה ובלחשה פרסה לפניי את סיפור חייה.

"אבי חולה מאוד ואימי עובדת מבוקר עד ליל כדי לדאוג לנו. כך נוצר מצב שאני המבוגר האמיתי בבית. אני קמה בכל בוקר לפני אחיי הקטנים, מארגנת אותם לגן ולבית הספר, ובצוהריים מבשלת ודואגת למקלחות. אני אוהבת את המשפחה שלי ושמחה לעזור. אבל בכל יום אני מתפנה לעסוק בלימודים רק בשעת לילה מאוחרת... ואם לומר את האמת, ברוב הפעמים פשוט נרדמת".

כך המשיכה שיר לספר, וליבי נחמץ בקרבי.

בעודה מדברת עלתה לנגד עיניי ילדה אחרת, המוסרת נפשה בעבור משפחתה ומשתדלת להלך בין הצלחה לעזרה.

שיתפתי את שיר בקשיים שחוויתי כאותה ילדה ויעצתי לה לשתף את המורים ולפתוח את סגור ליבה.

בתום השיחה פניתי למחנכת הכיתה וליועצת, ובהחלטה משותפת ערכנו שיחה עם ההורים. בשיחה סוכם כי נטל עבודות הבית יוקל, וכי השיעורים הפרטניים עימי יוכפלו.

המסע מתחיל.

1 באפריל 1987; גונדר, אתיופיה

הימים חלפו והפכו לשנים, ולאוזניי גונבה שמועה: "ישנה דרך להגיע לארץ ישראל!"

"איני יכול לעמוד מנגד", כך החלטתי, ולאנשי המוסד חברתי. וכך ממורה צעיר הפכתי למברייח גבולות, פעיל למען עליית יהודים לארץ. עזבתי את בית הוריי

וכיוונתי פניי לעבר סודן. פעמים רבות עשיתי את הדרך, הלוך ושוב, ובכל פעם הולכת עימי קבוצה אחרת. בימים הסתתרנו ובלילות רצנו, ורק לעבור את הגבול פיללנו. נאסרתי וכמעט שהוצאתי להורג, רק בנס נמלטתי מציפורני המשטר הסודני. השמועה על סכנת החיים החמורה שהייתי שרוי בה ועל אודות הפרס על ראשי הילכה כנפיים עד לארץ ישראל. בעקבות כך התקבלה ההחלטה שאפסיק להבריא את קבוצות היהודים ואעלה לארץ ישראל בעצמי. ביקשתי להבריא קבוצה אחרונה ונוספת, קבוצה אשר זכורה לי באופן מיוחד.

הקבוצה מנתה כעשרים נפשות, רובם נערים ונערות. בקבוצה זו הכרתי את ירוסלם בת העשר ואת אחיה סלמון בן ה-13. יצאנו מהכפר באישון לילה, מיטלטלנו עימנו, ובלבינו תפילה שנחצה את הגבול בבטחה. חרש צעדנו, חומקים ומסתתרים בין העצים.

כך עברו להם שלושת הימים הראשונים. ביום הרביעי שמתי לב כי פניה של ירוסלם הקטנה אינן כתמול שלשום, וכי צעדיה הואטו. החלטתי לשאת אותה על גבי עד למחנה המעבר. לימים התברר שהצלתי את חייה, וכי מאמץ נוסף מצידה היה פוגע בה אנושות.

1 באפריל 2017; אשקלון, ישראל

החודשים עברו. לשמחתי שיר הפכה לתלמידה מצטיינת, ואני חשבתי לתומי כי הקשיים חלפו.

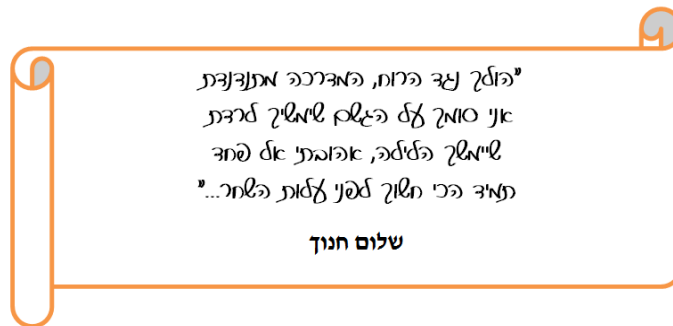
והנה כחודשיים לפני הבגרות שיר נחבלה ברגלה והופנתה לניתוח חירום. מיהרתי לבקרה וגיליתי כי רגלה אינה היחידה שנשברה. בעקבות עיתוי החבלה ומשך ההחלמה שיר גמרה בדעתה כי הבגרות אבודה. נטלתי על עצמי לפעול למענה ביתר שאת. כמפקד בשדה הקרב לא אפקיר פצועים בשטח, ובמידת הצורך אף אשא את שיר על גבי. בעזרת צוות בית הספר הוחלפה כיתתה של שיר לכיתה הקדמית ביותר בבית הספר, וכל התלמידים נרתמו לסייע לה בהגעתה לבית הספר ובחזרתה הביתה.

22 במאי 2017; אשקלון, ישראל

יום הבגרות במתמטיקה.

קבוצות הלימוד שלי נרגשות. "סוף סוף ניגשים לבגרות!" נשמעת צהלה. שיר הגיעה לבית הספר ונעמדה בפתח כשהיא שעונה על קביה. ניגשתי לחבקה ולאחל לה הצלחה, וחיוך רחב נמתח על שפתיה. "אני רוצה להודות לך", פתחה ואמרה. "בלעדייך לא הייתי מצליחה לגשת לבגרות. יותר מזאת, בזכותך ציון המגן שלי הוא 93. עזרת לי לצמצם את הפערים והוכחת לי שאין דבר העומד בפני הרצון".

שיר הושיטה אליי בקבוק קטן קשור בסרט ובתוכו פיסת נייר. "זה משהו שמבטא את ההערכה שלי. את היית היד שמשתה אותי מן המים כשטבעתי. למדתי ממך רבות. המסירות שלך לתלמידים והאופן שבו את רואה את העולם מהווים עבורי מקור להשראה. הבקבוק הזה מסמל אותי. כמוהו גם אני נפלטתי מהים, מים החיים הסוערים".

נפעמתי מיכולתה של שיר לבטא את תודתה במילים כנות ועמוקות. חיבקתי אותה חסרת מילים.

15 במאי 2017; טקס קבלת תואר ראשון

"...סיימה את לימודיה בהצטיינות יתרה".

מעגל נסגר. בתי הבכורה מורה בישראל, המסע שהתחיל אי שם בכפרי אתיופיה מגיע לשיאו. כאסיר ציון פעלתי לקידום שאיפתם של אחיי לעלות ארצה ולהקים כאן את ביתם, ועתה פועלת בתי לקידום הנוער המופלא בארץ ישראל ולמען הצלחתם. המסירות לחינוך אינה קלישאה. ביכולתה להביא להצלחת נפשות ולתיקון העולם. בתי ירדה מן הבמה כשחיוך רחב נמתח על שפתיה. חיבקתי אותה חסר מילים.

סנוורים

לימור ברוכי | מכללת אמונה - המכללה האקדמית לאומנות וחינוך מיסודן
של מכללת אפרתה ואמונה

היא ביקשה לשבת בשולחן שליד המורה.
נערה צבעונית, מפותחת לגילה, שיערה עבות ומלא
נוכחות.

הייתי בשבועות הראשונים בתפקיד. עוד לא כל
כך הבנתי מה אני עושה שם. הבנות (הרבות כל כך)
היו נכנסות לכיתה בגרירת רגליים, עייפות עיניים
וכועסות. הן כל הזמן כעסו. לאחת מהן היה כעס כזה

של אישה מבוגרת שסבלה כל חייה וכעת יש לה זכות לרטון את עצמה לדעת.
עדיין לא כל כך הבנתי. לא הבנתי את היפוך הצדדים בכיתה. הרי רק לפני
כמה שנים, מרגיש לפני רגע כמעט, ישבתי אני בצד השני. אני זוכרת כמה שנאתי
את סורגי החלון, הייתי בוהה בהם ולא מבינה למה ללכלך את השמיים בשיבוצי
ברזל חלודים.

והיא, שלא כשאר הבנות, ביקשה יפה את מקומה והתיישבה מולי. הכיתה
כולה סערה, רעש כזה שלא זכרתי שקיים בעולם. צעקות של תשומת לב, צחקוקי
השטות והבדיחות הקשו עליי, לא הצלחתי אז להוציא מילה מפי. הייתי נכנסת
ויוצאת עם כל מחברותיי כאחת מבנות הכיתה, עיניי מושפלות וליבי נבוך על
הבלגן שהותרתי מאחוריי.

היו שיעורים שבהם הייתי נעלבת. נכון. הן לא כועסות עליי. נכון. הן באו עם זה
מהבית. נכון. הן "בגיל המגעיל". אבל למה? למה לדבר בשפה כה קשה? הן חשבו
שלא שמעתי. אבל שמעתי הכול. את ה"מעצבנת", וה"פחדנית" ו"מה היא רוצה
מאיתנו?" אם היו עולות הדמעות הייתי מסתובבת אל הלוח, חברי הטוב, ולוחשת
לו שיחבקני. אז, מבין סיכומי המילים על הלוח, הייתה מתגלה בי לעיתים השלווה.
אבל היא, אותה הנערה, הייתה שונה.

היא הייתה מביטה בי מבעד לכל הרעש ובוחנת את דברי, מנסה להבין אם
יש לה סיבה להקשיב או שעליה לחזור לענייניה, למילותיה הפזורות במחברת
משובצת ולצירייה הרבים מספור. מבעד למשקפיה עבי הזכוכית הייתי רואה
לעיתים להט להגיב, וכשזה היה ניבט מעיניה היא הייתה מדברת את מחשבותיה
בצורה פלאית ובוגרת לגילה, ואני הייתי מחייכת לי.

הזמן עבר והנה פתאום חג החנוכה. אנו חוגגות את ניצחון האור על החושך וגם בתוך הכאוס הזה שנקרא ז'2 נראה האור. חלק מהבנות כבר מחייכות. חלק מתרככות.

שוב חודש חדש, שוב החלפת מקומות ושוב היא מבקשת לשבת קרוב. מלפנים. ליד המורה.

תהיתי לעצמי. זו הייתה נערה מעורבת חברתית שפעמים רבות השיעור לא עניין אותה כהוא זה, אז למה לה? ככה קרוב? שוב ושוב? כבר שלושה חודשים. ואז היא סיפרה לי.

בסוף יום, בכיתה מלוכלכת ומלאה כיסאות מפוזרים על הרצפה. "יש סיבה שאני רוצה לשבת מקדימה", אמרה והרימה כיסא על השולחן. הקשבתי לה. כי כשהיא מתחילה לדבר אי אפשר לעצור אותה. "אני לא רואה כל כך טוב", הסבירה. "זאת אומרת, אני ממש לא רואה טוב". אמרה, וסיפרה על מחלת עיניים תורשתית שיש לה. לבסוף היא תאבד את ראייתה, ולמען האמת, הדבר צפוי לקרות בעוד שנים ספורות בלבד. הרמתי כיסא נוסף. "אני ממש סבבה עם זה", אמרה. "אני כבר יודעת להתמודד עם זה ומבינה את זה לגמרי!" אמרה והרימה את הכיסא האחרון.

"בלילות אני ממש לא רואה כלום", אמרה בנינוחות, "אבל גם סנוור שמש בשעות מסוימות מכיוונים מסוימים יכול לתת לי תחושה שאני לא רואה כלום. אבל אני כבר יודעת להסתדר, אני גם זוכרת הרבה פעמים את הדרך. בכל אופן, תודה רבה!" אמרה בחיוך רחב, נופפה לי לשלום ועזבה את הכיתה. ואני נותרתי עם הדבר הזה שנקרא עיוורון והחליט להישאר איתי בכיתה השקטה והשוממה לאחר שיצאה.

בימים שלאחר שיחתנו התמעטו הימים והחושך היה מגיע מוקדם במיוחד. יום יום, כשהייתי עוזבת את הכיתה, הייתי מבקשת בשקט שיחזרו ימי הקיץ, שתואר הכיתה ושאצליח גם אני לשרוד את החורף הזה.

* * *

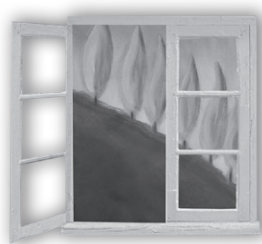
פסח מתקרב. עוד שבוע יוצאים לחופשה. אספתי לבנות חמצוצים מהשדה שבדרך לבית ספר וחילקתי להן לפני המבחן. קצת חמוץ. קצת מתוק. סוף השנה מתקרב. באותו השבוע לא הגיעה הנערה כלל.

לאחר כמה ימים כתב לי אביה שהחליטה לעבור בית ספר ולא תשוב. כך אולי היא תצליח להספיק לצייר, לנגן, לשיר וליצור. נזכרתי שהיא הסבירה לי לפני כמה שבועות שהנגינה בפסנתר נותנת לה סיבה לחיות ושמחתי. אך היא לא באה להיפרד לשלום, לא מחברותיה לכיתה ולא ממני, היא התפוגגה כהרף עין ממקומה בשולחן הקרוב למורה שבכיתה.

לפני כמה ימים שמעתי מישהי צועקת מאחוריי ברחוב בצלאל.
"המורה!" עוד לפני שהספקתי להסתובב היא כבר חיבקה אותי וקפצה עליי
בהתרגשות.
"ידעתי שזו את!" היא אמרה. והייתה שמחה הדדית שכזו שמילאה את כל רחוב
בצלאל באור נפלא. זה היה פלא שהצליחה להבחין בי בחושך הזה, שאצלה הוא
חשוך עוד יותר.
איני יודעת מה המשך הסיפור. זאת אומרת, אני יודעת רק חלק אחד שהוא
נכון וודאי וסופי.
אך תמיד כשאלך ברחוב בן יהודה כשעה לפני שקיעת השמש, בזמן שהקרניים
מכוונות היטב לעבר הצועדים במעלה הרחוב, אצמצם עיניי ואדמיין שאני מסונוורת
עד כדי כך שאיני רואה את הדרך. אנשום עמוק ואזכר שלמעשה אני יודעת את
הדרך בעל פה.

בתחילת דרכי...

ופא ריאן | מכללת סכנין, מכללה אקדמית להכשרת עובדי הוראה

לפני שנתיים סיימתי תואר ראשון במכללת סכנין להכשרת מורים. תחום ההתמחות שלי: מתמטיקה-מחשב לתלמידי על-יסודי, מסלול מצוינים.

שמחתי מאוד כשקיבלתי את התעודה. היו לי הרבה חלומות. איחלתי לעצמי הרבה דברים. היו לי תקוות גדולות לשלב הבא. שלב הקליטה וההשתלבות בשטח. לא הצלחתי להיקלט מהר. הייתה תקופה קשה.

קשה להסביר את זה. הרגשתי פחד, התלהבות, היסוס, עצב. תחושות, רגשות ומחשבות. התלבטתי ביני לבין עצמי.

יום אחד הסולרי שלי צלצל. היה שם מספר לא מוכר. ידעתי שזאת השיחה שחיכיתי לה. בתקופה זו מונו רוב החברות שלי. השבתי בהתרגשות, וזה היה מנהל בית ספר תיכון. הציג את עצמו, אמר מדוע התקשר. קבענו ישיבה לדיון בשילובי בבית הספר שלו אם אתאים לתפקיד. ההתלהבות שלו דעכה כשאמרתי לו שאין לי כל ניסיון בהוראה. ובכל זאת שמחתי עד כדי כך שלא זכרתי שום מילה מדבריו, אפילו לא את שמו. החלום שלי מתחיל להתגשם. בקרוב הוא יהפוך למציאות.

באותו יום הגעתי לישיבה המיוחלת שתקבע את גורלם של חלומותיי. אבל לא הרגשתי שזה ריאיון עבודה. חשתי שזאת ישיבה שנועדה לפסול אותי מסיבות לא ענייניות. אחרי שראיתי את מיקום בית הספר, איכות התלמידים, הסדרי הכניסה והיציאה ממנו, הייתי בהלם וקיוויתי שלא יקלטו אותי. הרגשתי שאני לא מוכנה למשימה קשה זו.

שמחתי שמועמדו נפסלה. אך בדרכי חזרה הביתה קרה לי משהו מעניין. כשהגעתי לשער התקשר אליי המנהל שוב. ביקש ממני לחזור ולחתום על טופס ויתור על המשרה. אמרתי לו שאני לא יכולה לחתום על המסמך לפני שאלמד אותו. אתם לא קיבלתם אותי משום שהכישורים שלי, לטענתכם, לא מתאימים למשרה המוצעת, ולא משום שאני מוותרת עליה. אני אבדוק את הנושא. אם החתימה תהיה לטובתי, אשמח לחתום על טופס הויתור. אבל קודם אני חייבת להתייעץ. יצאתי מהחדר כשאני בתדהמה גמורה. הימים עברו ואני לא חתמתי על המסמך. אחרי כמה שבועות קיבלתי צלצול ממנהל אחר שהודיע לי ללא היסוס או

חשש שהוא יקלוט אותי ללמד מתמטיקה בהיקף של שלישי משרה. הוא ביקש ממני להתחיל את העבודה כבר למוחרת ומסר לי שמות של מורים שיוכלו להנחות אותי איך להגיע לבית הספר. התקשרתי לרכזת המתמטיקה שמלמדת אצלו והיא בירכה אותי ואיחלה לי הצלחה. שמחתי מאוד.

למוחרת התעוררתי מוקדם כדי להתכונן להתחלה שציפיתי לה. הרגשתי בנוח כשנכנסתי לחדר המורים. כולם הביטו בי ותהו "מי הבחורה החדשה הזו?!!" לא הצגתי את עצמי. חילקתי חיוכים בשפע למורים, למנהל ולתלמידים. נכנסתי לחדרו של המנהל. הוא הסביר לי מה אני צריכה לעשות במסגרת המשרה שלי, ומסר לי את שמות בעלי התפקידים שאוכל להתייעץ איתם בעת הצורך: הסגנית, היועצת וחלק מהמורים המוערכים והוותיקים.

קיבלתי את תוכנית העבודה שלי לאותו יום. נכנסתי לכיתה ז', הכרתי את המורה שליוותה אותי. לצערי, התלמידים לא קיבלו אותי בהתחלה משום שאני המורה הרביעית שנשלחה השנה לכיתה זו כדי ללמד אותם מתמטיקה. לא ויתרתי. אמרתי להם שאני אלמד אותם עד סוף השנה. הבטחתי לא לנטוש אותם. חלק השתכנעו. חלק קיבלו אותי. אבל כולם ללא יוצא מן הכלל אהבו אותי. למדתי זאת מאוחר יותר מהמחנכת של הכיתה שלהם.

את השלישי השני של שנת הלימודים התחלתי במרץ ובנחישות. שאפתי לשפר את רמתם של התלמידים. זה מה שקרה. אחת הקבוצות רשמה שיפור של 10 נקודות. זה היה איתות למורים שהתחילו לשאול: "איך יכולת להשיג זאת בקרב תלמידים ברמה התנהגותית ומוסרית נחותה?"

עניתי בגאווה: "עבדתי קשה. עברתי מנושא לאחר רק אחרי שווידאתי שרוב התלמידים הבינו את החומר. הרביתי במשימות בכיתה. קיימתי כמות כפולה של בחנים. קישרתי בין החומר לדברים שקורים במציאות. עבדתי בצורה פרטנית עם המתקשים. עשיתי את כל זה בנחישות. נוכחתי שזה אפשרי ושהתלמידים שלי יכולים לעשות זאת. תודה לאל שהצלחתי".

בסוף השלישי השני קרה משהו שלא ציפיתי לו. המנהל קרא לי. בהתחלה הוא דיבר יפה, שאל אותי לגבי העבודה שלי. סיפרתי לו על ההישגים המרשימים שלי. פתאום הוא קטע אותי ואמר בנימה מפחידה: "את לא מתאימה להיות מורה. שלחתי למשרד החינוך הערכה שלילית לגבייך". הייתי בהלם. איחלתי לעצמי שהאדמה תפער את פיה ותבלע אותי. מדוע הוא אומר זאת לתלמידה החרוצה שסיימה את כל המטלות שלה בהצלחה יתרה והייתה במסלול המצוינים במכללה? לא הגבתי. העיניים שלי שאלו: "האם אתה רציני? האם זה אמיתי?" בתוכי היה קול פנימי שאמר: "לא". הוא הסביר ואמר: "עשיתי זאת בגלל ההיעדרויות הרבות שלך". עניתי: "נעדרתי בהמלצת הרופא, כדי לשמור על הקול שלי שאיבדתי בתחילת

דרכי". הוא לא השתכנע. הודיתי לו, אבל ביני לבין עצמי אמרתי: "הוא הרס אותי". כשהגעתי לשער בית הספר מיררתי בבכי. חשתי שחיי נגמרו. אמרתי לעצמי: "איך הוא היה יכול לעולל לי את זה? אין לו טיפת רחמים. אני לא כפי שהוא תיאר אותי". באותו יום מקולל לא הפסקתי לבכות. לא ידעתי מה לעשות. בפני מי אתלונן. פניתי למדריך שלי בשלב ההתמחות. סיפרתי לו את מה שקרה. הוא אמר שהגרסה שלי משכנעת ושבאמת קופחתי, והבטיח לי לברר את הנושא עם המנהל ולנסות לשכנע אותו לחזור בו מהחלטתו. המדריך דיבר עם המנהל. הסביר לו מה קרה. המנהל הציע להגיע לכיתה ולצפות בשיעור שלי כדי להעריך את העבודה שלי מחדש. אבל אני לא הרגשתי בנוח. כשהייתי לבדי נזכרתי בנימה שלו, בדבריו, וזה הציק לי מאוד. היו כמה פעמים שאפילו התעוררתי בלילה וצעקתי: "מספיק, מספיק. אני מצליחה. אני מתאימה להיות מורה...".

הייתי במתח רב עד יום המבחן. יום ג'. היום שבו יגיע המנהל להתרשם ממני ויחרוץ את גורלי. שעה רביעית. הלב שלי התחיל להלום. פחדתי מכישלון. ופתאום משהו זעק בתוכי. מספיק לפחד. את מוצלחת. בקרוב יהיו לך מוניטין. ואז המנהל נכנס לכיתה. במהלך השיעור המנהל התרשם, עקב אחריי ובחן את כל ההיבטים. השיעור נגמר. יצאתי אחריו ושאלתי אותו על התרשמותו. הוא אמר: "מצוין. חל שיפור משמעותי. נקבע ישיבה כדי להעריך מחדש". והלך.

שיפור משמעותי!! במה?? לא משנה. העיקר שהוא אמר לי בהתחלה מצוין. נרגעתי. חשתי שהוא ראה את מה שרציתי. ראה את הצדדים המוצלחים שלי. הוא ראה שאני מורה מוצלחת ששואפת לעתיד ייחודי.

أنا في البداية..

أنهيت تعليمي في اللقب الأول في كلية سخنين لتأهيل المعلمين قبل عامين، بتخصص رياضيات- حاسوب للمرحلة الفوق ابتدائية، بمسار الممتازين.

لم تسعني الدنيا فرحاً حينما استلمت شهادة اللقب الأول، فحلمت وحلمت وتمنيت الكثير، وعلقتُ آمالاً كبيرة وعظيمة على المرحلة القادمة- مرحلة الدخول والاندماج في الحقل، لكن لم يتسنى لي أن ادخل الى سلك التعليم مباشرة بعد انهاء اللقب، فعشتُ فترة رهيبية، لا أقدر على شرحها لأحد، كنت خائفة، مترددة، متحمسة، فرحة، حزينة، مشاعر وأحاسيس، أفكار وخواطر، كنت اتخبط بنفسي مع نفسي.

الى أن جاء اليوم، الذي رن به هاتفي برقم غريب مع اسم غريب، حينها علمتُ بأنه الشخص المنتظر، فقد عُينوا معظم صديقاتي وزميلاتي في تلك الفترة، فتخبطت مع نفسي ولم أدري كيف مسحت بأصبعي على هاتفي لأجيب على المتصل، وإذا به مدير مدرسة ثانوية يتحدث معي، عرف عن نفسه وشرح لي سبب اتصاله، وأنا كنت اجيبه على أسئلته وأغلقتنا الهاتف على ان نعقد جلسة لتعارف وبحث الأمور وإذا كنت مناسبة للوظيفة المطروحة، لكنه لم يترك عندي تلك الفرحة المنتظرة فقد قل حماسه حينما علم انني ما زلت لم امارس التعليم في الحقل بعد. لكنني فرحتُ فرحاً غريباً ورهيباً لدرجة انني لم أذكر أي كلمة قالها لي ذلك المدير ولا حتى اسمه، فحلّمي بدأ يتحقق وقريباً سيكون واقعاً.

جاء اليوم المنتظر، وعقدنا تلك الجلسة التي علقتُ آمالي واحلامي بها، ولكن لم أشعر بأنها مقابلة عمل وانما شعرتُ بانها جلسة رفض وعدم قبول بطريقة التقافية مع أسباب غير منطقية، لكنني لم أبالى بما جرى فقد تمنيتُ مع دخولي الى المدرسة بأن يحدث امرٌ لأرفض من هذه المهمة فقدتُ صدمت من موقع المدرسة، ونوعية الطلاب، وسياسة الدخول والخروج منها، وأنا لم أشعر بالاستعداد التام لمهمة صعبة كهذه.

والحمد لله، قد رُفضت، لكن على الرغم من فرحتي الا أن أمراً حدثتُ وشعرتُ بأنه يمس بي مباشرة ولم أستطع أن أصمت أكثر، ولكم ما حدث لي، رُفضت وخرجت من غرفة المدير سعيدة بنصيبي وراضية، ومع وصولي الى بوابة المدرسة واذا بهاتفي يرن مرة أخرى، وقد كان مدير المدرسة معي على الخط وسألني ان كنت استطيع العودة الى غرفته

مرة أخرى، فعدت متأملة خيرا، الى ان دخلت واخرج ورقة من مكتبه وقال لي "وقعي لي بانك انت ترفضين هذه الوظيفة وتتنازلين عنها"، صدمتُ وتلكتُ لكن حقي لم ولن أتنازل عنه يوماً، ولن ادع احد يستغفاني، فقلتُ له بطيبة قلب "لماذا، فأنا لم اتنازل وانما رُفِضت لكوني غير مناسبة على حد قولك من حيث متطلبات الوظيفة ومؤهلاتي، فعفواً منك، أنا أرى فرقاً شاسعاً بين انني غير ملائمة واني متنازلة عن الوظيفة، اسمح لي بان لا أوقع على هذه الورقة الآن، سأفحص الامر جيداً وان كان بصالحي فلن أتوانى عنه" وخرجتُ من غرفته مصدومة صدمة لا أحسد عليها، ومضت الأيام ولم أوقع على ورقته تلك.

بعد مرور أسابيع على تلك الحادثة كدتُ أن افقد الأمل بتعيني مرة أخرى في احدى المدارس، الى أن أتصل بي مدير آخر، تحدثتُ معي بلباقة وأظهر لي استعداداه التام دون تردد أو خوف لأكون فرداً من أفراد مدرسته، وأخبرني بانني قد عُينت في مدرسته بثلاث وظيفة بموضوع الرياضيات، وطلب مني الحضور الى المدرسة في اليوم التالي لأبدأ بتحقيق حلمي، ولم يكتفي بذلك وانما قام بتعريفي بمعلمين من قريتي لأتواصل معهم من أجل تسهيل عملية وصولي الى المدرسة، حينها كان الفرح فرحاً، وشعور البداية الموفقة والناجحة، وفعلاً عملتُ بنصيحته وتواصلتُ مع ابنة بلدي مركزة الرياضيات في مدرسته وعرفتُها بنفسي، وقد قامت هي أيضاً بالترحيب بي، واعطاني فرحة أخرى على فرحتي.

في اليوم التالي استيقظتُ باكراً لأحضر نفسي جيداً لتلك البداية المنتظرة، وصلتُ الى المدرسة، شعرتُ براحة كبيرة، دخلتُ غرفة المعلمين، الجميع ينظر الي ويحدثُ نفسه من هذه الغريبة الجديدة!! لم أعرف عن نفسي وانما اكتفيتُ بتوزيع عدد رهيب من الابتسامات في ذلك اليوم سواء لطلاب أو للمعلمين أو للمدير، الجميع يبتسم لي وانا أبتسم لهم، دخلتُ غرفة المدير، عرفتهُ بنفسي، استقبلني تحدثتُ معي، أخبرني بأمر عديدة منها سياسة مدرسته، ووجهني الى أصحاب الوظائف في المدرسة لأستعين بهم عند حاجتي، كالنائب والمستشارة وبعض المعلمين القديرين، أصحاب الخبرة والمعرفة.

أعطوني برنامج عملي في ذلك اليوم، لأدخل لطلابي واتعرف عليهم لنبدأ مشوارنا التعليمي سوياً، دخلتُ الى صف السابع "ج" وقد كان صفي الذي سأرافقه طيلة أيام السنة الدراسية، مع دخولي الى الصف دخلتُ مربية الصف معي عرفتها بنفسي وهي أيضاً عرفتني بنفسها وطلبتُ مني أن اسمح لها بمرافقتي في بداية عملي مع طلابها، فوافقتُ بكل رحابة صدر، لكن حزننتُ لما أبدى لي الطلاب من رفض في بداية الأمر، فقد رفضوني بشدة وذلك كوني معلمة الرياضيات الثالثة أو الرابعة التي تعلمهم من بداية السنة، مع ذلك لم أتنازل عن فرض شخصيتي وكياني ليقبلوني بمعلمة لهم وعلقتُ على ادعاءاتهم بأنني انا من سأعلمهم طوال السنة ولن أتركهم كما حدث معهم من قبل، فهذا بعض الطلاب، والبعض الآخر تمسكُ برأيه، لكنهم جميعاً وخلال فترة وجيزة أحبوني، وقبلوني معلمة لهم، على الرغم من أنهم لم يخبروني مباشرة بذلك وانما أوصلوا آرائهم

لمربية الصف وهي كانت على تواصل دائم معي.

انتهى الفصل الأول بسلام، وبدأ الفصل الثاني، بدأت بنشاط وعزيمة وإصرار وعملتُ على رفع المستوى التحصيلي لطلاب صفي، وبالفعل كان الأمر ناجحاً وملفتاً لنظر فقد ارتفعت احدى مجموعاتي ما يقارب الـ 10 علامات في المعدل، وبذلك تحولت الأنظار كلها الي، كيف استطعت فعل ذلك على الرغم من أن طلاب صفك من الناحية الأخلاقية والسلوكية في مستوى متدنٍ، فكان جوابي وبكل فخر انني عملت بجد فلم اكن انتقل من موضوع لموضوع دون الاطمئنان على ان المادة التعليمية وصلت تقريبا لجميع طلاب الصف، واكثرُ من المهام الصفية وعدد الاختبارات الأسبوعية كان مضاعفاً بالنسبة لباقي الفرق، وعملتُ على ربط المادة التعليمية بأمر لها علاقة بحياة الطلاب الواقعية، إضافة للعمل الفردي مع الطلاب المستضعفين، كلها عوامل رافقها الإصرار بان الامر ممكن وطلابي قادرين، والحمد لله نجحتُ بتحقيق ما أردتُ.

لكن حصل ما لم أتوقع، ففي نهاية الفصل الثاني، استدعاني المدير لغرفته لإجراء محادثة حول وضعي في المدرسة، ابتدأ حديثه بطريقة جيدة، سألني عن وضع العملية التعليمية معي، وانا اخذت اجيبه بكل فخر عن ما أنجزت مع طلابي من تقدم ملحوظ، لكن فجأة أوقفني عن الكلام وتكلام بلهجة مخيفة ونظر الي نظرات جعلتني أخاف، وقال لي: " أنا ارسلتُ تقييماً سلبياً بحقك للوزارة، وانت لا تصلحين بان تكوني معلمة"، دُهشتُ مما قال، وأردتُ أن تنشق الأرض وتبلعني، ما الذي ينطق به هذا المدير، كيف استطاع قول ذلك؟؟، فأنا طالبة متميزة وناجحة منذ نعومة اظفاري، أنهيتُ تعليمي بمسار الممتازين بتفوق ومعدل عالي، تميزتُ بتخصصي، توقعوا لي بأن أكون معلمة ناجحة، فكيف حدث هذا، لم أعلق على كلامه أبداً، وانما ارسلتُ اليه نظرات تساؤل، هل أنت جاد فيما تقوله؟؟ هل هذه الحقيقة؟؟ لكن بداخلي صوت يصيح قائلاً لا لا لا فانا لست كذلك، وأكمل هو حديثه قائلاً: " انا قمتُ بذلك بناءً على غياباتك الكثيرة"، حينها قلتُ له: " أسمح لي، فأنا غبتُ لكوني مريضة وبناءً على طلب طبيبي، حتى احافظ على صوتي الذي اختفى مع بداية ممارستي للمهنة"، لكن كل كلامي لن يغير وقع كلامه علي، فشكرته لما فعل وانا أقول بنفسي لقد دمرني، وخرجتُ من غرفته باتجاه البوابة، وبدأتُ بالبكاء، بكيتُ كثيراً، شعرتُ بأنني انتهيت، نعم، شعرتُ بانها النهاية، وقلتُ في نفسي، كيف يجرؤ؟؟ كيف استطاع؟؟ اليس في قلبه اية رحمة؟؟ انا لستُ كما قال.

في ذلك اليوم الملعون لم أتوقف عن البكاء، ولم ادري ماذا أفعل، لمن أشكي، فما كان أمامي سوى مرشدي في دورة التدريب المهني، حدثته بما جرى، ووعدني بأن يفحص الموضوع ويتحدث مع المدير ليعدل عن قراره، لأنه اقتنع ورأى بانني حقاً قد ظلمت، وبالفعل تحدث مع المدير وجرى الاتفاق بأن يعدل هو الآخر عن ما قرر، وليشاهد عندي ويعيد التقييم مرة أخرى بناء على أمور ملموسة ومدروسة، لكنني لم أشعر براحة قط من

بعد ذلك اليوم المشؤوم، فمنذ ذلك اليوم كلما جلستُ مع نفسي وتذكرتُ ما جرى، تدمعُ عيناوي ويضيق صدري لكلامه معي، وكثيراً استيقظت من نومي أصرخ، وأبكي، قائلة: "كفى.. كفى.. أنا ناجحة.. أنا أصلح لأكون معلمة..".

وبقيتُ على هذه الحال الى أن جاء يوم الثلاثاء، اليوم الذي سيشاهد المدير عندي، ويقرر مصيري، جاء يوم الثلاثاء، الحصّة الرابعة بدأت، بدأ قلبي يخفق بشدة، خفتُ من الفشل، لكن فجأة شعرتُ بشيء يصرخ داخلي، كفاك خوفاً أنت ناجحة وسيلمع اسمك يوماً، حينها دخل المدير، بدأتُ حصتي وانهيتهَا والمدير جالس في الخلف يشاهد ويترقب، انتهت الحصّة وخرج، خرجتُ خلفه وسألته عن رأيه فيما شاهد، فقال لي: "ممتاز، هنالك تحسن كبير، سنعدّ جلسة لننهي عملية التقييم" وذهب.

تحسن كبير!!، عن ماذا؟؟، لا يهم، المهم أنه قال لي في البداية ممتاز، حينها ارتاح قلبي، لأنني شعرتُ بأنه لمس ما أردتُ أن يلمس ويرى بي معلمة ناجحة تطمح لمستقبل متميز.

שלוש כיתות בשעה וחצי

שי סנדיק | מכללת לוינסקי לחינוך

לעבור, להעיר, להאיר, לנמק, להגן, להתנגד, לתמוך.
"שלוש כיתות בשעה וחצי".
להביע דעה, להסתייג, להטיל ספק, לאשר, להראות
זווית אחרת.

"שלוש כיתות בשעה וחצי", מכריזה הסגנית
בתחילת ישיבת המורים. ישיבת פרופיל, כך נכתב
במייל המרצד שהופיע אצלי בתיבת הדואר האלקטרוני

ביום חמישי שעבר. בלוח הישיבות בקובץ המצורף הופיעו גם ישיבות עומק לאותן
כיתות. "בתחילת השנה רואים רק את הפרופיל, את שפת הבור. בהמשך מגלים
כמה הוא עמוק", מסבירה לי אחת המורות בחיך עייף. כבר סיימנו חודש ראשון
ללימודים, עוד יומיים ראש השנה, ועדיין קוראים לזה תחילת שנה. ולי נדמה
שכבר עברה שנה מאז שהתחלתי. כל יום נמתח והתארך יותר מכפי שעותיו, מכפי
תלמידיו, מכפי אתגריו.

"אז מה עושים בישיבות פרופיל?" אני מרהיב עוז ותוהה.

"עוברים תלמיד-תלמיד ומדברים עליו", היא עונה.

"ובישיבות עומק?" אני ממשיך להקשות.

"אותו דבר, רק ארוך יותר".

מישהו מניח קנקן מים קרים על השולחן, חבילת עוגיות מהסופר שממול,
טרופיות מתגבורי קיץ שלא הגיעו ליעדן וכוסות חד-פעמיות, שקופות.

הסגנית פותחת מחברת גדולה וכותבת את התאריך בכתב ברור ומסודר. היא
סוקרת בעיניה את הנוכחים ורושמת את שמם בסעיף המתאים שייעדה להם.
"תזכיר לי את שם המשפחה?" היא פונה אליי. אני מזכיר. ומאית.

לא העזתי לשאול לפני הישיבה מה צריך להכין. אז באתי רק עם רשימות
התלמידים. מתברר שאין בכך צורך. כל משתתף בישיבה מקבל רשימה של התלמידים
עם כל ציוניהם מהשנה שעברה. בגרויות, ציוני מגן, ציונים שנתיים, כולם מרוכזים
בגיליון אקסל מסודר ומחושב לתפארת. העיניים מרצדות על הנתונים, מנסות
להרכיב תמונה של תלמיד שנתקלתי בשמו ונתקלתי בדמותו, ולחבר ביניהם עוד
לא למדתי.

"טוב, כולם כאן? אז יוסי, אפשר להתחיל", היא מסמנת למנהל.

המנהל מודה לנו שבאנו. הוא יודע שימי תחילת השנה הם קצת משוגעים ולא ברורים אבל צריך לתת למערכת זמן להתאפס על עצמה ולהתאזר בסבלנות. הוא מסביר שזו ישיבת מיפוי, לראות מי נגד מי. הוא לא רוצה להרחיב אלא לגשת לעניין. שלוש כיתות בשעה וחצי.

המחנך של הכיתה הראשונה מספר על הגיבוש שעשה לתלמידים בתחילת השנה ואיך התרשם מהם. את חלקם הוא לימד כמורה מקצועי בשנה שעברה אבל הוא מרגיש שמהו השתנה בקיץ. שהם חזרו אחרים משהיו. מורה אחר יושב מולו ונועץ בו מבט בוחן. בהמשך אגלה שהוא חונך את הכיתה בשנה שעברה. המחנך הנוכחי שוקל כל מילה מול קודמו בתפקיד. עיני השניים מנהלות מולי דו-קרב עדין ושקול. כל מהלך נספר, מתויק, מדוקדק.

מתחילים בא'. קוראים בשם של תלמיד. "במה הוא חזק?" שואלת הסגנית ועוברת על הציונים. "במתמטיקה הוא ירד הקבצה. באנגלית שרד. הוא צריך לשפר הערכה חלופית בהיסטוריה. והוא עבר מגמות". כך היא מתרגמת לנו את שלל המספרים שמרקדים מולנו בנקודות שחורות על הדף הלבן. אני מנסה להיזכר איך הוא נראה. כמה אפשרויות עולות בדעתי. אף אחת מהן אינה מובהקת.

המחנך מהשנה שעברה מספר על הרקע בבית. המצב הכלכלי, המשפחתי, החברתי, הרגשי. מנסה לגשר בין הסיפור למספרים. מורים אחרים שואלים אם ההורים בתמונה, אם יש עם מי לדבר. מתווכחים אם לפנות לאבא או לאימא או אולי בכלל לאחות שהוא מעריך.

וכך הם עוברים מתלמיד לתלמיד, מצייון עובר לציון חסר, ממקרר מלא לבית שיש בו היעדר, מיכולות בשמיים לחוסר מוטיבציה, מבדידות חברתית לשילוב ואינטגרציה, ממתן מרחב לשימת גבולות, ועוד ועוד תהיות ושאלות. ומושגים שאני לא מכיר צפים פתאום. 07, צהוב, ירוק, אדום, מב"ר. רק כשהישיבה תסתיים אוכל לחפש אותן בגוגל ולהבין מה כל אחד שם אמר. והשמות מתחרזים ומתפזרים ואני מנסה לקשר דמות להתאמה, ילד למצוקה, אדם לנשמה.

ישיבת פרופיל ואני רואה רק צל מרוחק כל כך.

וכך הם נאספים אליי צללים-צללים.

באור השמש נמתחים ומתארכים.

ואני מבין שמה שקורה סביבי כרגע לא אומר לי כלום. אני צריך לצאת לחפש את השמות, את התלמידים, את הסיפורים, את האתגרים בכוחות עצמי. ולכן אני בעיקר מקשיב. וסופג. וקולט. מאפסן פרטים בתיבה בפנים. אולי יהיה בה שימוש מתישהו.

”שלוש כיתות בשעה וחצי”.

מחברים נקודות מקו לקו, מציירים תמונה של תלמיד שאני לא מכיר. עוברות שלוש כיתות, עוברות תשעים דקות. הקנקן התרוקן, ירד מפלס העוגיות. מהטרופית מטפטפות טיפות. מתחילים לעזוב. ואני לוקח מהנייר הסופג חתיכה ארוכה. ואוסף את הטיפות. ומשליך את הנייר לפח. יחד עם הרשימה שהכנתי מראש. ויוצא החוצה אל שמש אחר הצהריים, לחפש את הצללים שנסו ממני ואת התלמידים שלי שעומדים לפניהם, מאחוריהם. מצדדיהם.

מורשת קרב

מאיה וולדרסקי | אוניברסיטת בר-אילן

אני נכנסת לחדר המורים. על מצחי אגלי זיעה, נשימתי כבדה, העייפות ניכרת בי. פושטת את האפוד והקסדה ומסננת לעבר קבוצת המורות המנומנמות: "אתן לא תאמינו מה עבר עליי עכשיו, תכינו נס, אני באה לספר!" וכך בזריזות מתאגדות המורות, חלקן חדשות כמוני ובאות לשמוע חוויות של חברתן לנשק, וחלקן ותיקות, בעלות ניסיון אמיתי בשטח; הן היו במבצע או שניים והן באות לשמוע את "הצעירה", לייעץ במקצת אך בעיקר להעלות זיכרונות מימים עברו, מתחילת דרכן.

אז אני נעמדת, רגל אחת על הכיסא והשנייה על הרצפה, רוכנת קדימה ומתחילה לספר בהתלהבות עוד סיפור משדה הקרב - הכיתה. המתודה מוכרת לי היטב, הרי הייתי מצטיינת פלוגתית בסיפור מור"קים! מ"כית לתפארת שמספרת בהתלהבות לקהל שבוי של חיילים בני 18 איך נלחמו הצנחנים במיתלה וכיצד הצליחה הסיירת להשתלט על מטוס צרפתי באוגנדה. והחיילים שומעים בשקיקה את המילים היוצאות מפי, מלאות בפתוס עם קורטוב של רגש ציוני. וכך המורות יושבות, עיניים נוצצות, מחכות לשמוע עוד סיפור גבורה...

השעה 12:00, שעת צוהריים מוקדמת אך מנומנמת בכיתה י'4, החום כבש את התלמידים והם כנועים ושקטים, אני חושבת, בלי לדעת עד כמה אני טועה. הכנתי מבעוד מועד נשק חדיש - מערך שיעור חדשני ומעורר מחשבה, כזה שנועד להפיג כל טיפת שעמום. מערך משופצר במיטב הטכנולוגיות העומדות לרשותי ובעוד כמה טריקים ותיקים מימיי בתנועה.

אחת המורות הוותיקות מסננת לעברי שמורה מיומנת יודעת לפגוע במטרה גם עם מערך מיושן שבו כל מה שעומד לעזרתה הוא הכריזמה שלה. אני מתעלמת וממשיכה.

ההתרגשות בשיאה, היום אני הולכת ללמד את הכיתה שלי על אבי האומה, אברהם אבינו. אני כבר מדמינת בראש איך ייראו השיעורים הבאים, שבהם אספר לתלמידיי כיצד אלוהים ניסה את אברהם וכיצד אברהם נענה והאמין. אני מריצה בראש את מהלך השיעור, פותחת את הדלת, ולפתע קול שריקה חדה מפלח את האוויר. אני מכירה את הקול הזה, בלי לחשוב פעמיים יורדת לפצצט"א. נשמע

קול פיצוץ עמום ואחריו כמה צרחות וגיחוכים. אני נעמדת על הרגליים, מחפשת את הנפל ובודקת אם יש נפגעים ואם נגרם לי נזק. לצידי מזהה תפוח אדום, רקוב במקצת, כזה שישב כבר ימים אחדים בתחתית התיק של אחד מתלמידי הכיתה. תלמידה שקטה ועדינה נפגעה מרסיסי התפוח והיא יוצאת מהכיתה לנקות את בגדיה. התלמיד הזורק רץ לעברי ומבקש את סליחתי: "רק רציתי לקלוע לפח, לא רציתי לפגוע בך".

"מה עשית?" שואלת אותי בחשש אחת המורות הצעירות. ואני מגיבה בנונשלנטיות: "מה זאת אומרת מה עשית? חייכתי ואמרתי לו שלא יבנה על קריירה מרשימה כשחקן כדורסל, ושכדאי לו להתרכז בשיעורי תנ"ך, מהם תבוא יותר תועלת". המורות צוחקות ואני מתמלאת בתחושת סיפוק.

התלמידים מתיישיבים במקומותיהם ומוציאים מהתיק מחברת, ספר תנ"ך ועיפרון. אני סורקת בעיניים את השטח ורואה כי כמה תלמידים אינם מצוידים למשימה כראוי: לרוני חסר ספר תנ"ך ויעקב שכח את מחברת התנ"ך אצל החברה החדשה. לא נורא, אני חושבת לעצמי ומיד ממשיכה בשיעור. "כולם לפתוח בראשית פרק י"ב, בבקשה". תלמידה אחת מתחילה לדפדף בזריזות בין הדפים והשאר אחריה. תלמיד אחד שואל: "המורה, באיזה עמוד זה?" ואני מיד עונה שבתנ"ך אין עמודים אלא רק פרקים ופסוקים, ונגשת לוודא כי אכן התלמיד צלח את המשימה הראשונה. בבחינה מהירה של השטח אני מבינה כי יש לי א' להתחיל. "כולם לעקוב אחרי בספר, אני מקריאה: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַבְרָם, לֵךְ-לְךָ מֵאֲרָצְךָ וּמְמוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ, אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אֲרָאָךְ. אני מתרגשת, כך הכל התחיל, אך לצערי ההתרגשות אינה פוקדת את כלל התלמידים. נאור ויונתן מצחקקים ביניהם בפניה, שיראל צועקת עליהם ומודיעה שאם הם לא יהיו בשקט היא "תראה להם מה זה". אני מתעשתת בזריזות ומבינה שעליי להתקדם בזריזות לעבר השלב הבא. "בואו נראה סרטון קצר על אברם". העיניים אליי, יש! הצלחתי למשוך את תשומת ליבם.

המחשב כבר מחובר, כל מה שנשאר זה ללחוץ על "הפעל" והכיתה תהיה שלי, כך אני חושבת. כמה שאני טועה. בלתי"ם! דווקא עכשיו נפלה הרשת בבית הספר, אין אינטרנט, ונוסף לכול הנורית במקרן התקלקלה. אני כבר חושבת להזעיק תגבור ואז נזכרת במשפט האלמותי שהמפקדת שלי הייתה אומרת תמיד: "זה מה שיש ועם זה ננצח!" וכשרוחה עוד מפעמת בי אני מכריזה: "טוב, נראה שיש לנו תקלה טכנית קטנה, אבל לא ניתן לזה להרוס לנו את השיעור, בואו נתחלק לקבוצות". התלמידים, המומים מכושר האלתור, מתחלקים לקבוצות עבודה, ואני כותבת משימה על לוח הכיתה. התלמידים מעתיקים ובחלק מהקבוצות החרוצות כבר מתחילים לחפש מידע. אני מסתכלת בנחת על הכיתה, הקבוצות עבודות

ביעילות, התלמידים משוחחים ביניהם בנעימים, אפשר להכריז על חזרה לשגרה ולרדת מכוננות.

לפתע דפיקה בדלת. אך לפני שאני מספיקה לגשת היא כבר נפתחת ולכיתה זורמות שלוש תלמידות שמחות וצוהלות מכיתה י"ב. בבת אחת נשמע קול מסונכרן ומדויק של השמטת עטים וסיבוב כיסאות לעבר המתרחש בקדמת הכיתה. "אפשר להודיע הודעה?" שואלת אותי אחת מהן, אך לפני שאני מספיקה לענות ולבקש בעדינות אסרטיבית שיחזרו בסוף השיעור צועק דני מהשורה האחרונה: "תתני להם להודיע זה בטח חשוב!" דוד מצטרף ומחזק אותו: "זה חשוב מאוד המורה! תודיעו תודיעו". והתלמידות החייכניות ניגשות למשימה: "ביום חמישי הקרוב בשעה 21:00 מועצת התלמידים שאנחנו חברות בה מארגנת מסיבת פורים לכל התלמידים...". רשושים המעידיים על התרגשות מתחילים בכיתה. "המסיבה ממש שווה! הבאנו DJ מטורף, יהיה מלא כיבוד, שערות סבתא וברד, השקענו בקישוטים ובצ'ופרים ממש שווים ובסוף תיערך תחרות תחפושות נושאת פרסים". התלמידים רועשים ונרגשים, הבנות כבר חושבות למה יתחפשו והבנים צוחקים בקולי קולות. "מי שרוצה להגיע..." ממשיכה אחת הנערות, "צריך לשלם 15 שקלים עכשיו או ביום המסיבה לשלם 20". תיקים נפתחים, ארנקים יוצאים ושטרות נשלפים. התלמידים שועטים לעבר שלוש התלמידות הצוהלות, צעקות שמחה נשמעות בכיתה.

"אולי תמשיכו את מכירת הכרטיסים בהפסקה?" אני מציעה. "אנחנו כבר מסיימות", עונה לי אחת הנערות. אני מנסה להחזיר מלחמה שיערה ועונה: "אתן מפריעות לי מאוד, אני באמצע שיעור, תצאו בבקשה החוצה". התלמידות מגלגלות עיניים ויוצאות בכעס מהכיתה. על פניהם של כמה תלמידים שטרם הספיקו לרכוש כרטיס מופיעה אכזבה: "למה לא נתת להם לקנות כרטיס?" צועק יונתן מהפינה; "כן! את ממש לא בסדר, בגללך לא יהיה להם כרטיס!"

וכך במהירות מתחלפות צהלות השמחה בקריאות למרד, הכיתה רועשת וגועשת יותר מתמיד, אני מסתכלת בשעון, השעה 12:40, נשאר עוד חמש דקות לשיעור. איך הזמן עבר כל כך מהר, אני חושבת לעצמי, ואפילו לא הספקתי מחצית ממה שתכננתי. אני מסתכלת על הכיתה ומסתכלת שוב בשעון, 12:41, לא נשאר לי עוד הרבה זמן, צריך לחשוב על פתרון ומהר. לפניי נפרסים שני כיווני פעולה - להילחם או לברוח; לשלוף את נשק יום הדין או לנופף בדגל לבן. להילחם! ברור שלהילחם! מוציאה את הטוש וכותבת בזריזות לצד המטלה: "להגשה לשבוע הבא". הפצצה הוטלה, דממה שוררת בכיתה.

"זה לא פייר!" צועקת עמית, "יש לנו מלא מבחנים". ואני עונה תוך הרמת כתפיים: "אין מה לעשות, את החומר אנחנו חייבים להספיק, או בכיתה או בבית, לא הספקנו בכיתה אז נמשיך בבית".

הצלצול לא יכול היה להגיע בתזמון טוב יותר. התלמידים אורזים את התיקים ואני נושמת לרווחה.

אני מחכה למחייאות כפיים נמרצות, ללחיצות ידיים חמות ולמילים מעודדות, אבל בלי לשים לב, לאט לאט, תוך כדי הסיפור, ככל הנראה איבדתי את הקהל שלי. שתי מורות עברו לבדוק מבחנים, אחת מתעסקת בטלפון, עוד אחת קיבלה שיחה דחופה מהגן של הילדה. רק שתי מורות צעירות עוד מקשיבות בחצי אוזן ובאותו זמן עובדות בעצמן על מערכי השיעור שלהם. כישורי לסיפור מור"קים נפלו על אוזניים ערלות. אני אוספת את האפוד והקסדה הדמיוניים, לוגמת מהקפה שכבר הספיק להתקרר ויוצאת לעבר האוטו שלי. כשאכנס אליו אדליק את המזגן ואקשיב קצת לרדיו, אולי אתקשר לחברה טובה מהלימודים או לבן הזוג שלי, הם בטח יבינו אותי.

אני שומעת צעדים נמרצים מאחוריי. אחד המורים הוותיקים ממחר לעברי. "מאיה, שמעתי את הסיפור שלך, אל תדאגי, זה קורה לטובים ביותר. תזכרי תמיד, את יכולה להתכונן לקרב בצורה הטובה ביותר, אך בסוף לשדה הקרב יש חוקים משלו".

תובנות מיום עצוב

שרון ונדר | אוניברסיטת תל-אביב

"פולנייה", הם קראו לי. כל ימי חיי אני ה"פולנייה",
ה"קרה" וה"ממורמת". לעיתים קראו לי "מתנשאת".
כיום, כאדם בוגר, אני מצהירה שאני פולנייה, אך
בהסתייגות מסוימת. כשמחמיאים לי על האוכל אני
צוחקת ש"אני פולנייה, אבל יודעת לתבל..."; כאומרים
שאני אדם חם אני מגניבה חיוך ואומרת: "אתם רואים,
לא כל הפולניות קרות..."

נולדתי כאן. סבא גדליה נולד בפולין ועלה לארץ בשנת 1948 כשהיה בן 15.
הוא שרד את המלחמה, ונשא איתו כל חייו את הזיכרונות והצלקות. אבי סבל
אף הוא מאותם זיכרונות כואבים. סבא גדליה התחתן עם סבתא, שאותה הכיר
בארץ, אבל למעשה, כילד שאיבד את אימו בגיל צעיר מדי ראה בה דמות אם.
ואז, כשאבא נולד, נלקחה מסבא תשומת הלב של סבתא, ואבא היה מעין קורבן.
ואני, בתור ילדה, תמיד בכיתי ביום השואה, תמיד פחדתי לצפות בסרטי הזוועה,
תמיד חלמתי חלומות בלהה עליי ועל משפחתי בגטו.

השנה אני לא סתם פולנייה, אני מורה פולנייה. יום השואה הגיע ואני, כהרגלי
ביום השואה, מכונסת בעצמי. יובל מרגישה, ושואלת: "המורה, למה את עצובה?"
"כי זה יום קצת עצוב בשבילי", אני עונה, בחיוך קטן, כי אכפת לה.
יובל משפילה את עיניה. "את כמו אימא בשבילי, לא כיף לי שאת עצובה". היא
ילדה רגישה, ומזכירה לי את עצמי. גם כשנפרדנו מאליהו השומר, וכל בית הספר
התכנס לכבודו, בכיתי בצד. מחצית מהתלמידים התחילו להתלחשש, "המורה
בוכה... המורה בוכה...". גם יובל בכתה.

"למה הוא עצוב בשבילך?" המשיכה להתעניין. שאר התלמידים ישבו בדממה
וחיכו לשמוע את מוצא פי.

"יום השואה הוא יום קשה בשבילי. אספר לכם את הסיפור של סבא שלי, אם
תבטיחו לכבד את הסיפור הזה. אני יכולה לסמוך עליכם?" חששתי קצת. "כן!!!"
ענו פה אחד.

"לסבא שלי קוראים גדי, והוא נולד ב-1933."

"הוא מת?" התפרצה אוראל.

"הוא נפטר, לפני שנתיים. אני מבטיחה לספר הכול ולענות על כל השאלות בסוף. בכל אופן, לאבא של גדי קראו אליעזר, ולאימא שלו קראו חיה. לאחותו הקטנה, שהייתה רק בת שנה, קראו טובה. הם גרו במקום שנקרא ביאליסטוק, שנמצא בפולין".

עצרתי לרגע ושאלתי את התלמידים מה הם שמעו על השואה. פחדתי לזעזע אותם, מה מספרים לילדים בכיתה ב'? אני זוכרת את עצמי שומעת סיפורים כאלה מגיל צעיר מאוד, אבל אולי לא במסגרת בית הספר? אולי אפגע בהם? בכל זאת, יש לי אחריות...

עמית אמר שהנאצים הרגו את היהודים. שחר נבהל ושאל מה יקרה אם הנאצים יבואו לפה. נוי אמרה שהיטלר עשה את המעשה הכי חמור בעולם. הבנתי שאי אפשר לברוח מהמציאות. אם הם לא ישמעו את זה בכיתה, זה יהיה בבית, ברחוב, בטלוויזיה... החלטתי להמשיך בכל זאת.

"גדי היה בן שש, כמעט בגיל שלכם, כשפרצה המלחמה. זוכרים את הגזרה שהטיל פרעה על העברים במצרים?" כולם הנהנו, וכמה תלמידים מלמלו לעצמם "לזרוק את הבנים ליאור". "אז גם בכמה ארצות באירופה, כמו גרמניה ופולין, היו גזרות שהטיל היטלר על היהודים". שוב רציתי לשמוע מה הם יודעים ומה שמעו על הנושא. ושוב, עמית סיפר שהיה אסור ליהודים לעלות לאוטובוס, או להיכנס לחנויות, ושמע ששרפו את הספרים שלהם.

"נכון מאוד", חיזקתי אותו, והמשכתי. "לילה אחד שמעו דפיקות חזקות בדלת. כולם נבהלו, וטובה התינוקת, אחותו של גדי, התחילה לבכות. למטה היו כלבים שנבחו, וגדי שמע צעקות בשפה שהוא לא הבין. הוא הבין רק פולנית ויידיש, שזאת השפה שדיברו בה היהודים פעם. הצעקות היו בגרמנית..."

"אם הוא לא הבין איך הוא ידע שזו גרמנית?" התפרצה לילך.

"איזו שאלה חכמה", אמרתי. "אחר כך הוא ראה שאלה חיילים גרמנים וכך הבין שזו גרמנית. החיילים היו עם נשק ומדים מאוד מסודרים ונקיים וצעקו לכל התושבים לצאת מהבתים ולרדת למטה. אליעזר, חיה, גדי וטובה הקטנה ישבו במשאית שחיכתה להם ברחוב ונסעו באמצע הלילה אל מקום לא מוכר. גדי הספיק לקחת רק מעיל, שעליו היה הטלאי הצהוב, זוכרים את מה שקראנו אתמול ב'אופק'? ובקושי הספיק לנעול נעליים. הם הגיעו לתחנת רכבת, ובתוך קרון אחד קטן נכנסו כמעט מאה אנשים".

ניסיתי להדגים להם איך עמדו שם, צפופים. ניסיתי לתאר את הריח שהיה שם. ניסיתי לצייר על הלוח קרון עם חלון קטן, צר וגבוה. "הוא לא זכר כמה ימים נסעו ברכבת, אבל הוא זכר ריח ממש לא נעים, כי האנשים לא יכלו להתאפק ולא היה בית שימוש כדי ללכת להתפנות".

"מה, אז איך הם עשו קקי?" שאלה ליטל. נימת הקול שלי התרככה, אני לא יודעת איך להגיד להם דברים כאלה. "על עצמם". פיות נפערו. אגם סיננה "איכסססס...". "כן, זה באמת לא נעים", הרגשתי שאני צריכה לתת תוקף לכל הרגשות שעולים בהקשר לסיפור. "אבל אבא של גדי חשב וחשב כל הנסיעה והיה לו רעיון. הוא ביקש מכמה גברים, מי שעוד נשאר קצת חזק, לעזור לו לנסות לכופף את הסורגים בחלון. הוא חשב שאפילו שהחלון ממש צר וקטן, אולי מי שרזה יוכל לברוח. הראשונה שהם זרקו מהרכבת הייתה טובה. ותבינו, זו רכבת בזמן שהיא נוסעת, מאוד מסוכן... אבל לא הייתה להם ברירה כי בתחנות הרכבת היו חיילים. המזל הוא שהיה שלג רך, ואליעזר קיווה שטובה תנחת בשלום. ובאמת, זה מה שהיה..." האמת היא שטובה נחתה על מסילת הברזל, ומוט ברזל פגע בה קשות והרג אותה. "ואז אימא של גדי קפצה, אבל היא נחתה על מסילת הרכבת ונשברה לה הרגל".

אוראל דאגה להשלים אותי ואמרה, "בטח היא מתה מרוב שהיה לה הרבה דם". "כן, היא נפטרה מאיבוד דם". ושוב, האמת המרה היא שחיה עליה השלום אכן נחתה על מסילת הרכבת ושברה את רגלה, אך בדרך היו חיילים גרמנים והיא נורתה מיד בראשה.

וכך עברה שעה, ועברו שעתיים, והתלמידים עדיין מרותקים לכיסאותיהם ומאזינים לכל מילה. מפעם לפעם עלו שאלות יפות כל כך, נבונות כל כך. "והיום, לאבא שלי קוראים אליעזר, על שם אבא של גדי, ולאחותו, שזו דודה שלי, קוראים טובל'ה, שזה בעצם שם חיבה לשם טובה".

באותו ערב, בזמן שהתארחתי "בזיכרון בסלון" ושמעתי את סיפורו של שמואל מדנמרק, קיבלתי הודעה אשר נגעה לליבי. "הסיפור על סבך בשואה ריתק את כולנו... היא מספרת לכולם. ממש עצוב ומרתק". זאת הייתה אימא של נוי. כעבור שעה קיבלתי הודעה גם מאימא של אור: "היי שרון, ערב טוב. אור סיפר לי שדיברתם היום על נושא השואה. סיפרתי לו שכשנסענו בחודש שעבר לאמסטרדם ביקרנו בבית של אנה פרנק. הראנו לו תמונות והוא ביקש שאשלח לך ואם תוכלי להראות לילדים את הבית ואת הספרייה שממנה עלו לעליית הגג, אז שולחת לך כמה תמונות כי הוא מתעקש, סליחה על ההטרדה וערב טוב".

הלוואי שיטרידו אותי כך בכל ערב. הילדים חזרו הביתה וסיפרו את הסיפור של סבא גדליה היקר שלי! מה שסבא לא סיפר לאיש מלבד למשפחה הקרובה יכול להשפיע וללמד דור חדש של ילדים. סבא אפילו לא הסכים שאסע למסע בפולין לפני כמה שנים... עכשיו העצב מהול במעט שמחה.

שמואל סיים את הסיפור שלו וסיכם כי למד מהמלחמה שני דברים. "הראשון", אמר, "הוא שחשוב להבדיל בין דברים חשובים יותר לחשובים פחות. השני, הוא

שאינ כמו משפחה". פרצתי בבכי, וסיכמתי בלב כי גם אני למדתי שני דברים. הראשון, לא אפחד יותר להיות אותנטית ליד התלמידים. אז בכיתי, מה קרה!?! אכפת להם ממני. אז לפעמים אני "פולנייה". אז מה?! השני הוא שהילדים האלה, שלפעמים משגעים אותי, מכעיסים אותי, מציקים זה לזה, משתוללים בשיעורים, מפריעים ללמידה, מפטפטים רוב הזמן, אלימים ועוד מטעמים כאלה ואחרים, הם המשפחה שלי, וכמו ששמואל אמר, אין כמו משפחה.

אימא מצילה ✍️

יסמין שרה בראון | מכללת בית רבקה

תמיד אמרו לי שאהיה מורה. אמרו שההליכה, הדיבור והמחשבה שלי באו לטובתי במשרה הזו. התחלתי את שנתי הראשונה בהוראה עם ציפיות גבוהות מעצמי - כרגיל! "אין אדם עושה, אלא לעצמו הוא עושה", ודגלתי בשיטה הזו. הכיתות תמיד היו מדוגמות - הכללים היו ברורים. התלמידים היו שקטים והמחברות מלאות ידע וחומר. כשהמנהלת הייתה נכנסת לסריקה לא הבחנתי בה. מטרתי הייתה שכל תלמידי יהיו מרוכזים מתחילת השיעור ועד סופו. בכל הכיתות הרגשתי כמורה בעלת 15 שנות ניסיון. עם הצלצול התלמידים היו נעמדים במקומם עמידה זקופה ומכבדת כדי לקבל את פניי בצורה יפה ומסודרת. הלוח היה נקי ומוכן לשיעור ומחברותיהם היו פתוחות בנושא האחרון שנלמד. האצבעות תמיד היו מורמות כדי לקבל אישור דיבור והשפתיים תמיד חתומות בזמן הקניית חומר חדש. בכל הכיתות הרגשתי סיפוק, בכולן חוץ מבאחת. כיתה ח'2 שכנה בסוף מסדרון בית הספר, צמוד לחדר האומנות. הרגשתי שמוסרים לי מסר משמייים: "בכיתה זו עלייך להיות יצירתית כדי לקבל את תשומת הלב של כולן". הקושי שלי בכיתה היה עם תלמידה אחת שקטה, תלמידה שישבה בסוף הכיתה בצד ימין בטור הקרוב לחלון, ובו הייתה מביטה ללא סוף במהלך השיעור כאילו מחפשת את זיכרונות ילדותה מרוסיה. את כולן הצלחתי להבין, לגעת, לייעץ, רק איתה כל ניסיון לחום ולקרבה צנח לתהום. בהפסקות הייתי הכתובת הראשית לתלמידים שצריכים אוזן קשבת. כל הזקוק היה מוצא אותי על ספסל בחצר, יושבת ומייעצת לבנות. במהלך השנה כל תלמידה ישבה לפחות פעם אחת על הספסל - להתייעץ איתי, לקבל עזרה בחומר הנלמד או סתם לקבל חיבוק חם ואוהב. כמעט כולן הגיעו, כולן חוץ ממנה - תלמידת ח'2. פעם כשעברה על ידי ביקשתי ממנה לשבת איתי ולספר לי קצת על עצמה. תשובתה הייתה קצרה וקרה "לא תודה, את לא תבין מה אני מרגישה!" שבוע חלף, והחזרתי לכיתה ח'2 את העבודות באנגלית. היא נכשלה. כתבתי לה בצד "גשי אליי בסוף השיעור, נראה מה עושים!" הצלצול של סוף היום נשמע וכולן רצו החוצה בזריזות. רק היא עמדה על יד שולחני וחיכתה לאישור לצאת

מהכיתה. פתחתי את נושא הציונים שלה ואמרתי שאהיה חייבת לדווח על כך להוריה. לפתע הופרה הדממה וקריאה מגרונה החנוק נשמעה: "את לא להבין להיות חדש! את לא להבין להיות זר בלי שפה! את לא להבין שלי תמיד ללמוד מהבוקר עד הלילה כי הורים רוצה - אבל אני לא רוצה! אני כבר לא רוצה הביתה". דמעות גדולות זלגו על לחייה, ואיתן יחד ברחה מהכיתה. למילים אלו לא ציפיתי. בזריזות רצתי אחריה וביקשתי ממנה להקשיב לסיפור אישי קצר, וכך התחלתי לספר. "כשהייתי בגילך עזבתי את הבית למדינה זרה, בלי שפה או משפחה. לנתי בפנימייה עם אחותי הקטנה וראיתי את הוריי מדי פעם בחופשות קצרות. בגלל חוסר השפה ציוני החלו לרדת ואיתם הממוצע שלי בתעודה. הייתה לי תקווה שיבוא יום ואחזור לממוצע הקודם שלי. עם התקווה הזו באה מורה להיסטוריה, שדאגה בכל דרך אפשרית להוריד לי את הביטחון לאפס, ושכל שריד ביטחון יצנח מטה מטה עד שיהיה לה קל למחוץ אותי ולצחוק עליי מול כולם. הייתי במגמה מאוד נחשבת, ובסוף השנה אמרו לי שעליי להישאר כיתה או לעבור למגמה טיפה שונה - מגמת הנהלת חשבונות!

ניסיתי לערער על ההחלטה, אך לשם כך היה דרוש אישור מכל המורים. מכולם קיבלתי אישור חוץ מהמורה להיסטוריה, שעשתה כל שביכולתה כדי שאצא מהמגמה הזו. עוד הוסיפה וטענה שהממוצע של המגמה צנח בגללי, ולכן עליי לעבור מגמה כמה שיותר מהר. בסוף השנה הודעתי להוריי שאני מעדיפה לנקות רחובות במהלך חיי מאשר לראות אפילו פעם אחת את המורה שצוחקת עליי מול הכיתה, שטוענת לעיני הנהלה שממני לא יצא כלום, שמגיעה אליי בסיטים בלילה ומילותיה חודרות אט אט לראשי ולמחשבותיי".

"לאיזו מדינה הלכת המורה?" שאלה אותי התלמידה מכיתה ח' לפתע. "לצרפת", עניתי בעוד דמעות גדולות וחמות זולגות על לחיי, כמו מרפאות את הפצעים הפתוחים.

"מה נתן לך את הכוח להמשיך?" שאלה בסקרנות. "מורה מיוחדת ממגמת הנהלת חשבונות נתנה לי את הכוח! חזרתי לבית הספר בכיתה י' ונכנסתי למגמה חדשה עם בנות ומורות חדשות. במגמה הזו הייתה מורה מיוחדת, מורה נוצרייה שנתנה את הנשמה שלה לכל תלמידה בכיתה. מורה שהתייחסה לכל אחת מאיתנו כאילו היא הבת שלה - מורה שכיננו אימא! המורה מעולם לא ידעה זאת, אך היא נתנה לי את הרצון להצליח. בזכותה בסוף כיתה י"ב הוצאתי בגרות עם הממוצע הכי גבוה בכיתה. אין דבר העומד בפני הרצון, את מבינה? אני מספרת לך את כל זה כי אני רוצה שתביני..."

"אני ממחרת הביתה, יש לי חוג ריקוד", עמדה התלמידה והפנתה לי את גבה בדרכה הביתה.

חודשים חלפו... בכל פעם שניסייתי לדבר איתה הייתה עונה לי בנימוס שהיא עסוקה. כל כך רצייתי לעזור לה לצאת מהמקום שהייתה בו, המקום שחוויתי על בשרי, המקום הנורא.

בחודש האחרון ללימודים ישבתי בבוקר בספסל "הבקשות" הרגיל שלי בבית הספר. פתאום רצה אליי אותה התלמידה בקלילות רבה, חיוך גדול על שפתיה ומבחן בידה. "המורה, קיבלתי 100 במבחן בעברית", חיבקה אותי בחוזקה. כל כך שמחתי. אם לא אני, לפחות מישהו אחר הצליח להוציא אותה מהדכדוך שהייתה שרויה בו בתקופה האחרונה. חייכתי חיוך גדול וביקשתי ממנה להראות זאת מהר לאימא ולאבא כשתגיע הביתה.

"לאימא כבר הראיתי!" אמרה בחיוך גדול.

הופתעתי ממש: "אימא שלך הייתה בבית הספר? תכירי לי אותה". בלי לומר מילה התבוננה בי דקה ארוכה. "הרי אני רואה אותה עכשיו - אימא שתמיד אמרה 'אין דבר העומד בפני הרצון' והחלטתי להקשיב לה, אז רצייתי לומר לה בפנים: תודה רבה, היא הצילה אותי מנפילה קשה. בבית הספר הכרתי אימא מצילה".

שנה בחייה של גננת מתחילה

ביילי פרדקין | מכללת לוינסקי לחינוך

רציתי להיות גננת מעולה, נהדרת, כזו שכולם רוצים לילדיהם. חלמתי על היום שאשב בגן בשעת המפגש, הילדים יהיו מרותקים למוצא פי, ואני אלמד ואספר, אשיר ואחנך. והכול יהיה בנעימות, בחמימות וברוגע. ובתום יום הלימודים אחבק את הילדים הרכים, ובחיוך מלבב אבטיח להם שניפגש מחר לעוד יום נפלא. במהלך שנות הלימודים והעבודה המעשית ראיתי גננות כאלו, ורציתי להיות כמותן. ואז הגיע תורי. או כך לפחות חשבתי.

ביום חם של מאי 2016 לקחתי רכבת ואוטובוס והגעתי אל רחוב השלושה 2 בתל-אביב, נרגשת ושמחה עם התעודות המצוינות וההמלצות שאספתי במהלך שנות הלימודים ובשנתיים האחרונות שבהן עבדתי כממלאת מקום.

ממלאת מקום היא גננת שמקבלת טלפון בשבע וארבעים כי "הילד של הגננת קם חולה, ועכשיו תגיעי בתוך רבע שעה לגן בקצה העיר. ומחר אולי נצטרך ואולי לא, נודיע לך בבוקר". ממלאת מקום היא הגננת שצריכה להיכנס בכל יום לגן אחר, ולנסות לזכור שהילדה עם הקוקו הארוך רגישה ללקטוז אז לא לתת לה משהו חלבי בטעות, והילד בחולצה התכלת לא מסתדר עם הילד בחולצת הפסים, אז לשים לב שלא מתחיל בלגן. ולתאומים קוראים יובל וירדן אבל את לא זוכרת אם יובל זה הבן או הבת. ואם יש תאומים זהים בגן אז את לגמרי הולכת לאיבוד. אבל בסופו של דבר, מי שקובע אם תצליחי להעביר יום נעים בגן עם הילדים שאת בקושי מכירה, זו לא את, זו רק הסייעת.

כן כן, הסייעת. אם תצליחי לא להכעיס את הסייעת יהיה לך יום טוב, ואם תצליחי לרכוש את אמונה ולזכות באהבתה אזי יהיה לך יום נפלא. לפיכך עלייך לזכור ששושנה לא מוכנה שתכניסי לגן ילדים עם חול בנעליים, ולכן כולם חייבים לחלוץ נעליים ולנער את החול בחוץ. ואילו רוזט לא מרשה לחלוץ נעליים בגן או בחצר כלל.

אז כל זה היה בשנתיים האחרונות. הייתי ממלאת מקום וראיתי עשרות גנים, ארבעים או יותר. מאות מתוקים פגשתי, הרבה שירה ואורי ונועה, ומאיה וגל ועופרי ואיתמר. בכל גן הייתה לפחות מאיה אחת.

נכנסתי לחדר ההמתנה עם שיר בלב והבטחה למצוא תפקיד חדש. אני אהיה גננת משלימה. יהיו לי שניים או שלושה גנים, הילדים המתוקים יחכו לי משבוע לשבוע, ואני הגננת האהובה אתקבל בנשיקות ובחיבוקים.

בחדר ההמתנה, על ספסלי המתכת והפלסטיק, גיליתי שורות ארוכות של בנות שכולן כמוני, משוועות לקבל עבודה ומצפות שאחת מהמפקחות תפתח את הדלת בפניהן.

התור התקדם לאיטו, הבנות נכנסו ויצאו. בינתיים שיננתי את המשפטים שתכננתי לומר ואת הסימולציות שעשיתי טרם הריאיון.

עד היום אני לא מצליחה להבין איך עברתי ממפקחת אחת לשנייה. עד לשביעית, שש מפקחות העיפו מבט קצר בקורות החיים שלי ושלחו אותי בדחיות ובתירוצים. על סף ייאוש, ובדמעות בעיניים, עמדתי להיכנס למפקחת האחרונה. העליתי בעיני רוחי את החלום שלי, גננת אהובה מוקפת בילדים מתוקים, ונכנסתי לחדר. חיוך. ברכת שלום. זיק בעיניים. "את ליבי", היא אמרה, "אני זוכרת אותך".

זהו. העניינים הסתדרו. אומרים שכל ילד צריך מבוגר שיאמין בו. הרגשתי כמו ילדה קטנה ורחל האמינה בי. היא נתנה לי לעבוד כגננת משלימה בשלושה גנים. חשבתי שזה לא יהיה קל, אבל לא דמיינתי עד כמה קשה זה יהיה. נזכרתי בפרקי ההסתגלות לגן. היו באמתחתי עצות רבות שקיבלתי כיצד להקל על הילדים הרכים את ההסתגלות, אבל אף אחד לא נתן לי עצות כיצד להקל עליי את ההסתגלות שלי. וכשכמעט נשברתי ורציתי לנטוש, המבט התמים של גילי גרם לי להישאר.

גילי היא ילדה מתוקה, לא מורגשת כמעט. תמיד לבדה, עסוקה במשחק או בציור. ילדה צייתנית וקשובה, מעולם לא ראיתי אותה נדחפת, חוטפת או נלחמת על מקומה. בסוף יום הלימודים הקוקו שלה נשאר מסודר בדיוק כמו בבוקר. בשעת המפגש הייתה יושבת ומקשיבה, לא משתתפת, לא מדברת ולא עונה לשאלות. זיהיתי שלגילי יש אילמות סלקטיבית. הסייעות אישרו שאכן זה המצב. גילי לא מדברת עם אף אחד בגן. יש שתי בנות שהיא מוכנה לשחק איתן, משחקת ושותקת. ניסיתי לשתף אותה בפעילויות בגן, אבל מעולם לא לחצתי עליה. היא מדי פעם יצרה איתי קשר עין והנהנה בראשה, אבל לא הוציאה מילה.

הימים בגן היו קשים, בטח בהתחלה אבל גם אחר כך. עבדתי כאמור בשלושה גנים שונים וניסיתי ללמד ולאהוב 91 קטנטנים מתוקים. בשני גנים הצלחתי להשתלב באופן סביר, הצוות היה נעים והגננות הראשיות שיתפו פעולה. הבעיה הייתה בגן עפרוני, שם לא מצאתי את מקומי. הסייעות החמיצו פנים, הגננת הראשית הייתה קשוחה ותובענית, ובכל יום הייתי יוצאת מהגן בדמעות.

החזקתי את הדמעות עד שהגעתי הביתה, ושם הייתי מתפרקת בבכי. בוכה על כל המאמצים שעשיתי כדי להיות גננת דגולה בישראל, והנה אני, גננת מסכנה שלא

מצליחה להעביר יום אחד בנעימים בגן, לא מסתדרת עם הסייעות, לא זוכה להבנה מהגננת החונכת, מקבלת ביקורת מהמדריכה, וסופגת חשדנות וזלזול מההורים. לאחר יום עבודה בגן הייתי מותשת נפשית ופיזית. אפשרתי לעצמי מנוחה קצרה ואז המשכתי אל תוך השעות הקטנות של הלילה בהכנות ליום המוחרת, מנסה לרצות את הגננות הראשיות, את המדריכות, את המפקחת ואת ההורים כמובן. פעמיים התקשרתי למפקחת כדי לבקש לעזוב, וניתקתי לפני שהספיקה לענות. עשרות פעמים כמעט התקשרתי. ובכל פעם, כשהחלטתי להישאר בגן עפרוני למרות כל הקשיים, היה זה בגלל המבט של גילי.

רציתי לעזור לגילי. הרגשתי שיש לי מסילה סודית ללב שלה, ושאיני לא יכולה לנטוש אותה. במובן מסוים הזדהיתי איתה, הרגשתי שותפה לחרדה שלה. גם אני הייתי בסוג של חרדה משתקת בגן הזה.

בסופו של דבר הימים בגן השתפרו. הילדים היו רצים אליי בבוקר בשמחה, מחבקים אותי וקוראים בשמי. הם אהבו את השירים והסיפורים שלימדתי אותם, וההורים החלו לתת לי משוב חיובי.

עדיין לא הייתי הגננת שדמיינתי, אבל לפחות סיימתי את היום בחיוך. גיליתי שאני מסוגלת להחזיק את הילדים קשובים בשעת המפגש, בלי לגעור בהם, בלי להעניש. הילדים המתוקים היו מרותקים למוצא פי, ולעיתים הייתי הגננת הזאת שחלמתי להיות. הבנתי שהילדים לא זקוקים ליצירות מסובכות, הם רוצים ליצור דברים פשוטים, משימות נחמדות שקל לבצע ולחוות בהן תחושת הצלחה. ככל שהשתפרו הימים ראיתי שגם גילי מרגישה נוח יותר בקרבתי. ואז החלטתי שגילי תהיה הפרויקט שלי. הודעתי לילדים בגן שמהיום גילי היא העוזרת שלי. גילי הייתה יושבת לידי בשעת המפגש באופן קבוע. היא הייתה אחראית לחלק את קופסאות הצבעים ואת חומרי היצירה, היא בחרה ספרים והחזירה למקום. העצמתי אותה ושיבחתי אותה בפני כולם.

הילדים לא קינאו בה. היא הייתה כל כך סגורה ומרוחקת שגם העדפה כזו לא עוררה קנאה. ראיתי שהיא נהנית לקבל את תשומת הלב הפרטנית שלי, אבל עדיין לא דיברה איתי. ואז פיתחתי עבורי ועבור גילי משחק תמונות. הכנתי כרטיסים עם תמונות שונות שמייצגות רגשות או חוויות מחיי הגן. כאשר הצטיינה בפעילות נתתי לה כרטיס עם כתר; כאשר ראיתי בפניה שהיא עצובה נתתי לה כרטיס עם פרוץ עיניים. עודדתי אותה לתת לי כרטיסים מתוך הערימה.

גילי החלה לתקשר איתי באמצעות הכרטיסים, זו הייתה שפה פרטית שלנו, וראיתי שהיא מרגישה נוח איתה. היא כבר הייתה מסתכלת בפניי ויוצרת קשר עין בתכיפות. קיוויתי שהיא תעבור שלב ותתחיל לדבר, אבל זה עדיין לא קרה. עד שגילי נעדרה מהגן כי הייתה חולה. זו הייתה מחלת חורף קלה אבל החלטתי ללכת לבקר אותה.

חציתי את סף הדלת. היא רצה לקראתי, חיבקה אותי והשוויצה בפני בני משפחתה. נדהמתי לראות עד כמה האילמות היא אכן סלקטיבית. בביתה גילי הייתה ילדה תקשורתית ושמחה.

הבאתי לה מתנה קטנה, שיחקתי איתה במשחקי בובות ונפרדנו בחיבוק עז. למוחרת גילי הגיעה לגן אוחזת בידה הקטנה את המתנה שהענקתי לה. ניגשתי אליה ואמרתי לה: "בוקר טוב גילי". הוכיתי אלם כשהיא השיבה לי בלחש: "בוקר טוב".

אין ילד רע?

חיה בוטמן | מכללת בית רבקה

ירון. כחול נוֹגָה עיניו, עם הברק השוכן שם דרך קבע, גומה אחת נפערת על פי צו סמוי, ואף ביישן, מקשה אחת עם המצח והלחיים. מראה בהחלט מתעתע. כמו אופיו. כמו השטן. לקח לי זמן להכיר את הילד ואת דפוסי הפעולה הערמומיים שכמו נלקחו מסרט אנטי-חינוכי של במאי מעוות.

כמו כולם - אני משער - גם אני הבטחתי לעצמי

שאני לא אהיה כמו המורים שהיו לי. לפחות לא כמו רובם. אני אדע מחד גיסא להשליט משמעת ולקטוע בהינף יד התקוממות מאורגנת (לא כמו המורה יאיר, שהיה אדם עם לב זהב, משהו נדיר, אבל בשיעוריו התנהל ברדק. עליז לרוב), ומאידך גיסא אשמור על קשר אישי עם התלמידים, והם ירגישו חופשיים לשתף אותי בסודותיהם הכמוסים (בשונה מכל המורים שלי, למעשה). טוב, לא ממש מורה מהסרטים, מורה מהסוג שטועה, אבל מיישם הלכה למעשה את "האיזון הקדוש". בחלומותיי הגרועים ביותר לא תיארתי לעצמי שאני אשנא תלמיד.

היום הראשון להופעתי בכיתה במסגרת הסטאז', מתישהו באיבו של הסתיו. שיעור תורה, הנושא: עקידת יצחק. אצבע מורמת מירכתי הכיתה, ילד יפה ומחונך למראה. "כן", אני מאיר פנים.

"זה נכון שאברהם היה אבא רע, בכך ששמע לאלוקים וכמעט שחט (תנועת יד של ביתוק, פראית למדי) את יצחק?"

איך, למען ה', מסבירים נושאים סבוכים לילדים?

"חס וחלילה!" שמעתי את עצמי אומר. "אברהם היה אבא נפלא, אבל הוא ידע

שאם אלוקים מצווה, מוכרחים לקיים את מצוותו".

לקחתי נשימה והוספתי: "ומובן שאלוקים דורש רק את טובתנו. אלא שלא

תמיד אנחנו, במוחנו הצר, מבינים את כוונתו".

שקט בכיתה. נדמה שהילדים, בהבזק בגרות פתאומי, מודעים לרגישות הנושא

ולמורכבותו, ומעכלים לאט לאט את הנאמר.

"טובתנו?!" קולו שלו, כמעט זחוח, "בוא נאמר שלרצוח את הבן שלך לא ייחשב לך למעשה טוב ביום המעשים הטובים. לא נראה לי, בכל אופן".
פניו - בניגוד לציניות שנשבה בדבריו - שיקפו זעזוע מוסרי, שאז מצא חן בעיניי. מאוד. מה שפחות נעם לי היה החיוך שעלה על פניו, אם כי מיהר לסלקו למראה מבוכתי. נחלצתי מהסבך בהסבר ארוך ומעט גמלוני, שדי התיש את הילדים, למען האמת. בדרך הביתה עוד הפכתי במקרה, מסיט את החיוך הזדוני שצף בעיקשות מול פניי.

מה שמפליא הוא שעם חבריו לכיתה הסתדר לא רע. לא שהיה טיפוס חברותי, האמת, היה די בודד, אבל לא התחכך ורב איתם. לא מעבר לנורמה. כאילו שכל הרוע האצור בו (לא מעט, בשום פרמטר) התנקז להתעללות באדם אחד. לאמת לא ניתן להתכחש. הוא היה חכם. באופן יוצא דופן. התלמידים, כמו רבים מהמורים, לא הבחינו במזגו הרע, שהיה עטוי מעטפת של תמימות וכן וקונדס ילדותי. ואני, שהיטבתי לראות ולהכיר ברע, היטבתי גם לספוג את חיצי משוחי הרעל. והשיחות עם פסיכולוגית בית הספר. שם, בחדרה, אפוף ניהוחות צמחים לא מזוהים וקירות מכוסים ציורי טבע (רק ירוק, "צבע של חינוך"), מד התסכול נסק פלאים.

"אז מה עושים?" אני, אחרי עוד שפריץ רוע של ירון, מיואש ותכליתי (גם מעט פגוע, אבל לא אני הסיפור).

"ראה. ראשית, כאמור, אתה צריך ליחד זמן בביתך, לנסות להשתחל לראשו של ירון, לשמוע את מחשבותיו, להתחבר לרגשותיו, להבין מה מניע אותו להתנהגות כזאת מבולבלת (בחיים היא לא תוציא מפיה את המילה רוע על כל הטיותיה. הסתכלות חיובית היא בהכרח לא ריאלית?). שנית, כדאי שבמהלך השיעור תפנה את אור הזרקורים אל חוזקותיו. אתה יודע, מחמאות אגביות, מרומזות, אפילו גילויי חיבה של קשר עין וכיוצא. שלישית, אם יחלוף חודש ותראה שהמצב נותר על כנו, אזמן אותו לשיחה".

"שכחת משהו", אני מפטיר על הסף, "כלל יסוד בפסיכולוגיה חינוכית. אין ילד רע. יש ילד שרע לו", מנסה לרכך בחיוך מעושה שרק מהדהד את כוונתי.

"אני מצטער, גב' סגל. אני ממש מצטער שאכפת לי מהילד שלך. ואיפה היו כל המורים עד היום? שאלה טובה. גם לי יש אחת. איפה היו ההורים עד היום? כן, אני מכיר את זה. בבית הוא ילד נהדר. האמת, שעל ירון אני גם יכול להאמין. הוא בקיא

בכללי המשחק. הוא מחושב, הוא לא מהמאלתרים. תביני, יש לך ילד חכם. שלא לומר גאון. אליה וקוץ בה (אין לי שמץ מאיפה הבאתי את זה...), הוא מנצל את זה בצורה מכוערת. סליחה, לא מכוערת. מגעילה. מרושעת. ויש שתי אפשרויות: להתעלם ולא. אני עם השנייה, ואת?"

בטלפון עם האימא (כמעט תמיד זה התנהל בטלפון. לא שלא ניסיתי אחרת) יצא הכול. התסכול, הרחמים העצמיים, ובד בבד האכפתיות והאחריות, בבלייל של ציניות ופורקן רגשות. אני מודה שנסחפתי. המצבור של העלבון והדאגה הכנה לירון (אין לי הסברים, אבל תמיד רחשה בי מין חיבה עמומה לירון, על אף הכול. לא, לא חיבה, אובססיה אולי. אולי דחף להוכיח לעצמי בתחילת דרכי, שאני והוראה והוראה ואני. כאילו שאם אכשל בזה, אות הוא שאיני מתאים לחינוך. חיבה?), שהתנגש בחומת הניכור והסירוב של גב' סגל להבין את הבעיה הוליד אשד מריר וכעוס. ומתברר שגם חסר תועלת. לירון, בכל אופן.

"אז איזה ספר אהוב עליך במיוחד?"
"יש הרבה. היה אבל אחד, לא זוכר איך קוראים לו, שקראתי איזה שש פעמים. חודש שלם, שלא רציתי שום ספר חוץ ממנו."
"על?"

הדינמיקה בשיחות עם ילדים מאוד שברירית. ואינדיבידואלית. יש מי שדיבוב יתר משתק אותם. יש שבלעדיו יהיו סגורים ויקמצו במילים מעבר לכורח המינימלי. כאלו שהשתיקה יפה להם ומדרבנת אותם, וכאלו שהיא מביכה אותם. עם ירון כבר ניהלתי בעבר שיחות קצרות, וטרם עמדתי על העדפתו.
"על אדם גלמוד שמהגר מאירופה לאמריקה (השפה הפכה גבוהה, ההבעה בוגרת. ניכר היה שנהנה ממפגן זה) ומנסה להתחבר עם כל מיני קבוצות של אנשים, וגם מנסה לחפש עבודה בכל מיני מקומות, ופשוט לא מצליח. בגלל שהוא מגיע מרקע אחר ומתרבות אחרת (הוא חש צורך להסביר, מתקשה להימנע מדקלום), קשה לו להשתלב באמריקה. עם הזמן הוא לומד לזהות נקודות תורפה אצל אנשים ולנצל אותם למה שהוא צריך. הוא קונה לו הרבה יריבים, אבל גם מקום לעבוד בו. לאט לאט, אחרי שהוא מבסס את עצמו שם, הוא מעדן את ההתנהגות שלו ומתחיל להיות נחמד לאנשים. הסוף ממש חמוד. הסופר מספר איך הוא - אותו אדם כאילו - מגיע לפארק ורואה שם הומלס אחד, ומתיידד איתו ומתחיל לספר לו את הסיפור שלו, מהתחלה."
"באמת נשמע מוצלח. עשית לי חשק לקרוא את זה גם. אם תיזכר מה השם תבוא להגיד לי".

"הדרך ל...לא. משהו עם דרך, נראה לי. אולי על הדרך, או רק דרך. לא לא. אוף, לא זוכר".

"לא נורא, כשתיזכר. סתם מעניין אותי, איזה חלק בספר הכי אהבת?"
"קשה לי להחליט. הכול. ההתחלה מאוד מאוד עצובה, איך שהכול לא הולך לו, ואנשים פשוט צוחקים עליו. גם הסוף מרגש. האמצע זה מגניב, שהוא מצליח להוכיח לאנשים שהוא לא פראיר, ולא כדאי להתעסק איתו".

"נניח שאתה היית כותב את הספר, היית משנה קצת או משאיר הכול אותו דבר?"
"משאיר, נראה לי. זה כל כך טוב שכל שינוי יכול להרוס. בעצם, אולי הייתי בסוף מכניס קטע שהוא חוזר אל אותם אנשים שהשפילו אותו בהתחלה, ומוציא להם לשון עם הרכב שלו והחליפה וכל זה. אולי אפילו מתנקם בהם איכשהו".

"אני חושב שהסופר טעה. בגדול. לנצל חולשה אצל אנשים, זאת אף פעם לא הדרך. גם אם אנשים רומסים אותך ולועגים לך, אסור לך להחזיר להם באותו מטבע. אני לא אומר שצריך לתת להם לעשות את זה, לחלוטין לא, אבל גם לא להתנקם בהם. יש אנשים טיפשים, אין צורך להתעלם מזה, אבל כמעט כל האנשים, יותר נכון כל האנשים, הם טובים. לפעמים זה מכוסה קצת, לפעמים הרבה, אבל ביסוד, בפנים, לכולם יש טוב. ובדרך כלל, כשאתה מתייחס יפה לאחרים, אתה מקבל יחס זהה. הייתי רוצה שתחשוב על מה שאמרתי עכשיו קצת, אוקיי?"

בלילות, במיטה, שחזרתי לעצמי אין-ספור פעמים את נביטת ניצני ההוראה אצלי. כשהכול נראה פשוט כל כך.

"ואתה, יואב, מה תהיה כשתהיה גדול?"

אחרי שלל התשובות השאפתניות - חבר כנסת, שחקן, בעל מוסך - הרגשתי לא בנוח לחשוף את חלומי הפעוט. בסך, חלפה בי מחשבה נעימה, איך שהמורה אומר "מה תהיה" פסקני, ולא "מה תרצה לעשות" וכדומה. כאילו שגורלנו נחרץ בהבל פינו, ובהנהונו הקשוב של המורה.

"מורה", יריתי את תשובתי, לפני שאתחרט. מבטי תמיהה-תמיכה-הערכה הקיפוני. כמה שניות נוספות של היסוס. "מורה טוב".

שער ב
מתמחים בכרזה
אסופת כרזות
של מורים חדשים ומתמחים בהוראה

עריכה: דיצה משכית, שרה זילברשטרום

תשע"ח - 2018

פתח דבר

שלב הכניסה למקצוע מזמן מפגש ראשוני עם מאפייניו, מציאות עבודת ההוראה ומהותה בפועל. שלב זה מתפרס על פני שלוש שנים, ולכל שנה סממנים ייחודיים משלה. מהותו של שלב זה היא בתהליכים המקצועיים והאישיים שחווים עובדי ההוראה בעת כניסתם למקצוע. המתמחים והמורים המתחילים מתמקדים בתהליכי ההסתגלות למקצוע. המתמחים, אלו שעבורם זו היא שנת עבודתם הראשונה בהוראה, מתנסים במעבר שבין מעמדם כסטודנטים להוראה למעמד חדש של עובדי הוראה.

עבור המתמחים שנת ההתמחות היא שנה של חיבור ושזירה בין התיאוריה לפרקטיקה; התמודדות עם אתגרים וקשיים, התמודדות אישית ומקצועית עם טווח רחב של רגשות ובהם חרדה, תסכול וייאוש בצד התלהבות, גאווה, סיפוק ותחושת העצמה אישית. התמודדויות אלו מתאפיינות בשילוב תפיסות פדגוגיות וארגוניות; שזירת אתגרים בצד דילמות וקונפליקטים; אכזבה בצד תחושת חזון; התחבטויות בצד הכרעות; טיפול בפרט בצד תפיסת הכלל - הכיתה השלמה ובית הספר כארגון. כל אלו יחד הם פרופיל פניה של שנת ההתמחות בהוראה.

תהליכי הקליטה בהוראה משולבים במערכות מגוונות של יחסי עבודה פרופסיונליים. מעבר למפגש של המתמחים עם עצמם כמורים ועם תפקודם כאנשי חינוך, ומעבר למפגש המוכר עם התלמידים עצמם, המתמחים נפגשים עם בעלי תפקידים במערכת החינוך דוגמת מנהלים, עמיתים, חונכים ומפקחים; ועם בעלי תפקידים מחוץ למערכת החינוך, כמו הורים. מהמחקר ואף מהשדה מתברר כי מכלול ההתנסויות המקצועיות שהמתמחים נחשפים אליהן, והשיח הפנימי שלהם תוך כדי ליבון דילמות ותהיות, משפיעים גם על החלטתם אם להישאר במקצוע. מכאן הצורך של המערכת כולה להפעיל שיקול דעת בתהליכי הקליטה של עובדי הוראה חדשים. שיקולי דעת אלו מסבים את תשומת הלב של קובעי המדיניות ושל בעלי תפקידים הקולטים לראשונה את המתמחים כאנשי מקצוע אל המורכבות הכרוכה בתהליכי הכניסה למקצוע.

שלושה ממדים עומדים במרכז עבודתם של מורים חדשים בכלל: הממד האישי, הממד המקצועי והמדמד הסביבתי. הממד האישי עניינו בעיקר בתהליכים שחווים המורים החדשים, ובכלל זה דרכי ההתמודדות עם אתגרים וקשיים, ההתמודדות

עם השינויים שליוו את המעבר ממעמדם כסטודנטים למעמדם כמורים בפועל, ועם שינויים אחרים שחלו בחייהם הפרטיים. הממד המקצועי עניינו בתהליכי ההתפתחות המקצועית שעושים המורים החדשים עם כניסתם למקצוע, ובכלל זה רכישת מיומנויות וכישורי עבודה בפועל. הממד הסביבתי עניינו בעבודתם של המורים החדשים בהקשר של סביבת העבודה החדשה, ובכלל זה התמודדות עם תהליכי הקליטה במערכת, פיתוח מיומנויות של עבודה בצוות ושותפות בקהילות למידה.

בכל אחד מהממדים הללו נדרש כל מתמחה לעצב לעצמו דפוסי התנהגות וחשיבה התואמים את מערכת האמונות והתפיסות האישיות שלו ואת דרכו המקצועית. אלו ישמשו בסיס לעבודתו כמורה חדש בשלוש שנות עבודתו הראשונות. הרחבת המודעות של המורים החדשים עצמם ושל המערכת הקולטת למשתמע מהממדים שהוצגו לעיל מחייבת לספק למורים חדשים הזדמנויות ללימודי ולתמיכה שיסייעו לקליטתם במערכת החינוך.

הדרכים שבאמצעותן ניתן לחשוף את כל אלה לבעלי התפקידים במוסדות החינוך, ואף לסטודנטים המתכשרים להוראה, הן מגוונות וכוללות, בין השאר, שיחות עם מתמחים בפועל, שיחות עם מורים בשנות עבודתם הראשונה, קריאה, ניתוח של שיח רפלקטיבי של יומני מתמחים, ניתוח מבוקר של סיפורי מתמחים וקריאת ספרות מחקר רלוונטית.

כחלק מהניסיונות להעמיק את הידע על אודות עולמם של עובדי ההוראה החדשים בבית הספר ובגן הילדים מקיים אגף התמחות וכניסה להוראה מדי שנה תחרות לעיצוב כרזות על ידי מתמחים. התחרות מזמינה את המתמחים עצמם לחשוף את עולמם המקצועי בשנת ההתמחות בדרך אומנותית, באמצעות כרזה. הכרזות "משמיעות" בצבע ובצורה את "קולם" של המתמחים. באמצעות הכרזות המתמחים מצליחים להאיר ולהעיר על התהליך שהם מתנסים בו תוך כדי בקשה להוקרה, לסיוע, להבנה ולתמיכה. באמצעות מטפורות צורניות הכרזות מצליחות להעביר תחושות, הרהורים ואמירות של מתמחים בהקשר של שנת ההתמחות. לפנינו הקובץ העשירי של "מתמחים בכרזה", המאגד כרזות של מתמחים ושל מורים מתחילים כאחד. הקובץ מציג את הכרזות שזכו בפרס הראשון, השני והשלישי, ואת אלה שזכו בהצטיינות. בפתח הדבר נתייחס בהרחבה רק לכרזות הזוכות.

ערכם של תהליכי החינוך ביצירת בסיס לניסים הוא מרכז הכרזה נסים גדולים מתחילים בחינוך. בכרזה נעשה שימוש בסמלים חזותיים ומילוליים מעולם חג

החנוכה על מכלול המאפיינים הייחודיים לו. בכותרת מופיעה המילה "נס", רמז לביטוי "נס גדול היה פה" וקישורו לתהליכי החינוך.

הסמלים המוצגים בכרזה הם שלושה סביבונים שעל כל אחד מהם מוטבע צירוף האותיות הת, מח, ות. צירוף האותיות הזה - בדומה לאותיות החקוקות על סביבון החנוכה (נ, ג, ה, פ) - קושר את משחק הסביבונים ואת ניצחון האור והגבורה בחג החנוכה לעבודתם של מחנכים בכלל, ולזו המתבצעת בשנת ההתמחות בפרט. השימוש בסביבון - צעצוע הילדים שאינו יציב במהותו ושדינו ליפול בשלב כלשהו במהלך הסתובבותו (כפי שמודגש בצל של הסביבון, הצבוע בשחור) - יכול אפוא לעורר תהייה בדבר דרכם המקצועית של המתמחים ואולי גם בדבר מהותו של עולם ההוראה והחינוך. תהייה זו מיטשטשת לאור המציאות, ובה הסביבון הוא משחק מסורתי שמשחקים בו ילדים ומבוגרים כל ימי החנוכה, חג אחר חג, בישראל ומחוצה לה. האנלוגיה שבין הסביבון למעשה החינוך ניתנת אם כך לפרשנות אחרת, ולפיה החינוך הוא הבסיס שבו מעוגנים הניסים.

באופן מפורט יותר, כותרת הכרזה שוזרת שני אלמנטים: חלקה הראשון - "ניסים גדולים" - מתמקד במשמעות הנס "כאירוע מיוחד", ואילו הסיפא שלה - "מתחילים בחינוך" - שוזרת בתוכה את אלמנט ההתחלה, בהשאלה לעולם המתמחים: הכניסה להוראה משמעה התחלת העיסוק בהוראה בצירופו לתחום החינוך.

הכותרת מעצימה את מקומו של החינוך כנקודת מוצא לחיים עצמם, ובהשאלה - את כוחם של עובדי החינוך לבצע במהלך עבודתם "ניסים גדולים"; ניסים שיש בהם כדי להתוות דרך ולחולל ניסים. האמירה כי ניסים גדולים מתחילים בחינוך מעניקה עוצמה לתהליכי החינוך ולמנעד ההשפעה שיש להם. קל וחומר כאשר תהליכים אלו מתבצעים על ידי מתמחים - מורים לראשונה.

ההצלחה לחולל את הנס כרוכה בהתוויית דרך נוספת, מימוש ערכים וכללי התנהגות. אלו מעוגנים בכרזה א'-ב' של המורה המתחיל - שזכתה גם היא בפרס הראשון. הכרזה מציגה את לוח אותיות הא'-ב' הצבועות, לסירוגין, בגוני ורוד ואפור בהירים; ובגוני שחור, ורוד ואפור כהים. המושגים המוטבעים בכל אחת מ-22 האותיות צבועים בגוונים הפוכים. כך למשל המונח "אחריות" מוטבע בצבע כהה על גבי האות א', שצבעה בהיר. המשחק בין הכהה לבהיר יכול להאיר נקודות אור וקשיים בעולמם של מתמחים וכן אלמנטים שעניינם בשונות ובניסיון ליצור תוצר המשלב בין ההיבטים השונים.

עוד נעשה בכרזה שימוש מטפורי ולפיו הקניית השפה, המתבצעת באמצעות לוח הא'-ב', מדומה להקניית שפת הערכים, ההתנהגויות ומושגי היסוד בעולמו

של המורה המתמחה. מכלול המושגים המוטבע על האותיות הוא מגוון ומצביע על עולמות תוכן שונים. כך למשל מושגים כמו סדנת סטאז' או הערכה מסכמת הם ייחודיים לעולמם של מתמחים, ואילו מושגים כמו חלופות בהוראה או דיונים מיוחסים למגוון אסטרטגיות הוראה של עובדי הוראה בכל שלב בהתפתחותם המקצועית. מושגים אחרים - אחריות, גמישות או נתינה - משקפים ערכים שהם בסיס לעוסקים בהוראה. לוח אותיות הא'-ב' המוצג בכרזה משקף, למעשה, את העקרונות שעליהם מבוססת ההוראה כמקצוע, בצד היבטים ייחודיים לעולמם של מתמחים.

לסיכום, שתי הכרזות שזכו בפרס הראשון מתייחסות, מנקודות מבט שונות, אל ערכם של תהליכי חינוך כבסיס ליצירת ניסים ולהטמעת ערכים. הן מצביעות על כוחם של עובדי ההוראה החדשים ועל טיבם כמחוללי ניסים, כאנשי מקצוע פרופסיונליים, כבעלי ערכים המביטים בתלמידים מקרוב. התייחסות חיובית זו לאנשי החינוך באופן כללי ולמורים חדשים באופן ספציפי מושגת בכרזות באמצעות השימוש בסמלים השונים. הסביבון בכרזה נסים גדולים מתחילים בחינוך מנכיח דואליות בין אלמנטים של משחק, אי ודאות וסכנת נפילה לבין עיסוק אוניברסלי משותף לקבוצה של אנשים והתנסות חוזרת ונשנית הדורשת יכולת התמדה. הדואליות שבין הסכנה הליטרלית שהסביבון ייפול אל מול היכולת "לחולל נס" מעצימה את כוחם של המורים החדשים שמעמדם, כסביבון, אינו בטוח, אך הייעוד שהם רואים בתפקיד החינוך מחזק אותם ומעניק להם ביטחון.

לעומת אי הביטחון הנלווה לשימוש בסביבון, הסמל שבכרזה א'-ב' של המורה המתחיל - לוח האותיות - משרה ביטחון בהיותו עזר הוראה מוכר המקדם את יכולתם של התלמידים לזהות את האותיות לצורך לימוד הקריאה והכתיבה והכרת כיווני הכתיבה. ההשתמעות הנגזרת מהשימוש בלוח האותיות מרמזת אף היא על יכולתו של המורה החדש לעצב בעצמו (ובעזרת מערכות התמיכה השונות שהוא חשוף אליהן בשנת ההתמחות) כללי התנהגות מקצועיים ולפעול בזיקה אליהם.

סדרה של חמש כרזות המפנה את תשומת הלב לצורך בדיבור, בהקשבה, בשיתוף, באמונה ובהתעקשות היא אחת מהזוכות בפרס השני. סדרה זו מוצגת כמודעת פרסומת והיא בעלת מבנה החוזר על עצמו. מפרסמי הכרזות הם המתחילים והמתחילות במערכת, הפונים בבקשה אל הקולטים במערכת: קולטים אחרת את המורים והמורות החדשים. מבנה הכרזות בסדרה הוא אחיד. לכל אחת רקע אחיד

בצבעים שונים (כתום, ירוק, כחול, ורוד כהה וצהוב). במרכז חלקה העליון מופיעה פנייה מילולית, ואליה מצטרף סמל חזותי: הבקשה "דברו איתנו" מיוצגת באמצעות פה מחייך; הבקשה "הקשיבו לנו" מיוצגת באמצעות אוזן; הבקשה "שתפו אותנו" מיוצגת באמצעות שתי כפות ידיים שזורות המבצבצות משני שרוולים נפרדים; הבקשה "האמינו בנו" מיוצגת באמצעות יונה עם עלה של זית, סמל השלום; והבקשה "התעקשו עלינו" מיוצגת על ידי כף יד. רצף הכרזות חושף חד-שיח בין המתמחים (הדוברים) לבין הקולטים. חד-שיח זה כולל בקשה ולאחריה טיעון לוגי לעצם הבקשה.

הנימוק לבקשה הראשונה, "דברו איתנו", הוא "לפעמים כל מה שמורה חדש זקוק לו הוא אוזן קשבת. בעצם, לא רק מורה חדש". הדיבור עם המתמחים משמעו הקשבה. אוזן קשבת היא צורך חיוני עבור מורים חדשים וותיקים כאחד. הנימוק לבקשה השנייה, "הקשיבו לנו", מוצג במשפט "גם לנו יש רעיונות, לפעמים חדשניים, ומי יודע - אולי אפילו טובים", ומעוגן ביכולתם של המתמחים עצמם לתרום רעיונות, ואפילו רעיונות טובים, וחדשנות. הבקשה השלישית, "שתפו אותנו", מעמידה את הצורך של המתמחים לחוות שותפות ושיח בגובה עיניים. אלו עשויים להרגיע את המתמחים כי "בית הספר הוא מקום שנוח בו". הבקשה הרביעית, "האמינו בנו", מנומקת בציטוט מהשיר "אָנִי מְאָמֵן" שכתב שאול טשרניחובסקי - "כִּי עוֹד אֲאָמֵן גַּם בְּאֶדֶם, גַּם בְּרוּחוֹ, רוּחַ עֵז" - ביטוי לאמונה באדם ובעוז רוחו לחולל שינויים ותמורות. הבקשה החותמת את סדרת הכרזות, "התעקשו עלינו", מבטאת את הצורך של כלל החברה במורים מחויבים למקצוע. בקשה זו מנומקת ברצון לשנות את העובדות ולפיהן "אחד מכל ארבעה מורים עוזב את מערכת החינוך תוך חמש שנים" ובבקשה "אל תתנו יד לסטטיסטיקה".

סדרת הכרזות מושכת את תשומת הלב באמצעות השימוש במגוון צבעים המדגישים את ההטרוגניות בקרב המתמחים והקולטים עצמם, אל מול השימוש האחד באותיות מוגדלות. הסדרה חושפת את עולמם הפנימי של מתמחים בעת השיח שהם עושים בשלב היקלטותם במערכת.

המיקוד בכוחה של התקשורת בתהליכי הקליטה של מתמחים בא לביטוי גם בכרזה נוספת - זה בול בשבילי - שזכתה גם היא בפרס השני. הכרזה מציגה את פניה של שנת ההתמחות באמצעות בול המעוצב בדמות בול דואר רגיל, כולל השיניים המשוננות המסייעות בהפרדת הבולים זה מזה ושובל. נושא הבול הוא "הוראה", והוא מציג תמונה אחת מהעולם המורכב של המקצוע: מורה המנסה לשמוע מה

מספרת לו קבוצת תלמידים, שרק חלקם נמצאים בפועל בכיתה. בצידו התחתון של הבול כתובה המילה "ישראל", המרמזת לכך שהסיטואציה מתקיימת בישראל, וכן שהכיתה שבבול משקפת תת-מציאות של ההוראה בארץ.

הכיתוב בשובר הבול, "זה בול בשבילי", הוא כפל לשון: מחד גיסא המשמעות הליטרלית, ולפיה ההוראה המתוארת בבול מייצגת תוכן מוכר; ומאידך גיסא המשמעות המטפורית, ולפיה תמונת המצב המתוארת בבול מתאימה לתיאור מצבם של מתמחים העוסקים, בין השאר, בניסיון ליצור קשר עם התלמידים ובעיקר להקשיב להם - אלמנט המודגש בבול עצמו.

החותמת שעל הבול - "תשע"ז, מאושר 2017" - שבמקורה נועדה למנוע שימוש חוזר, מאשרת כי המתואר בבול אכן תואם סיטואציה עכשווית שקיבלה אישור. הנפקת בולים, שנעשית גם כדי להנציח אירועים, באה לביטוי בכרזה זו בחשיפת תמונת ההוראה בחיי היום-יום בישראל כפי שחווים אותה מתמחים.

דווקא לנוכח הצטמצמות השימוש בבול כאמצעי תקשורת, בעיקר בעקבות השימוש בדוא"ל, הכרזה מקבלת ממד ייחודי. ההחלטה לתאר את ההוראה מנקודת המבט של המתמחה, ובאמצעות עיצוב בול מיוחד של התבוננות בהוראה, מעניקה למקצוע חשיפה תקשורתית ומציעה הצצה לעולם ההוראה.

הכרזה **בית צָבֵר למתחילים** היא כרזה נוספת שזכתה בפרס השני. הסמל המופיע בה הוא הצבר (סברס) - קקטוס השואב את המים מהאדמה, צובר אותם, ולכן יכול לשרוד זמן רב ללא מים. בלשון הרווחת המילה "צבר" היא כינוי לישראלי (שנולד בדרך כלל בארץ), הדומה במהותו לפרי הצבר - קוצני מבחוץ ומתוק מבפנים. ואכן, באיור הצבר בכרזה מודגשת הדואליות בין קוצני הצבר לבין פרחיו. ההשתמעויות העולות מן השימוש בצבר בכרזה מרמזות על היכולת של המתמחים לשרוד גם בתנאים קשים דוגמת אלה שהם נתקלים בהם בשנת ההתמחות. עוד מרמז הצבר על מהותם של המתמחים, ה"נראים" מחוספסים אך במהותם הם רכים ומתוקים - אולי אף בעקבות בחירתם בהוראה. זאת ועוד, בכותרת הכרזה שונה המושג "בית ספר" למתחילים למושג "בית צָבֵר" למתחילים. מעצב הכרזה נקט לשון נופל על לשון, העלול לבלבל את הקורא. שימוש לשוני זה מקבל בכרזה ממד נוסף, המתאר את יכולתם של המתמחים להפוך את שנת ההתמחות למקור מים איתן, ולצבור את הכוחות הדרושים כדי להישאר במערכת וכדי להתמודד עם הקשיים והאתגרים שמציבה בפניהם שנת ההתמחות.

הכרזה רגעי האור, שזכתה בפרס השלישי, מציגה עבודת יצירה הכוללת מסר אישי שהכין התלמיד יואב מכיתה א3 למורתו המתמחה. שניהם - המורה והתלמיד - מצויים בתחילת דרכם. היא כמורה במערכת והוא כתלמיד בבית הספר. פניהם של השניים לקראת עתיד מבטיח, שהדרך אליו רצופה אתגרים והשקעה. עבודת היצירה שהכין התלמיד למורה היא "גירוד צבעוני" (Scratch Art), והכנתה כרוכה במשאבי זמן וחשיבה. היא מורכבת משלב חשיבה ותכנון, הכולל את בחירת הצבעים וסידורם על הדף, את בחירת הטקסט שרוצים לחשוף ואת מיקומו על הדף. בהמשך נדרשים עוד שלושה שלבי ביצוע: כיסוי דף הציור בצבעי שעווה צבעוניים; כיסוי הצבעים בצבע שחור; גירוד הצבע השחור - בהתאם לתכנון - וחשיפת השכבה התחתונה הצבעונית. התבוננות בכרזה מלמדת שהילד יואב אכן השקיע זמן וחשיבה בהכנת העבודה למורה: הוא השתמש במגוון צבעים; צבע ביסודיות את הדף בשחור; והכין מסגרת למסר שרצה להעביר למורה.

במסר שכותב יואב למורה - "את יודעת שאני הכי מחכה לשיעור איתך" - מופיעים שלושה רכיבים מרכזיים המעידים על הקשר בינו לבינה: (1) המסר מוקף מירכאות, ואלה מחזקות את התחושה שיואב מדבר אל המורה באופן אישי וחושף בפניה כמה הוא מחכה לשיעור שלה; (2) צירוף המילים "את יודעת", המרמז על הקשר הטוב שבין יואב למורה, שכן היא יודעת מה הוא מרגיש; (3) המילה "הכי", המעצימה את המידה שבה יואב מחכה לשיעור עם המורה. אפשר לשער כי מסר זה הוא תגובה להתנהגותה של המורה וליכולותיה המקצועיות.

הכרזה משקפת תהליך: המורה השקיעה בהוראה והצליחה "לגעת" ביואב; יואב השקיע בהכנת עבודת יצירה ססגונית ובת משמעות למורה והצליח "לגעת" בה, שכן היא מגיבה אליה בכותרת הכרזה: "רגעי האור, שנת ההתמחות בהוראה". משחק הצבעים מושג באמצעות השילוב בין הצבע השחור המשמש רקע לעבודת היצירה, לבין השימוש במילה "אור", המרמז ללבן. משחק זה בין אור לחושך משקף את תהליכי עבודתם של המתמחים בשנת עבודתם הראשונה. התמורה לתהליכים אלו, הכרוכים בהתמודדות עם קשיים, היא היכולת לחוות את רגעי האור. המפגש עם רגעי האור הוא סמן דרך בעבודתם של מתמחים ומנוף להמשך העשייה.

המסר שכתב יואב מכיתה א3 למורתו היה תוצר של התבוננות בה ובהתנהלותה. התבוננות מסוג זה היא חלק בלתי נפרד מעבודתם של המורים עצמם. בנושא זה עוסקת כרזה נוספת שזכתה בפרס השלישי: **מורים שמים ♥ לפרטים הקטנים.**

בכרזה מוצגות פניהן של דמויות רבות. הן דומות בקווי המתאר של צורתן, אך נבדלות בגודלן, בצבען, באופן חיוכן (חיוך רחב או היעדר חיוך), במבנה העיניים, במיקום האישון ובהבעה. הכותרת של הכרזה מכילה שני מסרים. הרישא של הכותרת מדברת על היכולת של המורה לשים ♥ לפרטים הקטנים; הסיפא של הכותרת מספקת את הסיבה לתשומת הלב של המורים, [כי] "בכל תלמיד טמון הפוטנציאל להיות מיוחד במינו, החוכמה היא למצוא את המיוחד".

הכרזה מציגה שילוב מושכל בין הטקסט הוויזואלי לטקסט המילולי. הטקסט הוויזואלי מציג תמונה של פרטים זהים אך שונים. כך גם כיתת התלמידים, ש"קווי המתאר" שלהם דומים - ילדים בכיתה, אך התבוננות בהם מלמדת על הייחודיות של כל אחד מהם ועל השונות שביניהם. היכולת להבחין בשונות מחייבת התבוננות מעמיקה ותשומת ♥, ומודגשת בכותרת. זאת ועוד, מעבר לתשומת הלב לפרטים מוטלת על המורים המשימה למצוא בכל תלמיד את הפוטנציאל האישי שלו, משימה שמהותה חוכמה.

הכרזה האחרונה המוצגת בהרחבה זכתה אף היא בפרס השלישי, והיא מפנה מסר אל המתמחים, **השאירו משהו אנושי אחריכם**. הכרזה מציגה סימני עקבות של חיות שונות כמו "שפן סלע", "צבוע מפוספס", "תן זהוב". מול השונות מודגש בכרזה המשותף לכלל החיות - היכולת להשאיר עקבות. במרכז הכרזה עקבות גדולות יותר של המתמחה בהוראה, המוגדר כזן (נדיר). ההבדלים שבין עקבות החיות השונות עשויות לרמז, בין השאר, על השונות בקרב התלמידים או בקרב המתמחים והמורים חדשים. על המתמחה בהוראה, הנדיר, זה שקשה למצוא, מוטלת המשימה להשאיר עקבות אחרות; עקבות שמהותן ב"משהו אנושי".

הכרזות שבקובץ זה מציבות בפני המתמחים עצמם ובפני כלל השותפים במערכות החינוך משימות ואתגרים העשויים להקל את תהליכי הקליטה, לשפר את תהליכי ההוראה ולחולל שינוי מיטבי בתפיסת ההוראה ומשמעה. במבט כולל מתברר כי הכרזות מדגישות את יכולתם של המתמחים, את היתרונות בבחירה בהוראה, את החשיבות שבתהליכי קליטה המבוססים על שיתופיות וקשב. בה בעת הן מצביעות על כוחם המקצועי של כלל עובדי ההוראה החדשים ועל יכולתם לתרום, לשפר, לגעת ואף להשאיר עקבות.

הכרזות, המשקפות את עולמה המורכב של ההוראה, יכולות לשמש כלי עזר בידי מכשירי מורים ובעלי תפקידים במערכות חינוך לניהול דיונים בדבר תהליכי

הקליטה. באמצעות הדיון בכרזות ניתן "להתבונן" בחלון הזכוכית רחב האופקים המשקף את עולמם הפנימי של הנכנסים לעסוק בהוראה, להפחית את החששות המלווים את הכניסה לתפקיד, ואף לצמצם את אפקט "הלם הכניסה" למקצוע. באופן מעשי, קובץ הכרזות יכול לשמש כמקראה של טקסטים ויזואליים פדגוגיים שניתן להציגה בפני מנהלים, מורים ומפקחים, וכחלק מהרחבת השיח החינוכי בדבר שיפור היחס לעובדי ההוראה החדשים, מורים וגננות, בראשית דרכם המקצועית בהוראה.

פרופ' דיצה משכית, ד"ר שרה זילברשטרום

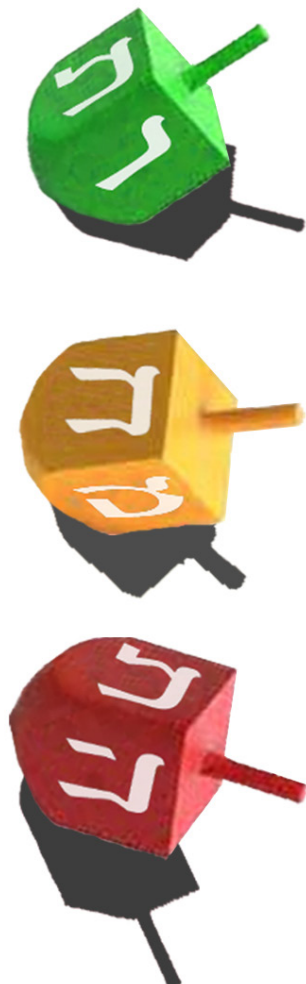
נסים גדולים מתחילים בחינוך

ירדן הס | מכללת בית ברל

שנת ההתמחות כולה, על האתגרים הגלומים בה; על ההתרגשות שהיא מציפה; על הלבטים שמתעוררים במהלכה; על התובנות שמתבהרות בה - חידדה אצלי ביתר שאת את ההכרה בכך שאני במקום הנכון ומממשת את ייעודי בעולם.

במהלך השנה החולפת זכיתי למתוח את גבולות היצירתיות שלי; לאמץ את מרב הסבלנות שלי; להגדיל את יכולת ההכלה שלי; לחזק את היכולת האישית שלי לגמישות ולהשתנות; ובעיקר ללמוד שהעיסוק בחינוך הוא משמעותי מאין כמוהו וטומן בחובו ניסים של ממש!

התפתחותם והתקדמותם של ילדי הגן והקשר החם והקרוב שנרקם ביני לבינם; ההתפתחות והצמיחה האישית שלי בזכות טיב העבודה, שמחייבת הסתכלות רפלקטיבית וחתירה למצוינות כל העת; הקשר העמוק, האישי ומקצועי כאחד, שנרקם ביני לבין חברות הצוות האחרות; האקלים שיצרנו במסגרת הגנית, אקלים של אהבה ושל אמונה - כל אחד מאלו היה עבורי בבחינת נס ממשי וזכות גדולה. הבחירה בצבעי הסביבונים - אדום, צהוב וירוק, כצבעי הרמזור - משקפת את התהליך האישי שחוויתי בשנת ההתנסות. האור האדום - התחלה המאופיינת בהתבוננות, בצפייה ובלמידה, ומלווה ברגשות של הסתייגות, היסוס ואיפוק; האור הצהוב - התחלת העשייה, תוך התמודדות עם כל האתגרים הגלומים בעבודה, עשיית טעויות ולמידה מהן; האור הירוק - עיצומה של העשייה, בתחושת ביטחון ובאמונה.

נסים גדולים מתחילים בחינוך

ירדן הס | מכללת בית ברל

א'-ב' של המורה המתמחה

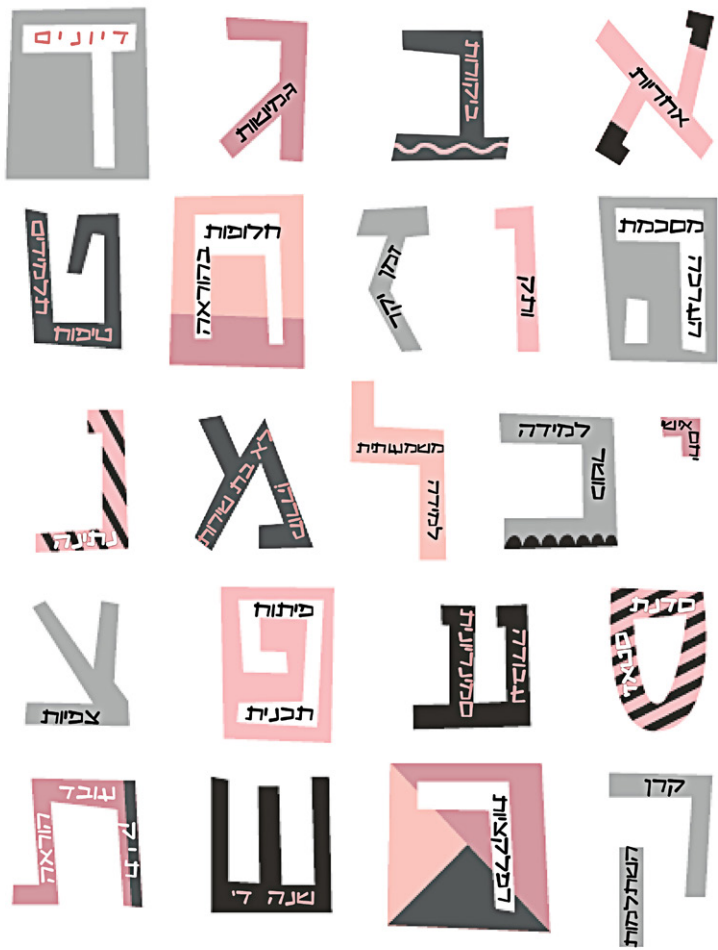
תהילה אשואל | המכללה האקדמית אחוה

סדר הא'-ב' מעיד על תהליך. יש התחלה ויש גם סוף. בתחילה הייתי סטודנטית בשנה א', בעלת תחושת שליחות ורצון לעשות טוב. בסוף אני יוצאת עם ארגז כלים מלא לעבודתי כמורה בישראל.

כשם שילד לומד לקרוא ולכתוב את הא'-ב', כך גם המתמחים בהוראה לומדים ומתנסים. חשוב לזכור את כל האותיות, לא לפספס שום שלב, ובעיקר - ללמוד. הדרך להוראה אינה פשוטה. היא כוללת תצפיות, הכנת מערכים ברמות חשיבה שונות, דרכי הוראה מגוונות ועוד. עם זאת יש בה נתינה, הכלה ואהבה אין-סופית, יום-יומית.

בעיניי, לכל מקצוע יש א'-ב' משלו הכולל מגוון היבטים, התנסויות ודרישות, ורק עם כל 22 האותיות ביחד מגיעים לשלם.

א'-ב' של המורה המתמחה

תהילה אשואל | המכללה האקדמית אחוה

קולטים אחרת את המורים והמורות החדשים

ירין רבן | אוניברסיטת תל-אביב

מורה חדש שמגיע לבית הספר כמו נזרק בבת אחת לקן נמלים פעיל שבו כל נמלה ונמלה יודעת את תפקידה, ואם להרחיב מעט את המטפורה, קן שמתקיימים בו קשרים חברתיים ומקצועיים ענפים זה שנים רבות. בית ספר ותיק הוא במידה רבה כזה, ומורה חדש צריך למצוא את מקומו במהירות, לדעת לנתב את דרכו בנתיבי הפוליטיקה הארגונית, ההתנהלות הטכנית והחזון החינוכי שקיימים זה שנים בבית הספר ושלאורם נעשית, לעיתים אפילו בלי משים, ההתנהלות השוטפת של צוות המוסד החינוכי.

כל מורה חדש שנקלע לסיטואציה כזו צריך להתנהל בזהירות, לעיתים קרובות להשהות את המטען הערכי והמקצועי שהוא נושא עימו, ללמוד ולהבין את השטח לפני שהוא פועל לשינוי המצב הקיים או לשיפורו בהתאם להשקפתו. מורים חדשים חדורי מוטיבציה ואידיאלים נתקלים לעיתים בחומה בצורה של סטיכיה ושל שגרה; פעמים רבות הם נתקלים בזלזול, בהתעלמות מדעותיהם, ב"הקטנה" ובמשחקים של אגו ושל פז"ם.

הכרזות שעיצבתי קוראות לצוותי המוסדות החינוכיים להתבונן בעיניים פקוחות ב"רכש" החדש שמגיע לבית הספר, לנהוג בו בזהירות וברגישות, ובעיקר - לנצל את כישוריהם של המורים והמורות הצעירים המגיעים היישר מהאקדמיה חדורי תחושת שליחות, רעיונות חדשניים ואהבה למקצוע. המסר המובלע הוא שלמרות ניסיונם הרב, למורים הוותיקים יש הרבה מה ללמוד מאותם מורים ומורות צעירים. זאת ועוד, הבקשה המפורשת היא שיזכרו שמורה חדש שמגיע למערכת החינוך נמצא במצב פגיע. גם משום שהתגמול הכספי שהוא מקבל מהמערכת נמוך מאוד, וגם משום שהמקצוע תובעני מאוד, ובשנים הראשונות ה"הלם" הראשוני הוא לעיתים גדול מאוד.

הכרזות קוראות לצוותים החינוכיים לעשות חמישה דברים: לשתף את המורים והמורות החדשים בנעשה בבית הספר, ולהשתדל לגרום להם להרגיש חלק אינטגרלי מהמערכת; להאמין במורים ובמורות החדשים, לתת בהם אמון ובעיקר תחושה של אמונה בדרכם ובבחירה שלהם להשתלב בחינוך; להתעקש על המורים החדשים ולא לתת להם לוותר מהר; להקשיב למורים ולמורות החדשים, לתובנות ולרעיונות שיש להם לתרום לבית הספר ולצוותים; ולבסוף, לדבר עם המורים החדשים ולהיות להם אוזן קשבת - לטובת התלמידים, שירוויחו מאוד מחונכות מעשירה למוריהם החדשים, וכמובן לטובת הצוות כולו.

ירין רבן | אוניברסיטת תל-אביב

139 ► קולטים אחרת את המורים והמורות החדשים

זה בול בשבילי!

גיא קופליק | מכללת אוהלו בקצרין - מכללה אקדמית לחינוך,
מדעים וספורט

חיפשתי משפט שיבטא את הדרך הארוכה שעברתי עד שהחלטתי לעסוק בהוראה. למעשה, בעבר לימדתי של"ח במשך שנה, מיד לאחר השירות הצבאי, אך המשכתי לתחומי חינוך אחרים. לבסוף, לאחר 26 שנים של עשייה חינוכית מגוונת, גמלה בליבי ההבנה ש"הוראה - זה בול בשבילי". משפט זה הוא המפתח לעיצוב הכרזה, בדרך של כפל משמעות: לרעיון, ולעיצוב בצורה של בול - שכפי שניתן לראות אני חותם אותו בחותמת "מאושר"; אני מאושר לחזור להיות מורה, ולמצוא בכך כר מצוין להתפתחות מקצועית ואישית בתחום החינוך.

גיא קופליק | מכללת אוהלו בקצרין - מכללה אקדמית לחינוך,
מדעים וספורט

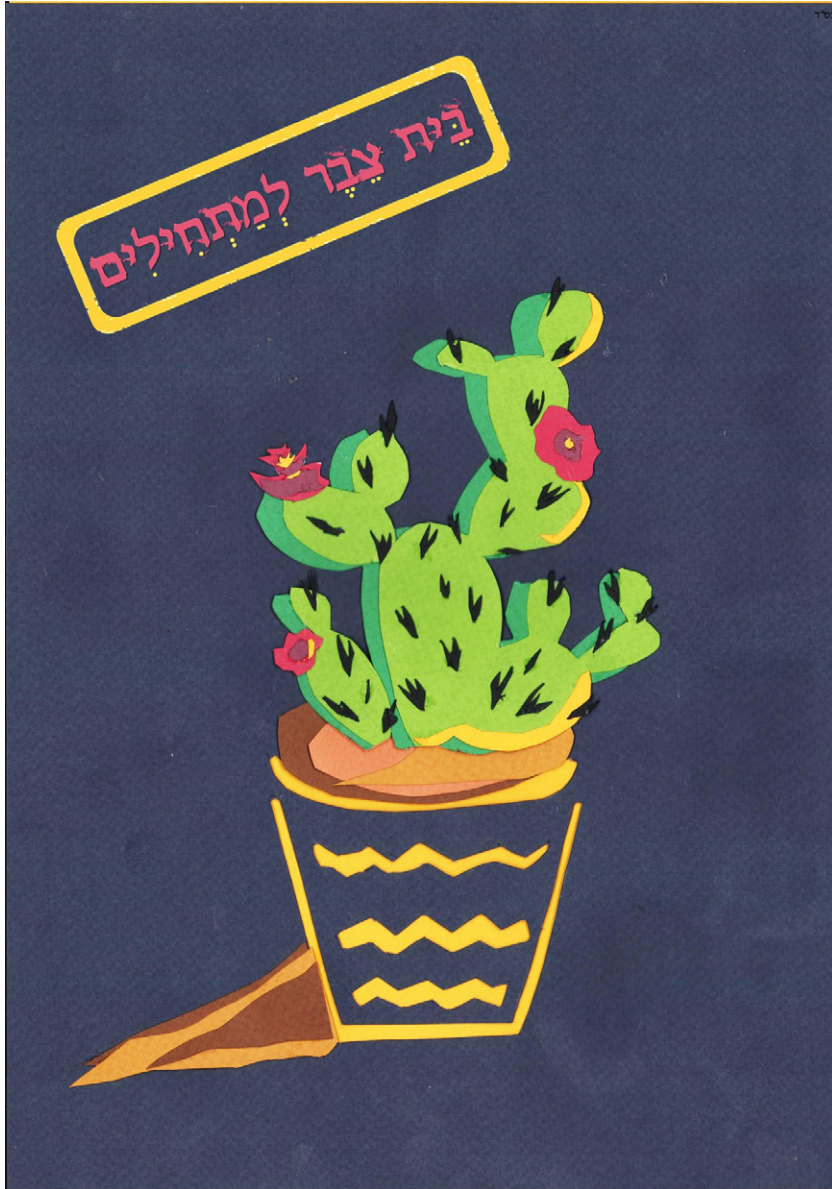
בית צבר למתחילים

חיתוכי נייר בנייר Fabriano, גודל A4

אודליה-לילך כהן | אוניברסיטת תל-אביב

הצבר מסמל את תהליך עבודתי בשנת הסטאז' שלי במערכת החינוך כמורה לאומנות פלסטית בבית ספר יסודי. בחרתי בדימוי הצבר מכיוון שרציתי להעביר משהו חזותי המשויך לישראליות, ולתאר באמצעותו איך זה להיות מורה בישראל. הצבר בכרזה הוא אני והתהליך שעברתי. הצבר מלא בקוצים, במציאות ובכרזה. בתהליך שעברתי בשנת ההתמחות שלי הרגשתי שעליי לשלוף לפעמים קוצים כדי לא להרגיש מנוצלת במערכת. הקוצים ששלפתי היו מגננה. הקוצים בצבר מסמלים גם את הכאבים והקוצים שחשתי בשנה זו מצד אנשים אחרים במערכת. בצבר יש שלושה פרחים, שמסמלים את שלוש השכבות שלימדתי לאורך השנה: א', ב', ד'ד' חינוך מיוחד. כבר בהתחלה חשתי שהפירות שאני קוצרת הם למעשה הפרחים, הילדים בכל שכבה. הילדים מעניקים לי הרבה חום ואהבה וכוחות להתמודד. דרכם אני יכולה לראות את התקדמות שלהם ושלי כמורה. מתוך אותם הפרחים יצאו בסופו של דבר פירות מתוקים. לאור המסע שלי בשנה זו הבנתי שהצבר המתחיל צריך חממה של תמיכה עזרה והקשבה - מבית הספר, מסדנת הסטאז', מהחונכת ומהמערכת בכלל. העציץ והאדמה ביצירה זו מסמלים את החונכת שלי בתהליך, שהייתה מתחום הדעת שלי. לאורך השנה, כמו הצבר באדמה, ינקתי ממנה מידע ועזרה.

בכותרת כתבתי "בית צבר למתחילים" בניקוד של בית ספר, כמעין משחק מילים ל"בית ספר למתחילים". הניקוד מייצג משהו מאוד תמים ובוסרי, כמונו המתמחים, צברים מתחילים במערכת. את הכותרת הקצרה והמדויקת, בעלת המשמעות, מיקמתי בתוך עיצוב שמדמה חותמת של מוסד מכובד. ניתן לי האישור הסופי שעברתי את שנת ההתמחות בהצלחה, אך החותמת הזו היא זמנית בעיניי, שכן העבודה לעולם אינה נחתמת!

אודליה-לילך כהן | אוניברסיטת תל-אביב

רגעי האור

דפנה רון | המכללה האקדמית בית ברל

את שנת ההתמחות בהוראה בחרתי לתאר דרך שני מניעים שמשכו אותי לתחום: למידה הדדית וטיפוח קשר אישי עם תלמידים. בחרתי לעצב כרזה שמתארת את מערכת היחסים שנוצרה לאורך השנה ביני לבין התלמידים, ויש בה יחס אישי, הערכה, אמון, תמיכה רגשית, סקרנות והפרייה הדדית.

"רגעי האור", שם הכרזה, הוא ביטוי שבחרתי כדי לתאר רגעים שחוויתי עם תלמידים במהלך שנת ההתמחות. אלו הם רגעים שמזכירים לי שאני בכיוון הנכון. כמו משפט של תלמיד, שיכול בן רגע לעורר בי חיוך ושלווה. ברגעים אלו אני מרגישה "אור" בתוכי, גם אם מסביב "חשוך" ומאתגר.

השתמשתי בשפה עיצובית שמבטאת את החוויה שלי. צבעוניות הכרזה משמשת ביטוי חזותי להמחשת רעיון "האור" ו"החושך". זאת ועוד, כמורה לאומנות, הבחירה בטכניקה שבה נעשתה הכרזה נובעת משיטת יצירה אהובה על התלמידים בשיעורי, וכך מנכיחה בדרך חזותית את הקשר בין הילד הדובר בציטוט לביני.

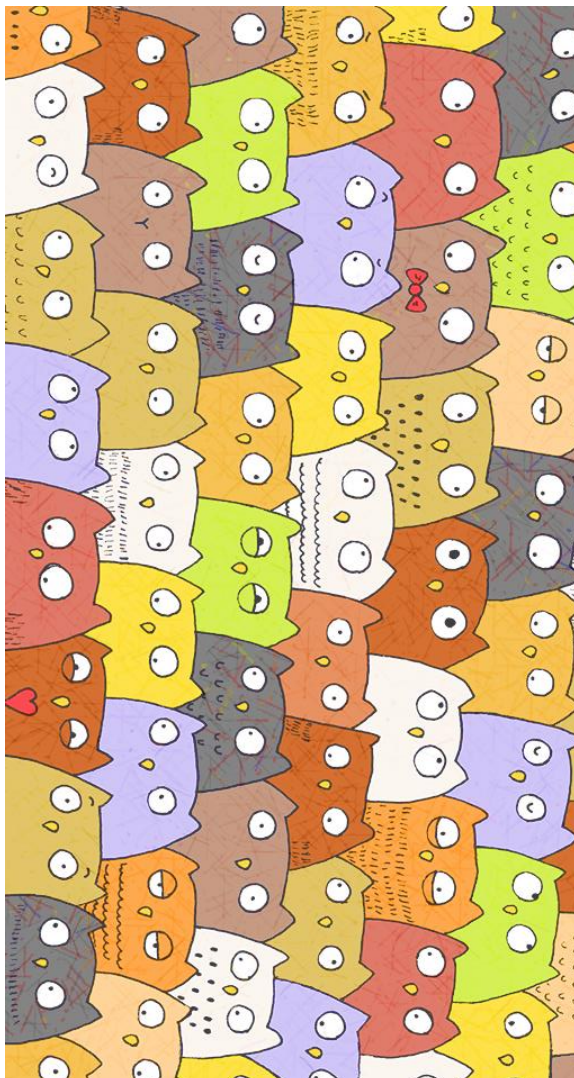
דפנה רון | המכללה האקדמית בית ברל

מורים שמים ♥ לפרטים הקטנים

לאה אלמלם | שאנן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

אחד האתגרים הגדולים בהוראת החינוך המיוחד הוא להתוות לכל ילד את הדרך המתאימה לו. בשנת הוראתי הראשונה נכנסתי לתפקיד מורה לחינוך מיוחד בכיתה שלומדים בה ילדים על הרצף האוטיסטי. תלמידיי אינם מדברים, וחלקם לא מתקשרים אף עם תקשורת תומכת חלופית. בעקבות כך היה עליי לשים לב לכל פרט קטן שהם מנסים להעביר, אם באמצעות מבט לכיוון מסוים או באמצעות קולות שהם מצליחים לבטא, תנועות מסוימות שמבטאות מצבים שונים שעוברים עליהם וכו'. לכל תלמיד יש דרך התבטאות משלו, ובתחילת השנה הבנתי עד כמה אני צריכה להיות קשובה אליהם. מוטלת עליי האחריות למצוא את הפוטנציאל שבכל ילד, את נקודות החוזק שלו ואת הכוחות הטמונים בו, אשר בעזרתם יוכל להתקדם ולממש את מרב יכולותיו. תמונת הינשופים מבטאת את הצורך שיש לי כמורה לשים לב לכל הפרטים הקטנים. לכאורה, הינשופים נראים דומים זה לזה. אמנם הם בעלי צבעים שונים, צורתם שונה, ואף מבטם מופנה לכיוונים שונים. אבל בסופו של דבר כולם ינשופים. אך אם נתבונן היטב נוכל לזהות כי בין הינשופים מסתתר חתול. אולי הוא דומה להם, אבל הוא לא ינשוף, הוא חתול. התמונה המוצגת בכרזה היא חלק מתמונה גדולה יותר שצייר מאייר הונגרי בשם דודולף, ופרסם אותה בעמוד הפייסבוק שלו ב-20 בדצמבר 2015.

מורים שמים ❤️ לפרטים הקטנים

**“בכל תלמיד טמון הפוטנציאל להיות מיוחד במינו,
החוכמה היא למצוא את המיוחד.”**

לאה אלמלם | שאגן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

השאירו משהו אנושי אחריכם

ניסים חכם | מכללת אוהלו בקצרין - מכללה אקדמית לחינוך,
מדעים וספורט

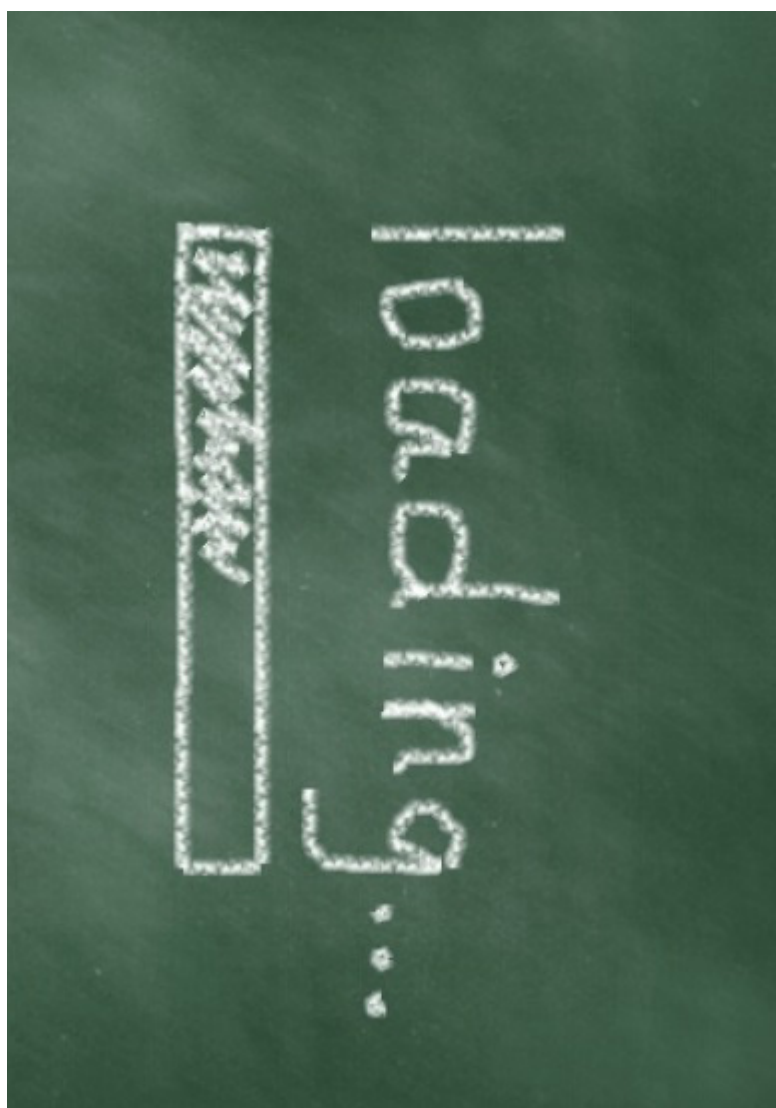
כמורה למדעים רציתי להכין כרזה שמצד אחד תשמש להכרת עקבות בעלי חיים בטיולים, ומצד שני תנסה לתמצת שנת התמחות בהוראה. עבור ההיבט השימושי בחרתי בעקבות בעלי חיים ארץ-ישראליים. הגוון חולי מדברי, היחסים בין העקבות זהים למציאות. במרכז הכרזה מופיעה טביעת נעלו של אדם - אך לא יחף. עקבות הנעליים הן סימן לפעילות אנושית, והן מייצגות בכרזה את החותם שלנו כבני האדם על הסביבה - לטוב ולמוטב. במשך שנת ההוראה הראשונה אנו כמורים כבר משפיעים על התלמידים ומטביעים בהם חותם - לטוב ולמוטב. על כן עלינו לשים לב: על מי אנו עלולים לדרוך בטעות? על מי אנו יכולים להשפיע לטובה? יכולת השפעה זו טומנת בחובה אחריות גדולה מאוד, ועל כן:
"השאירו משהו אנושי אחריכם" - ולא משהו חייתי.

ניסים חכם | מכללת אוהלו בקצרין - מכללה אקדמית לחינוך, מדעים וספורט

Loadibg...

שירה קלמוס | מכללה ירושלים

מה קורה? אני מורה!

לידר בן שטרית | אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

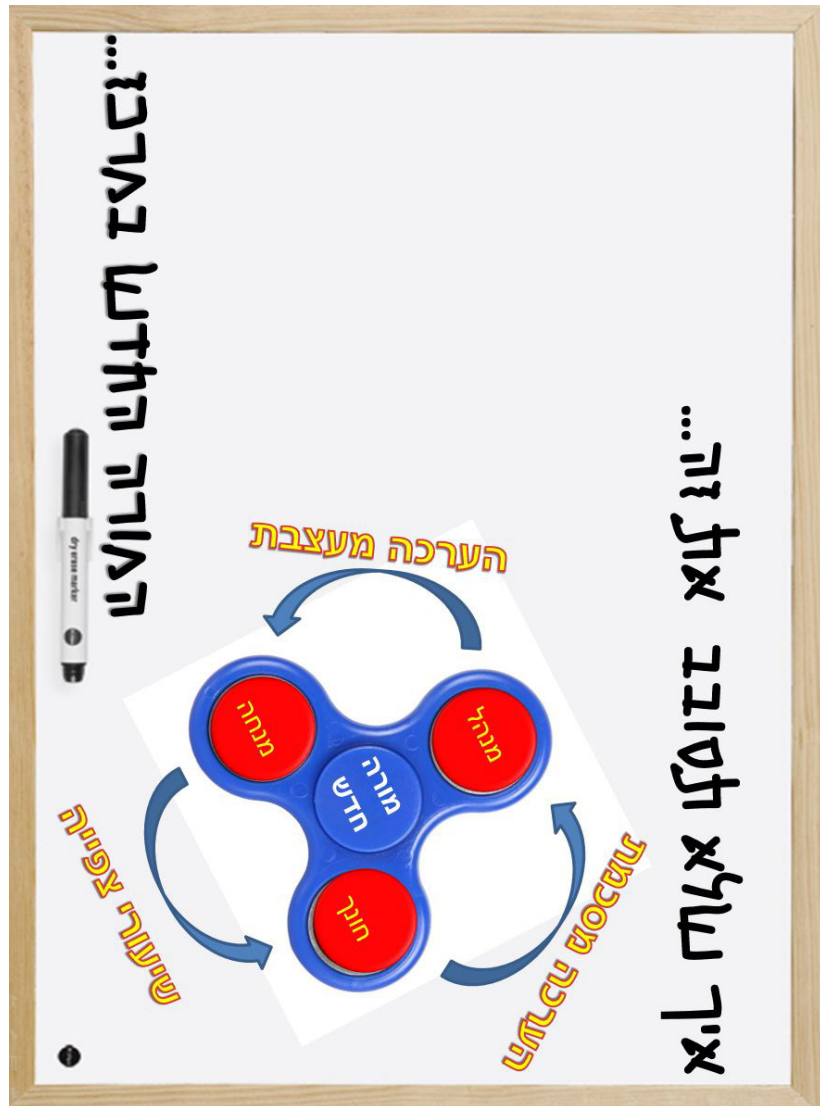
עבודת כפיים

ספיר טולדנו ביכלר | מכללת סמינר הקיבוצים

איך שלא תסובב את זה...

חן אלמגור | שאגן - המכללה האקדמית הדתית לחינוך

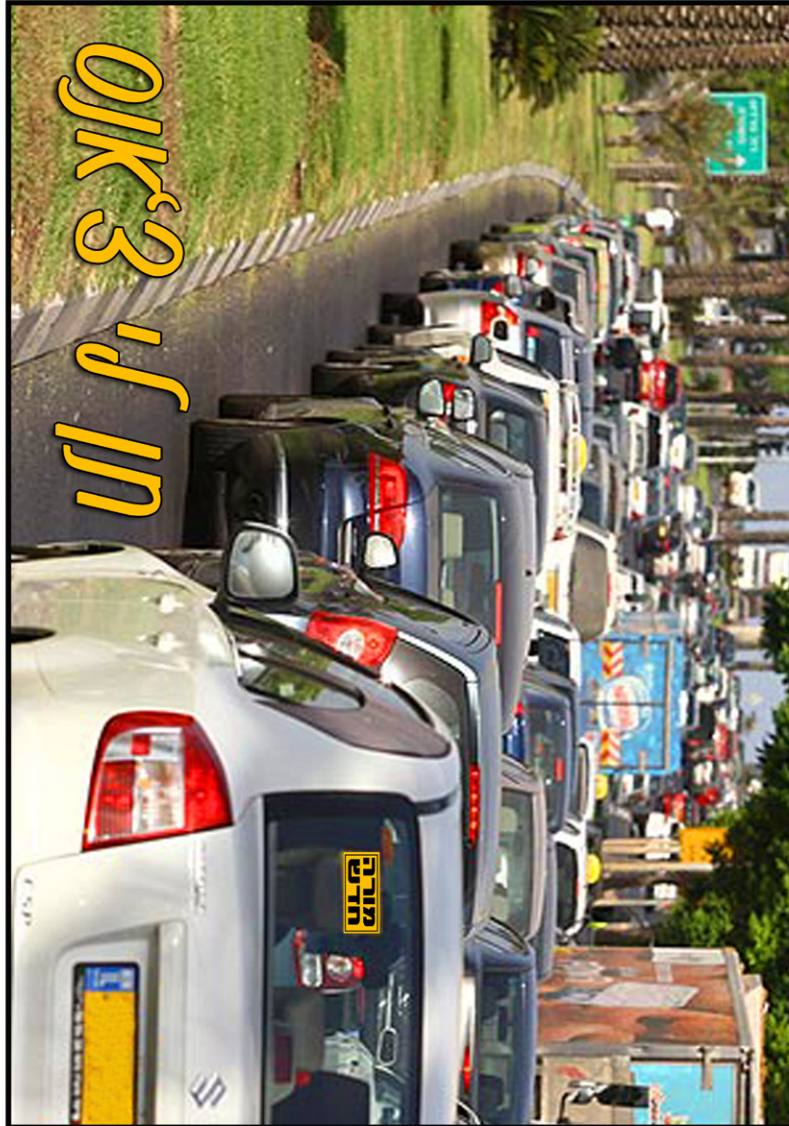
שנה של שיווי משקל

נועה חזן-רינצקי | מכללת לוינסקי לחינוך

מורה חדש. תן לי צ'אנס

דינה אבו גאנם | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי באר שבע

סטאז'... זה משחק הרכבה בלי גבולות

פרח עבד אלקאדר | המכללה האקדמית בית ברל

בחרתי להשתבח בהוראה

נעמי קופרשמידט | מכללת בית רבקה

אוראה

ורד ברק | המכללה האקדמית אחוה

הוראה קשר לחיים

מורן כרמלי | מכללת סמינר הקיבוצים

